

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
w Rzeszowie

PLAN OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 BIESZCZADY

OPERAT OCHRONY PTAKÓW

Kraków 2018 r.

KRAMEKO sp. z o.o.

30-023 Kraków, ul. Mazowiecka 108
e-mail: sekretariat@krameko.com.pl tel: +48(12) 294-52-22
fax: +48(12) 376-73-94

Za Krameko sp. z o.o.

Z-ca Prezesa

mgr inż. Marcin Czerny

Spis treści

A. WSTĘP.....	9
1. Podstawa prawna sporządzenia operatu.....	9
2. Lista ptaków obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.....	9
3. Gatunki wymienione w załączniku I Dyrektywy Ptasiej.....	14
B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY.....	15
1. Dotychczasowe rozpoznanie.....	15
1.1. Analiza dostępnych materiałów i ocena ich przydatności.....	15
1.2. Zakres uzupełniających prac inwentaryzacyjnych.....	17
2. Inwentaryzacja.....	18
2.1. Metodyka inwentaryzacji.....	20
2.1.1. Metody inwentaryzacji ptaków.....	20
2.1.2. Metody inwentaryzacji procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków.....	38
2.1.3. Metody inwentaryzacji zagrożeń dla populacji ptaków.....	40
2.2. Wyniki inwentaryzacji.....	40
2.2.1. Wyniki inwentaryzacji gatunków ptaków Natura 2000.....	40
2.2.2. Wyniki inwentaryzacji procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków.....	41
2.2.3. Wyniki inwentaryzacji zagrożeń dla populacji ptaków.....	41
3. Zbiorcza charakterystyka oraz ocena stanu zachowania populacji ptaków.....	42
3.1. Charakterystyka populacji ptaków.....	42
3.1.1. Charakterystyka gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej.....	42
3.1.2. Charakterystyka siedlisk ptaków.....	51
3.1.3. Charakterystyka procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków.....	52
3.1.4. Charakterystyka zagrożeń dla populacji ptaków.....	53
3.2. Waloryzacja populacji ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.....	61
3.2.1. Ocena znaczenia obszaru dla gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej.....	61
3.2.2. Ocena stanu ochrony ptaków.....	65
3.2.3. Ocena procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków.....	79
3.2.4. Ocena zagrożeń dla populacji ptaków.....	79
C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY.....	82
1. Koncepcja ochrony.....	82
1.1. Dotychczasowa ochrona.....	82
1.2. Zaprojektowana ochrona (przedmioty, cele, priorytety, strefy i sposoby ochrony).....	82
1.3. Monitoring.....	85
2. Zadania ochronne.....	97
D. ZAŁĄCZNIKI.....	104
1. Mapy.....	104
2. Warstwy geometryczne.....	104

Spis tabel

Tabela nr 1. Lista ptaków obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.....	9
Tabela nr 2. Zestawienie i ocena przydatności dostępnych materiałów.....	15
Tabela nr 3. Zestawienie zakresu uzupełniających prac inwentaryzacyjnych.....	18
Tabela nr 4. Zestawienie gatunków ptaków wymienionych w SDF, w tym będących do tej pory przedmiotami ochrony na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.....	19
Tabela nr 5. Zestawienie metod inwentaryzacji ptaków.....	24
Tabela nr 6. Zestawienie metod inwentaryzacji procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków.....	38
Tabela nr 7. Zestawienie metod inwentaryzacji zagrożeń dla populacji ptaków.....	40
Tabela nr 8. Zestawienie zbiorcze ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.....	47

Tabela nr 9. Zestawienie zbiorcze najważniejszych siedlisk ptaków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Ptasiej.....	51
Tabela nr 10. Zestawienie zbiorcze procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków.....	53
Tabela nr 11. Zestawienie zbiorcze zagrożeń dla populacji ptaków.....	54
Tabela nr 12. Zestawienie zbiorcze oceny znaczenia obszaru dla gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej.....	61
Tabela nr 13. Zestawienie zbiorcze oceny stanu ochrony ptaków.....	65
Tabela nr 14. Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	67
Tabela nr 15. Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	67
Tabela nr 16. Derkacz <i>Crex crex</i>	68
Tabela nr 17. Dzięcioł białogrzbisty <i>Dendrocopos leucotos</i>	68
Tabela nr 18. Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	69
Tabela nr 19. Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	69
Tabela nr 20. Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	70
Tabela nr 21. Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	70
Tabela nr 22. Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	71
Tabela nr 23. Jarząbek <i>Bonasia bonasia</i>	71
Tabela nr 24. Jarząbka <i>Sylvia nisoria</i>	72
Tabela nr 25. Mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i>	72
Tabela nr 26. Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	73
Tabela nr 27. Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	74
Tabela nr 28. Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	75
Tabela nr 29. Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>	75
Tabela nr 30. Puszczyk uralski <i>Strix uralensis</i>	76
Tabela nr 31. Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	76
Tabela nr 32. Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	77
Tabela nr 33. Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	77
Tabela nr 34. Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	78
Tabela nr 35. Zestawienie kryteriów oceny procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków.....	79
Tabela nr 36. Zestawienie oceny procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków.....	79
Tabela nr 37. Zestawienie kryteriów oceny zagrożeń dla populacji ptaków.....	80
Tabela nr 38. Zestawienie oceny zagrożeń dla populacji ptaków.....	80
Tabela nr 39. Zestawienie dotychczasowych sposobów ochrony i ich ocena.....	82
Tabela nr 40. Zestawienie przedmiotów, celów, priorytetów, stref i sposobów ochrony.....	83
Tabela nr 41. Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.....	83
Tabela nr 42. Wskaźniki właściwego stanu ochrony gatunków ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.....	84
Tabela nr 43. Zestawienie zasad monitoringu.....	86
Tabela nr 44. Zestawienie zadań ochronnych.....	101

Spis map

Mapa nr 1. Mapa zagrożeń dla ptaków.....	57
Mapa nr 2. Mapa monitoringu ptaków.....	93
Mapa nr 3. Mapa zadań ochronnych dla ptaków.....	97
Mapa nr 4. Mapa stanowisk gatunku bocian czarny.....	104
Mapa nr 5. Mapa stanowisk gatunku bocian biały.....	104
Mapa nr 6. Mapa stanowisk gatunku derkacz.....	104
Mapa nr 7. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł białogrzbisty.....	104
Mapa nr 8. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł czarny.....	104
Mapa nr 9. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł trójpalczasty.....	104
Mapa nr 10. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł średni.....	104
Mapa nr 11. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł zielonosiwy.....	104
Mapa nr 12. Mapa stanowisk gatunku gąsiorek.....	104
Mapa nr 15. Mapa stanowisk gatunku mucholówka mała.....	104

Mapa nr 16. Mapa stanowisk gatunku muchołówka białoszyja.....	104
Mapa nr 17. Mapa stanowisk gatunku orzeł przedni.....	104
Mapa nr 18. Mapa stanowisk gatunku orlik krzykliwy.....	104
Mapa nr 19. Mapa stanowisk gatunku podróżniczek.....	104
Mapa nr 20. Mapa stanowisk gatunku puszczyk uralski.....	104
Mapa nr 21. Mapa stanowisk gatunku sóweczka.....	104
Mapa nr 22. Mapa stanowisk gatunku trzmielojad.....	104
Mapa nr 23. Mapa stanowisk gatunku włochatka.....	104
Mapa nr 24. Mapa stanowisk gatunku zimorodek.....	104

Spis warstw geometrycznych i wraz z tabelami GIS

Warstwa nr 1. Warstwa - Inwentaryzacja ptaków - stwierdzenia (PTAKI_INW_STWIER_PFT).....	104
Warstwa nr 2. Warstwa - Inwentaryzacja stanowisk ptaków (PTAKI_INW_STAN_AFT).....	104
Warstwa nr 3. Warstwa – Fotografie (PTAKI_FOTO).....	104
Warstwa nr 4. Warstwa (ptak_pft).....	104
Tabela nr 5. Tabela (ptak_TABELA_zagr).....	104
Tabela nr 6. Tabela (ptak_TABELA_wska).....	104
Tabela nr 7. Tabela (ptak_TABELA_obse).....	104
Tabela nr 8. Tabela (ptak_TABELA_dziaochr).....	104

Wprowadzenie

Plan Ochrony obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady jest dokumentem technicznym, w którym określone zostały zasady postępowania ochronnego w stosunku do jego wartości przyrodniczych na okres 20-tu lat. W najprostszym ujęciu plan odpowiada na pytania: co? gdzie? kiedy? i jak? wykonywać, aby osiągnąć założone cele.

Zanim jednak plan ochrony obszaru powstanie, należy dokonać analizy wszystkich jego cennych elementów (siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotami jego ochrony) opracowując operaty tematyczne. Konstrukcja każdego z operatów tematycznych jest logicznym wywodem dostosowanym do wymogów obowiązującego prawa, który w sposób wyczerpujący uzasadnia jego końcowe wnioski. Odzwierciedla również przebieg prac inwentaryzacyjnych, studialnych i projektowych.

Ogólny układ operatów

1. Charakterystyka:

a) Dotychczasowe rozpoznanie:

- zestawienie, analiza i ocena przydatności istniejących materiałów,
- określenie zakresu uzupełniających prac inwentaryzacyjnych.

b) Inwentaryzacja:

- metodyka inwentaryzacji (przedmiotów ochrony, procesów i zagrożeń),
- wyniki inwentaryzacji (przedmiotów ochrony, procesów i zagrożeń).

c) Zbiorcza charakterystyka:

- charakterystyka (przedmiotów ochrony, procesów i zagrożeń),
- ocena (przedmiotów ochrony, procesów i zagrożeń).

2. Ochrona:

a) Koncepcja ochrony:

- dotychczasowa ochrona (zestawienie, analiza i ocena dotychczasowych sposobów ochrony),
- zaprojektowana ochrona (przedmioty ochrony, cele ochrony, priorytety ochrony, strefy ochrony, sposoby ochrony),
- monitoring.

b) Zadania ochronne (rodzaje zadań ochronnych, lokalizacja zadań ochronnych, czas i intensywność wykonania zadań ochronnych, sposoby wykonania zadań ochronnych).

Marcin Czerny
KRAMKO sp. z o.o.

A. WSTĘP

1. Podstawa prawna sporządzenia operatu

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 roku w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. 2010 nr 64 poz. 401 z późn. zm.).

Opracowane w niniejszym operacie analizy i zestawienia tabelaryczne zostały dostosowane do wymogów powyższych aktów prawnych.

2. Lista ptaków obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady

W poniższej tabeli przedstawiono listę gatunków ptaków stwierdzonych do tej pory na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Spis opracowano na podstawie dostępnej literatury archiwalnej oraz w oparciu o wynik najnowszej inwentaryzacji przeprowadzonej w latach 2014-2016. Na liście znalazło się łącznie 175 gatunków, należących do 16 rzędów i 49 rodzin. W tabeli, w kolumnie „Inwentaryzacja” znakiem „+” oznaczono gatunki stwierdzone podczas najnowszej inwentaryzacji. Dane o pozostałych gatunkach pochodzą z literatury bądź z materiałów niepublikowanych.

W tabeli nr 1 ptaki zostały ułożone w porządku systematycznym jednak w dalszej części Operatu, w innych tabelach gdzie pojawiają się spisy gatunków, ułożone są one alfabetycznie. Ma to na celu ułatwić zrozumienie treści dokumentu osobom nie znającym dobrze ptaków.

Tabela nr 1. Lista ptaków obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Rodzina (nazwa łacińska)	Rząd (nazwa łacińska)	Inwentaryzacja
1	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	Anatidae	Anseriformes	
2	gęgawa	<i>Anser anser</i>	Anatidae	Anseriformes	+
3	gęś zbożowa	<i>Anser fabalis</i>	Anatidae	Anseriformes	+
4	gęś białoczelna	<i>Anser albifrons</i>	Anatidae	Anseriformes	+
5	gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	Anatidae	Anseriformes	
6	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	Anatidae	Anseriformes	+
7	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	Anatidae	Anseriformes	
8	czernica	<i>Aythya fuligula</i>	Anatidae	Anseriformes	
9	cyranka	<i>Anas querquedula</i>	Anatidae	Anseriformes	
10	krakwa	<i>Anas strepera</i>	Anatidae	Anseriformes	
11	świsłun	<i>Anas penelope</i>	Anatidae	Anseriformes	
12	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	Anatidae	Anseriformes	+
13	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	Anatidae	Anseriformes	
14	przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>	Phasianidae	Galliformes	+
15	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	Phasianidae	Galliformes	+
16	kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>	Phasianidae	Galliformes	
17	jarząbek	<i>Bonasa bonasia</i>	Tetraonidae	Galliformes	+

A. WSTĘP

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Rodzina (nazwa łacińska)	Rząd (nazwa łacińska)	Inwentaryzacja
18	głuszek	<i>Tetrao urogallus</i>	<i>Tetraonidae</i>	<i>Galliformes</i>	
19	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	<i>Podicipedidae</i>	<i>Podicipediformes</i>	
20	perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>	<i>Podicipedidae</i>	<i>Podicipediformes</i>	
21	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	<i>Columbidae</i>	<i>Columbiformes</i>	
22	siniak	<i>Columba oenas</i>	<i>Columbidae</i>	<i>Columbiformes</i>	+
23	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	<i>Columbidae</i>	<i>Columbiformes</i>	+
24	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	<i>Columbidae</i>	<i>Columbiformes</i>	+
25	lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>	<i>Caprimulgidae</i>	<i>Caprimulgiformes</i>	
26	jerzyk	<i>Apus apus</i>	<i>Apodidae</i>	<i>Apodiformes</i>	+
27	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	<i>Cuculidae</i>	<i>Cuculiformes</i>	+
28	derkacz	<i>Crex crex</i>	<i>Rallidae</i>	<i>Gruiformes</i>	+
29	łyska	<i>Fulica atra</i>	<i>Rallidae</i>	<i>Gruiformes</i>	
30	żuraw	<i>Grus grus</i>	<i>Gruidae</i>	<i>Gruiformes</i>	+
31	mornel	<i>Charadrius morinellus</i>	<i>Charadriidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	
32	czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	<i>Charadriidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	+
33	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>	<i>Scolopacidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	+
34	kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	<i>Scolopacidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	
35	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	<i>Scolopacidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	+
36	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	<i>Scolopacidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	
37	łęczak	<i>Tringa glareola</i>	<i>Scolopacidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	
38	śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>	<i>Laridae</i>	<i>Charadriiformes</i>	
39	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	<i>Sternidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	
40	rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>	<i>Sternidae</i>	<i>Charadriiformes</i>	
41	bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	<i>Ciconiidae</i>	<i>Ciconiiformes</i>	+
42	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	<i>Ciconiidae</i>	<i>Ciconiiformes</i>	+
43	bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	<i>Ardeidae</i>	<i>Ciconiiformes</i>	
44	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	<i>Ardeidae</i>	<i>Ciconiiformes</i>	
45	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	<i>Ardeidae</i>	<i>Ciconiiformes</i>	+
46	czapla biała	<i>Egretta alba</i>	<i>Ardeidae</i>	<i>Ciconiiformes</i>	+
47	czapla nadobna	<i>Egretta garzetta</i>	<i>Ardeidae</i>	<i>Ciconiiformes</i>	+
48	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	<i>Phalacrocoracidae</i>	<i>Pelecaniformes</i>	+
49	rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>	<i>Pandionidae</i>	<i>Falconiformes</i>	
50	trzmiełojad	<i>Pernis apivorus</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	+
51	gadożer	<i>Circus gallicus</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	
52	orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	+
53	orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	+
54	orzełek	<i>Aquila pennata</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	
55	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	+
56	błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	
57	błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	
58	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	+
59	jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	<i>Accipitridae</i>	<i>Falconiformes</i>	+

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Rodzina (nazwa łacińska)	Rząd (nazwa łacińska)	Inwentaryzacja
60	bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Accipitridae	Falconiformes	+
61	kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	Accipitridae	Falconiformes	
62	kania czarna	<i>Milvus migrans</i>	Accipitridae	Falconiformes	
63	myszołów włochaty	<i>Buteo lagopus</i>	Accipitridae	Falconiformes	
64	myszołów	<i>Buteo buteo</i>	Accipitridae	Falconiformes	+
65	sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>	Strigidae	Strigiformes	+
66	włochatka	<i>Aegolius funereus</i>	Strigidae	Strigiformes	+
67	uszatka	<i>Asio otus</i>	Strigidae	Strigiformes	+
68	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	Strigidae	Strigiformes	+
69	puszczyk uralski	<i>Strix uralensis</i>	Strigidae	Strigiformes	+
70	puchacz	<i>Bubo bubo</i>	Strigidae	Strigiformes	
71	dudek	<i>Upupa epops</i>	Upupidae	Coraciiformes	+
72	krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	Picidae	Piciformes	
73	dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>	Picidae	Piciformes	+
74	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	Picidae	Piciformes	+
75	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	Picidae	Piciformes	+
76	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	Picidae	Piciformes	+
77	dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	Picidae	Piciformes	
78	dzięcioł białogrzbisty	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Picidae	Piciformes	+
79	dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>	Picidae	Piciformes	+
80	dzięcioł trójpalczasty	<i>Picoides tridactylus</i>	Picidae	Piciformes	+
81	żołna	<i>Merops apiaster</i>	Meropidae	Coraciiformes	
82	kraska	<i>Coracias garrulus</i>	Coraciidae	Coraciiformes	
83	zimoredek	<i>Alcedo atthis</i>	Alcedinidae	Coraciiformes	+
84	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	Falconidae	Falconiformes	+
85	drzemlik	<i>Falco columbarius</i>	Falconidae	Falconiformes	
86	kobuz	<i>Falco subbuteo</i>	Falconidae	Falconiformes	+
87	sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>	Falconidae	Falconiformes	
88	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	Oriolidae	Passeriformes	+
89	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	Laniidae	Passeriformes	+
90	dzierzba czarnoczelna	<i>Lanius minor</i>	Laniidae	Passeriformes	
91	srokosz	<i>Lanius excubitor</i>	Laniidae	Passeriformes	+
92	dzierzba rudogłowa	<i>Lanius senator</i>	Laniidae	Passeriformes	
93	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	Corvidae	Passeriformes	+
94	sroka	<i>Pica pica</i>	Corvidae	Passeriformes	+
95	orzechówka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	Corvidae	Passeriformes	+
96	kawka	<i>Corvus monedula</i>	Corvidae	Passeriformes	+
97	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	Corvidae	Passeriformes	+
98	kruk	<i>Corvus corax</i>	Corvidae	Passeriformes	+
99	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	Corvidae	Passeriformes	+
100	płochacz halny	<i>Prunella collaris</i>	Prunellidae	Passeriformes	
101	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	Prunellidae	Passeriformes	+

A. WSTĘP

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Rodzina (nazwa łacińska)	Rząd (nazwa łacińska)	Inwentaryzacja
102	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	<i>Ploceidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
103	mazurek	<i>Passer montanus</i>	<i>Ploceidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
104	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	<i>Motacillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
105	świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	<i>Motacillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
106	siwerniak	<i>Anthus spinoletta</i>	<i>Motacillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	
107	pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>	<i>Motacillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
108	pliszka górska	<i>Motacilla cinerea</i>	<i>Motacillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
109	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	<i>Motacillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
110	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
111	jer	<i>Fringilla montifringilla</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
112	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
113	dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
114	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
115	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
116	makolągwa	<i>Carduelis cannabina</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
117	czeczotka	<i>Carduelis flammea</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	
118	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
119	krzyżodziób modrzewiowy	<i>Loxia leucoptera</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	
120	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
121	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
122	czyż	<i>Carduelis spinus</i>	<i>Fringillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
123	potrzuszc	<i>Emberiza calandra</i>	<i>Emberizidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
124	trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	<i>Emberizidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
125	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	<i>Paridae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
126	czubotka	<i>Lophophanes cristatus</i>	<i>Paridae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
127	sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>	<i>Paridae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
128	czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>	<i>Paridae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
129	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	<i>Paridae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
130	bogatka	<i>Parus major</i>	<i>Paridae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
131	lerka	<i>Lullula arborea</i>	<i>Alaudidae</i>	<i>Passeriformes</i>	
132	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	<i>Alaudidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
133	strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
134	zaganiecz	<i>Hippolais icterina</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
135	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
136	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	<i>Hirundinidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
137	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	<i>Hirundinidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
138	brzegówka	<i>Riparia riparia</i>	<i>Hirundinidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
139	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
140	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
141	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
142	wójcik	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
143	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	<i>Aegithalidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Rodzina (nazwa łacińska)	Rząd (nazwa łacińska)	Inwentaryzacja
144	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
145	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
146	jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
147	piegża	<i>Sylvia curruca</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
148	cierniówka	<i>Sylvia communis</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
149	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
150	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	<i>Sylviidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
151	jemiołuszka	<i>Bombicilla garrulus</i>	<i>Bombicillidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
152	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	<i>Certhidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
153	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	<i>Certhidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
154	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	<i>Sittidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
155	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	<i>Troglodytidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
156	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	<i>Sturnidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
157	pluszcz	<i>Cinclus cinclus</i>	<i>Cinclidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
158	mucholówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	<i>Muscicapidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
159	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
160	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	
161	podróżniczek	<i>Luscinia svecica</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	
162	mucholówka mała	<i>Ficedula parva</i>	<i>Muscicapidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
163	mucholówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	<i>Muscicapidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
164	mucholówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>	<i>Muscicapidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
165	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
166	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
167	pokląska	<i>Saxicola rubetra</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
168	kląskawka	<i>Saxicola rubicola</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
169	białorzytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	
170	paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
171	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
172	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	
173	kos	<i>Turdus merula</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
174	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+
175	drozd obrożny	<i>Turdus torquatus</i>	<i>Turdidae</i>	<i>Passeriformes</i>	+

Powyższa lista nie jest na pewno kompletna. Pełny spis gatunków ptaków obserwowanych na tym terenie powinien zawierać ponad 200 gatunków. Dotarcie do wszystkich danych nie jest zadaniem łatwym, dużo materiałów z obserwacjami nie doczekało się także jeszcze publikacji.

Mając na uwadze, że obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady obejmuje również fragment cofki zbiornika zaporowego Solina, można się spodziewać występowania także gatunków niezwiązanych z górami. Chodzi tu przede wszystkim o gatunki wodno-błotne, które podczas przelotów mogą zatrzymywać się na wodach zbiornika.

3. Gatunki wymienione w załączniku I Dyrektywy Ptasiej

Na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady stwierdzono 47 gatunków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (nazywanych w niniejszym opracowaniu gatunkami „naturowymi”). Na liście tej znajdują się: bączek, bąk, bielik, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, bocian biały, bocian czarny, czapla biała, czapla nadobna, derkacz, drzemlik, dzierzba czarnoczelna, dzięcioł białogrzbisty, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, gadożer, gąsiorek, głuszc, jarząbek, jarzębatka, kania czarna, kania ruda, kraska, lelek, lerka, łęczak, mornel, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, orzełek, podróżniczek, puchacz, puszczyk uralski, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, rybołów, sokół wędrowny, sóweczka, trzmielojad, włochatka, zimorodek, żuraw.

Z listy tej do gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (ale z wyłączeniem BdPN) należą 23 gatunki. Pozostałe należą do przelotnych, zalatujących lub gniazdujących na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego.

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

1. Dotychczasowe rozpoznanie

1.1. Analiza dostępnych materiałów i ocena ich przydatności

Przy opracowywaniu operatu ochrony ptaków, oprócz przeprowadzenia własnej inwentaryzacji gatunków Natura 2000 wykorzystano dane zawarte w wielu publikacjach oraz materiały z inwentaryzacji, wykonanej przez OTOP oraz GDOŚ. Do oceny stanu populacji oraz oszacowania liczebności wykorzystano publikacje aktualne (z lat 2000-2014). Materiały publikowane przed rokiem 2000 posłużyły głównie do zobrazowania zmian zachodzących w populacjach oraz jako baza do stworzenia listy gatunków ptaków stwierdzonych do tej pory na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.

Analizowano 25 publikacji ornitologicznych zawierających m. in. dane o rozmieszczeniu i liczebności ptaków w całym kraju (w tym o liczebności na terenie Bieszczad i innych polskich gór), gatunkach wędrownych, stopniu zagrożenia populacji ptaków oraz o ochronie ptaków i ich siedlisk.

Tabela nr 2. Zestawienie i ocena przydatności dostępnych materiałów

Lp.	Autor	Rok publikacji	Tytuł	Wydawnictwo	Analiza i ocena przydatności do sporządzenia opracowania
1	Cenian Z.	2004	Raport z działalności Komitetu Ochrony Orłów w Polsce w latach 2002-2003 - monitoring.	Biuletyn Komitetu Ochrony Orłów, 13.	Materiały zawierające dane z monitoringu ptaków drapieżnych w Polsce w latach 2002-2003. Publikacja aktualna, wykorzystana przy określaniu zmian liczebności populacji ptaków drapieżnych dziennych i puchacza.
2	Chodkiewicz T., Kuczyński L., Sikora A., Chylarecki P., Neubauer G., Ławicki Ł., Stawarczyk T.	2015	Ocena liczebności populacji ptaków lęgowych w Polsce w latach 2008–2012	Ornis Polonica 56: s. 149–189	Publikacja aktualna, zawierająca dane o wszystkich gatunkach ptaków lęgowych Polski. Zawiera szacunkową liczebność. Dane wykorzystane do ustalania listy gatunkowej oraz do oceny zmian w populacjach.
3	Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z.	2009	Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasiej.	Biblioteka Monitoringu Środowiska.	Publikacja opisująca m. in. metodykę monitoringu ptaków wymienionych w I Załączniku Dyrektywy Ptasiej. Materiały wykorzystane przy ustalaniu metod monitoringowych i inwentaryzacyjnych.
4	Ćwikowski C.	1996	Sowy Strigiformes Bieszczadów Zachodnich i Gór Sanocko-Turczańskich	Chrońmy Przyrodę Ojczystą	Dane o rozmieszczeniu i liczebności sów m.in w Bieszczadach
5	Ćwikowski C.	1995	Ptaki Bieszczadów Zachodnich i Gór Sanocko-Turczańskich (1980-1995)	Badania nad ornitofauną Ziemi Przemyskiej, 3: 41-56.	Ogólne opracowanie o rozmieszczeniu i liczebności gatunków ptaków występujących m.in. w Bieszczadach

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

6	Ćwikowski C., Profus P.	2000	Populacja lęgowa bociana białego <i>Ciconia ciconia</i> w polskich Karpatach. 1. Historia zasiedlenia oraz efekty lęgów w Bieszczadach i w Górach Sanocko-Turczańskich.	Chrońmy Przyrodę Ojczystą 50, 2: 43-51.	Omówienie populacji lęgowej bociana białego m.in. w Bieszczadach. Dane ilościowe aktualne i historyczne.
7	Głowaciński Z., Profus P., Wuczyński A.	2000	Ptaki BdPN i jego otoczenia.	BdPN	Ogólne informacje o awifaunie BdPN oraz terenów przyległych. Omówione szacunkowe liczebność i opis ciekawszych gatunków
8	Głowaciński Z.	2006	Ornitofauna wysokogórska Karpat w kontekście jej zagrożeń i ochrony.	Roczniki Bieszcz., 14.	Publikacja aktualna, wykorzystana przy określaniu zagrożeń awifauny.
9	Głowaciński Z., Profus P.	1996	Lęgowe zespoły ptaków buczyny i olszyny nadpotokowej w Bieszczadzkiem Parku Narodowym	Roczniki Bieszczadzkie 5: s. 109-116	Dane dotyczące ptaków Bieszczad w buczynach i olszynkach nadpotokowych. Materiał porównawczy.
10	Głowaciński Z., Profus P.	1995	Zarys awifauny bieszczadzkiego Parku Narodowego i problemy jej ochrony	Roczniki Bieszczadzkie 4: s. 259-116	Omówienie gatunków ptaków BdPN wraz z problemami ich ochrony. Materiał porównawczy.
11	Jamrozy G.	1991	Występowanie głuszca <i>Tetrao urogallus</i> , cietrzewia <i>Tetrao tetrix</i> i jarząbka <i>Bonasia bonasia</i> w polskich Karpatach	Przegląd Zoologiczny T 35	Publikacja o charakterze archiwalnym, wykorzystana przy ocenie zmian w populacjach kuraków.
12	Kunysz P.	2007	Występowanie oraz stan zbadania nocnych ptaków szponiastych na Podkarpaciu	Ptaki Podkarpacia XI, s: 25-30, Przemyśl	Dane o rozmieszczeniu i liczebności sów m.in. w Bieszczadach
13	Kunysz P., Hordowski J.	2000 i 2001	Ptaki polskich Karpat Wschodnich i Podkarpacia tom I i II	MERCATOR Przemyśl	W opracowaniu znajdują się informacje o rozmieszczeniu ptaków lęgowych na Podkarpaciu oraz szacunkowe liczebności ich populacji
14	Ostański M.	1997	Występowanie orlika krzykliwego <i>Aquila pomarina</i> w Bieszczadach Zachodnich w latach 1985-1996	Chrońmy Przyrodę Ojczystą 53, 6: 89-92.	Ogólne informacje o gatunku oraz o jego występowaniu w przeszłości na terenie Bieszczadów
15	Profus P., Matysiak M.	2009	Obserwacje pomurnika <i>Tichodroma muraria</i> w Polsce poza tatrzańską ostoją lęgową.	Chrońmy Przyrodę Ojczystą ,65 (4)	Publikacja zawiera lokalizacje miejsc lęgowych gatunku poza Tatrami. Materiał porównawczy.
16	Sikora A., Rodhe Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P	2004	Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2004.	Bogucki Wydawnictwo Naukowe	Publikacja aktualna, zawierająca mapy rozmieszczenia wszystkich ptaków lęgowych Polski oraz ich szacunkową liczebność. Dane wykorzystane do ustalania listy gatunkowej oraz do oceny zmian w populacjach.
17	Stój M., Kawa P.	2002	Ptaki Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego w Bieszczadach Zachodnich.	Roczniki Bieszczadzkie. Tom 10 Bieszczadzki Park Narodowy	Materiał opisujący awifaunę Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego, lista stwierdzonych gatunków wraz z szacunkową liczebnością

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

18	Stój M.	2008	Rozmieszczenie, liczebność i wybrane aspekty ekologii rozrodu orla przedniego <i>Aquila chrysaetos</i> w polskiej części Karpat w latach 1997-2007.	Notatki Ornitologiczne. 49	Dane na temat orla przedniego, jego liczebności i rozmieszczaniu m.in. w całych Bieszczadach
19	Stój M.	2006	Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i> w polskiej części Karpat w latach 1997-2005.	Roczniki Bieszczadzkie. Tom 14 Bieszczadzki Park Narodowy	Dane na temat orla przedniego, jego liczebności i rozmieszczeniu m.in. w całych Bieszczadach
20	Tomiałojć L., Stawarczyk T.	2003	Awifauna Polski Rozmieszczenie i liczebność.	Bogucki Wydawnictwo Naukowe	Ogólne opracowanie o rozmieszczeniu i liczebności wszystkich gatunków ptaków występujących w Polsce. Liczne dane dotyczące Bieszczad.
21	Wasilewski J.	2008	Rzadkie i zagrożone gatunki ptaków w lasach polskich Karpat	Roczniki Bieszczadzkie 16: s. 349-360	Omówienie kilku rzadkich gatunków ptaków, wraz z ich szacunkową liczebnością w różnych częściach polskich Karpat.
22	Wasilewski J., Zajchowski K.	2000	Występowanie oraz liczebność pluszcza <i>Cinclus cinclus</i> i pliszki górskiej <i>Motacilla cinerea</i> na wybranych obszarach Polski południowo-wschodniej.	BdPN	Publikacja na temat liczebności pluszcza i pliszki górskiej na większych potokach Bieszczadów
23	Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P.	2010	Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce	OTOP	Publikacja opisująca wszystkie najważniejsze ostoje ptaków w Polsce, które poprzez swoją unikalność mają bardzo duże znaczenie międzynarodowe.
24	Zawadzka D., Ciach M., Figarski T., Kajtoch Ł., Rejt Ł.	2013	Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000	GDOŚ, Warszawa	Propozycja wyboru kryteriów opisujących stan zachowania siedlisk ptaków na poziomie stanowiska
25	Zbrożek A.	2001	Zimowe rozmieszczenie i wahania liczebności kruka <i>Corvus corax</i> w Bieszczadach	Ptaki Podkarpacia IX, s: 5-15, Przemyśl	Dane dotyczące zimowych stanowisk kruka w Bieszczadach, rozmieszczenie i liczebność

1.2. Zakres uzupełniających prac inwentaryzacyjnych

Analiza dostępnych materiałów wykazała, że informacje dotyczące niektórych gatunków ptaków na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady są niewystarczające do zaplanowania ich ochrony. W związku z powyższym stwierdzono konieczność uzupełnienia informacji o nowe dane mające na celu zobrazowanie występowania, liczebności i składu gatunkowego ptaków na tym terenie. W celu zaktualizowania wiedzy i rozpoznania stanu populacji ptaków przeprowadzono inwentaryzację gatunków „naturowych”, opierając się na metodach próbkowania.

Tabela nr 3. Zestawienie zakresu uzupełniających prac inwentaryzacyjnych

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Zakres uzupełniających prac inwentaryzacyjnych
1	Gatunki „naturowe”	Inwentaryzacja (stanowisk, procesów, zagrożeń) na wybranych powierzchniach próbnych i transektach, na terenie całego obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN), reprezentujących różne środowiska dla poszczególnych gatunków awifauny.

2. Inwentaryzacja

Na inwentaryzację wykonaną w ramach opracowania dokumentacji do planu ochrony składał się ogół czynności, zmierzających do określenia składu gatunkowego i liczebności ptaków w określonym przedziale czasowym. Ponadto inwentaryzacja posłużyła do zidentyfikowania procesów występujących w populacjach, które mają znaczenie w planowaniu ochrony oraz zagrożeń dla tych populacji.

Terenowe prace inwentaryzacyjne skupione były przede wszystkim na gatunkach będących (wg SDFu) przedmiotami ochrony na tym terenie. Do gatunków tych należą: bocian czarny, derkacz, dzięcioł białogrzbiety, dzięcioł czarny, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, gąsiorek, jarząbek, jarzębatka, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka, płochacz halny oraz zimorodek.

W pracach brano pod uwagę także pozostałe gatunki wymienione w SDF, które nie kwalifikowały się pierwotnie na przedmioty ochrony (gatunki z oceną D). Celem było sprawdzenie czy przez lata (od sporządzenia pierwszego dokumentu SDF) ich sytuacja nie uległa zmianie na tyle, żeby mogły zostać wpisane na nową listę przedmiotów ochrony. Po weryfikacji (analiza danych literaturowych, w niektórych przypadkach inwentaryzacja terenowa) okazało się, że są to gatunki, które nie odbywały tu lęgu prawdopodobnie nigdy w przeszłości (błotniak łąkowy, błotniak zbożowy, lerka, łączak, mornel, rybitwa czarna, żuraw, kraska), takie które nie gniazdują na tym terenie obecnie (dzierzba czarnoczelna, gadożer, lelek, głuszec, orzełek) oraz takie, których aktualna liczebność była nieistotna dla obszaru (bocian biały, dzięcioł średni). Dla części gatunków wymienionych wyżej uznano, że na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady nie ma odpowiednich siedlisk i nie ma sensu prowadzenia ich inwentaryzacji. W ich przypadku skupiono się na analizie materiałów archiwalnych. Początkowo podobnie zakładano także przy krasce, lelku i głuszu, jednak zdecydowano się na przeprowadzenie inwentaryzacji (przynajmniej wstępnej) z uwagi na historyczne dane wskazujące na prawdopodobne lęgi na obszarze badań. Podobnie wyglądała sprawa w przypadku płochacza halnego, który jest obecnie przedmiotem ochrony na tym terenie, mimo że nie ma żadnych danych świadczących o jego lęgu w obszarze (poza BdPN). W tabeli poniżej przedstawiono gatunki wymienione w SDF, w tym te będące do tej pory przedmiotami ochrony oraz zaznaczono, które z nich zostały stwierdzone na tym terenie w ostatnim czasie. Znak „+” przy żurawiu (w kolumnie „Gatunki stwierdzone podczas najnowszej inwentaryzacji”) nie oznacza lęgu, tylko stwierdzenie podczas wędrówki wiosenno-jesiennej.

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 4. Zestawienie gatunków ptaków wymienionych w SDF, w tym będących do tej pory przedmiotami ochrony na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady

Lp.	Gatunki	Przedmiot ochrony	Gatunki stwierdzone podczas najnowszej inwentaryzacji
1	Błotniak łąkowy		
2	Błotniak zbożowy		
3	Bocian biały		+
4	Bocian czarny	+	+
5	Derkacz	+	+
6	Dzierżba czarnoczelna		
7	Dzięcioł białogrzbiety	+	+
8	Dzięcioł czarny	+	+
9	Dzięcioł średni		+
10	Dzięcioł trójpalczasty	+	+
11	Dzięcioł zielonosiwy	+	+
12	Gadożer		
13	Gąsiorek	+	+
14	Głuszec		
15	Jarząbek	+	+
16	Jarzębatka	+	+
17	Kraska		
18	Lelek		
19	Lerka		
20	Łęczak		
21	Mornel		
22	Muchołówka białoszyja	+	+
23	Muchołówka białoszyja	+	+
24	Orlik krzykliwy	+	+
25	Orzeł przedni	+	+
26	Orzełek		
27	Płochacz halny	+	
28	Puchacz	+	
29	Puszczyk uralski	+	+
30	Rybitwa czarna		
31	Sóweczka	+	+
32	Trzmielojad	+	+
33	Włochatka	+	+
34	Zimorodek	+	+
35	Żuraw		+

2.1. Metodyka inwentaryzacji

2.1.1. Metody inwentaryzacji ptaków

Metody zastosowane przy inwentaryzacji gatunków „naturowych” opracowano głównie na podstawie publikacji „Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią”.

Dla większości badanych gatunków analizowano najpierw dostępne materiały archiwalne, by na ich podstawie określić miejsca ich występowania na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Miejsca te posłużyły później do wyznaczenia powierzchni próbnych i transektów. Transektami w terenie poruszano się głównie pieszo i w zależności od specyfiki danej metodyki, zatrzymywano się co jakiś czas, odtwarzano głosy ptaków z magnetofonu, lub prowadzono nasłuchy i obserwacje z punktów. W tabeli poniżej przedstawiono dokładne czynności jakie prowadzono podczas liczenia na konkretnych powierzchniach i transektach. W niektórych przypadkach dokonano drobnych zmian w porównaniu do pierwotnych założeń metodycznych. Zmiany te miały charakter kosmetyczny i uzależnione były głównie ukształtowaniem terenu, lub jego utrudnionym dostępem. W pojedynczych przypadkach dokonano mniejszej liczby kontroli terenowych, założono jednak w takim przypadku więcej powierzchni próbnych. Modyfikacja metodyki spowodowała wzrost liczby zinwentaryzowanych stanowisk (zwłaszcza w przypadku jarząbka i gąsiorka), co przyczyniło się do znacznie lepszego rozpoznania rozmieszczenia występowania części gatunków „naturowych” obszaru.

Pierwotnie założono, że dla kilku przedstawicieli awifauny (głuszec, jarząbka, płochacz hałny, kraska i lelek) inwentaryzacja nie zostanie przeprowadzona z uwagi na brak występowania gatunków lub przez brak odpowiednich dla nich siedlisk. Założono jednak dla niektórych specjalne transekty, a także przeprowadzono wstępną (głuszec, kraska i lelek) oraz pełną inwentaryzację (jarząbka i płochacz hałny).

Wstępną inwentaryzację kraski rozpoczęto od założonej w metodyce analizy materiałów archiwalnych. W pierwszej kolejności przestudiowano materiały w celu poznania jej historycznych stanowisk na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN). Dane literaturowe są jednak ubogie. Brak jest konkretnych danych, które wskazywałyby Bieszczady jako lęgownisko kraski w przeszłości. W publikacji Tomiałojcia (2003) dane o krasce z terenów najbliższych Bieszczadom pojawiają się z dawnego województwa Przemyskiego, gdzie ostatni lęg odnotowano w 1978 roku. W aktualnym SDF-ie dla obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady kraska odnotowana jest jako gatunek lęgowy. Brak jednak danych literaturowych wyjaśniających powód umieszczenia kraski (do tego z takim statusem) w tym dokumencie. Nawet materiały pozyskane z Nadleśnictwa Cisna, Lutowiska, Komańcza, Baligród i Stuposiany potwierdzają brak stwierdzeń gatunku na obszarze. Gatunek ten na opisywanym terenie nie znajduje dogodnych siedlisk. Kraska preferuje krajobraz z mozaiką pastwisk, ugorów, w mniejszym stopniu także gruntów ornych, z udziałem kęp drzew, alei, szpalerów starych, dziuplastych, często zamierających drzew. Przede wszystkim jednak lubi obszary nizinne, suche, z małą ilością opadów. Mimo braku stwierdzeń gatunku w przeszłości, w 2014 i 2015 roku Krameko podjęło wstępną inwentaryzację kraski na całym obszarze badań. Ze względu na charakter występowania i rozmieszczenia gatunku, liczenia populacji

lęgowej powinno się prowadzić na całości obszaru. Pierwotnie zakładano, że cenzus powinien być ograniczony do wyznaczonych płatów siedlisk wskazanych w oparciu o informacje o występowaniu gatunku w latach poprzednich. Zmodyfikowano to z uwagi na brak danych archiwalnych. Początkowo zakładano także w celu określenia liczebności populacji lęgowej wykonanie cenzusu połączonego z mapowaniem spostrzeżeń gatunku, obejmującego 2 kontrole wszystkich odpowiednich siedlisk lęgowych. Aby to przeprowadzić należało najpierw stwierdzić obecność gatunku. W tym celu podczas prac prowadzonych na terenach otwartych od maja do lipca, dokładnie lustrowano teren w celu wykrycia gatunku. W 2014 roku, w sezonie lęgowym wyznaczono trasy przejścia (23 transekty o łącznej długości 93 kilometrów) w siedliskach mogących teoretycznie stanowić siedliska gatunku. Trasy rozlokowano w różnych częściach obszaru. Wszelkich śladów obecności poszukiwano także podczas innych prac w terenie, które miały miejsce na terenach otwartych obszaru (np. kartowanie siedlisk nieleśnych). Mimo intensywnych prac w latach 2014 i 2015 nie odnotowano żadnych śladów obecności kraski na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN). W tym samym okresie nie pojawiły się także żadne inne informacje o występowaniu gatunku w publikacjach ornitologicznych ani w materiałach internetowych (fora i kartoteki ornitologiczne). W związku z powyższym nie było możliwości kontynuowania prac inwentaryzacyjnych wg pierwotnie założonej metodyki.

Podobnie jak w przypadku kraski inwentaryzację lelka rozpoczęto od założonej w metodyce analizy materiałów archiwalnych. Dane literaturowe są jednak równie ubogie. Właściwie brak jest takich, które wskazywałyby Bieszczady jako pewne lęgowisko gatunku w przeszłości. W publikacji Tomiałojcia (2003), omawiającej rozmieszczenie ptaków w Polsce, pojawia się tylko jedno stwierdzenie z 1992 roku. Z nowszych lat brak konkretnych danych. W aktualnym SDF-ie dla obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady gatunek odnotowany jest jako lęgowy. Brak jednak danych wyjaśniających powód umieszczenie lelka (do tego z takim statusem) w tym dokumencie. Nawet materiały pozyskane z Nadleśnictwa Cisna, Lutowiska, Komańcza, Baligród i Stuposiany (programy ochrony przyrody, prognozy oddziaływania na środowisko) potwierdzają brak stwierdzeń gatunku na obszarze.

Lelek na opisywanym terenie nie znajduje dogodnych siedlisk, gdyż preferuje suche, przeświecone lasy (zwłaszcza sosnowe) w pobliżu łąk, pól, polan, zrębów, młodników. Spotkać go można na wrzosowiskach, zarastających pożarzyskach i wydmach z młodymi kompleksami leśnymi, rzadziej w większych sadach i parkach. Zdecydowanie unika bardzo dużych i zwartych kompleksów leśnych.

Mimo braku stwierdzeń gatunku w przeszłości, w 2014 i 2015 roku Krameko podjęło wstępną inwentaryzację lelka. Pierwotnie metodyka zakładała dwukrotne mapowanie stwierdzeń samców na podstawie ich głosów godowych, na reprezentatywnych powierzchniach próbnych. W roku 2014 przed założeniem powierzchni próbnych, w lasach szukane były odpowiednie siedliska. Analizowano wcześniej dokładnie plany urządzenia lasów pod kątem występowania drzewostanów sosnowych. Mimo późniejszego dokładnego spenetrowania takich miejsc (zarówno podczas prac ornitologicznych ukierunkowanych na inne gatunki ptaków, jak również podczas kartowania siedlisk i prowadzenia pomiarów martwego drewna) nie

udało się wyznaczyć potencjalnych siedlisk w lasach z udziałem sosny, które odpowiadałyby wymogom tego gatunku. Mimo braku stwierdzeń gatunku w 2014 roku postanowiono ostatecznie, że ewentualne prace zostaną przeniesione na rok następny pod warunkiem, że zostanie stwierdzony choć jeden osobnik lub zostaną odszukane siedliska mogące być potencjalnym miejscem bytowania gatunku. Mimo intensywnych prac nie odnotowano jednak żadnych śladów obecności gatunku na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN). W związku z powyższym nie było możliwości kontynuowania prac inwentaryzacyjnych wg pierwotnie założonej metodyki.

W przypadku głuszca w pierwszej kolejności studiowano materiały archiwalne w celu poznania jego historycznych stanowisk na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN). Jedyne informacje jakie uzyskano pochodziły z publikacji Tomiałojcia (Awifauna Polski – rozmieszczenie, liczebność i zmiany). Podano tam informacje o 1 samcu spotkanym w 1987 roku oraz o 1 samicy z 2000 roku. Brak jednak danych o konkretnych lokalizacjach tych stwierdzeń, ani informacji mogących świadczyć, że były to osobniki lęgowe. Brak także innych publikacji, które wskazywałyby na lęgi głuszca w Bieszczadach. Również dane pozyskane z Nadleśnictw: Cisna, Lutowiska, Komańcza, Baligród i Stuposiany (m.in. programy ochrony przyrody i prognozy oddziaływania na środowisko) podają brak stwierdzeń gatunku na przedmiotowym obszarze oraz podkreślają brak obecności typowych siedlisk dla głuszca.

W następnej kolejności w 2014 i 2015 roku zweryfikowano powyższe dane wykonując wstępną inwentaryzację terenową na całym obszarze badań mającą na celu odnalezienie jego tokowisk potrzebnych do wyznaczenia opisanych w metodyce transektów. Z uwagi na brak występowania tokowisk wstępna inwentaryzacja terenowa polegała na poszukiwaniu w terenie wszelkich śladów obecności gatunku takich jak: odchody, pióra, tropy oraz paprzyska. Zwracano także uwagę na możliwość bezpośredniego spotkania ptaków, dlatego też nasłuchiowano w terenie ewentualnych głosów osobników dorosłych. W 2014 roku, w sezonie lęgowym wyznaczono 10 tras przejścia o łącznej długości 73 kilometrów w siedliskach mogących teoretycznie stanowić siedliska gatunku. Trasy przejścia rozlokowano w różnych częściach obszaru, pamiętając jednak aby bieły również przez zadrzewienia jodłowo-świerkowe oraz przez najwyższe partie wzniesień, częściowo bezleśne, porośnięte przez borówczyska. Przed przystąpieniem do takich prac dokładnie analizowano plany urządzania lasów pod kątem występowania takich siedlisk. Kontrole terenowe przeprowadzono w kwietniu i maju. Dodatkowo podczas tropień ssaków (przeprowadzonych w marcu i kwietniu 2015 roku) na niektórych trasach przejścia (16 transektów o łącznej długości 140 km) zwracano uwagę na możliwą obecność na śniegu tropów oraz przyzm odchodów głuszca. Wszelkich śladów obecności poszukiwano także podczas innych prac w terenie (np. pomiary martwego drewna), od wiosny do późnej jesieni. Mimo intensywnych prac nie odnotowano żadnych śladów obecności gatunku na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. W związku z powyższym nie było możliwości kontynuowania prac inwentaryzacyjnych wg założonej metodyki, które utknęły w punkcie dotyczącym wyznaczenia transektów na znanych tokowiskach. Spowodowało to przerwanie prac inwentaryzacyjnych na tym etapie.

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Poniższa tabela przedstawia gatunki (i metodyki), dla których przeprowadzono pełną inwentaryzację na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 5. Zestawienie metod inwentaryzacji ptaków

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
1	Sowy (sóweczka, włochatka, puszczyk uralski, puchacz)	Powierzchnia próbna nr 1 położona dookoła miejscowości Cisna; powierzchnia nr 2 w okolicach Rabego i Bystrego; powierzchnia nr 3 (i nr 4) to teren położony w rejonie miejscowości Stuposiany, Pszczeliny i Smolnik. Lokalizacje wszystkich powierzchni znajdują się na dołączonych do operatu warstwach geometrycznych.	W roku 2015 kontrole prowadzono w 3 terminach (między 10 i 26 marca, między 18 i 23 kwietnia oraz między 13 i 20 maja). Kontrole prowadzono głównie od zmierzchu do późnych godzin nocnych.	Nasłuchy i stymulacja głosowa	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady założono 3 powierzchnie próbne (o wielkości 58 km2 każda), na których liczono 4 gatunki sów: włochatkę, puszczyka uralskiego, puchacza i sóweczkę (dla sóweczki wydzielono także 1 oddzielną, mniejszą powierzchnię o wielkości 22 km2). W obrębie każdej powierzchni poruszano się drogami i co około 500 m odtwarzano głos godowy samców (z pliku mp3), zachowując kolejność odtwarzania głosów od gatunku najmniejszego do największego (w następującym porządku: sóweczka-włochatka-puszczyk uralski-puchacz). Po 2-3 minutowej stymulacji, przez kilka kolejnych minut nasłuchiowano odzywających się ptaków. W niektórych przypadkach miejsca nasłuchu oddalone były o nawet 700 metrów. Spowodowane było to ukształtowaniem terenu. W takich przypadkach wabienie co 500 metrów mogłoby przynieść zawyżony wynik z powodu możliwości policzenia ptaków z poprzedniego punktu. Po przybyciu na każdy kolejny punkt chwilę nasłuchiowano ptaków bez stymulacji. W przypadku stwierdzenia aktywnych ptaków, rezygnowano z odtwarzania głosów i ponownie puszczano je dopiero w miejscu gdzie kilkuminutowy nasłuch nie pozwalał na stwierdzenie ptaków. Po stwierdzeniu aktywności, nanoszono na mapy oraz odbiornik GPS stanowiska odzywających się sów i przemieszczano się na kolejny punkt.</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
2	Zimorodek	Szczegółowa kontrola odcinków 5 wybranych potoków i rzek. Transekt nr 1 – Solinka (między miejscowością Dołżyca a wpływem Wetlinki); transekt nr 2 – San (w miejscowości Smolnik); transekt nr 3 – Wołosaty (w miejscowościach Pszczeliny i Stuposiany); transekt nr 4 – Wetlinka (między Kalnicą a rezerwatem „Sine Wiry”); transekt nr 5 – San (miejscowości Chmiel i Sękowiec). Dokładne lokalizacje wszystkich powierzchni znajdują się na dołączonych do operatu warstwach geometrycznych.	Kontrole prowadzono w terminie od połowy kwietnia do końca maja w roku 2014.	Liczenia na transektach	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Wytypowano 5 potoków do kontroli, na których wyznaczono transekty. Transekty miały długość od 3,6 do 6,7 kilometra, średnia długość to 5,5 kilometra. Poruszano się pieszo wzdłuż cieku i dokładnie lustrowano teren. Zwracano szczególnie uwagę na zwisające nad wodą gałęzie drzew i krzewów, które służą zimorodkom za czatownie. Napotykając odcinki potoków o stromych brzegach, starano się odszukać ewentualne nory gniazdowe ptaków. Podczas inwentaryzacji notowano także informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.)</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
3	Dzienne ptaki drapieżne (orzełek, gadożer, orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad)	Cały obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN).	W roku 2014 przeprowadzono szereg kontroli terenowych w terminach od 10 do 27 lutego, od 1 do 13 marca, od 8 do 29 kwietnia, od 23 maja do 12 czerwca oraz między 5 a 30 lipca.	Obserwacje z punktów widokowych. Wyszukiwanie gniazd.	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Ze względu na niewielkie zagęszczenia rzadkich ptaków drapieżnych liczeniem objęto całość obszaru.</p> <p>Obserwacje prowadzono w godzinach 9.00–15.00. Po terenie poruszano się samochodem i co jakiś czas zatrzymywano się w celu obserwacji z punktów widokowych (lokalizacja punktów znajduje się w warstwie geometrycznej „PTAKI_MONIT_PFT”). Miejsca i liczba punktów uwarunkowana była ukształtowaniem terenu. Wybierano je tak, aby w zasięgu wzroku mieć możliwie jak największe pole widzenia i przede wszystkim wgląd na rozległe żerowiska i siedliska lęgowe. Na jednym punkcie spędzano minimum 2-3 godziny. Pierwsze kontrole ukierunkowane były na wykrycie ptaków w okresie poprzedzającym zasadnicze gniazdowanie, a więc podczas intensywnych toków. W przypadku orła przedniego były to kontrole w lutym i marcu. Dla kolejnych gatunków były to odpowiednio dobrane, późniejsze terminy, tak aby obserwacje odbywały się w szczycie okresu tokowego każdego z nich. Dla orlika i gadożera od drugiej połowie kwietnia, natomiast dla trzmielojada kontrole w końcu maja i początku czerwca. Ostatnie kontrole (lipcowe) miały na celu doprecyzowanie określenia sposobu zajęcia rewiru, przeznaczone były także na sprawdzenie wykrytych wcześniej gniazd i ocenę końcowego efektu lęgów i liczby odchowanych piskląt oraz określenie przyczyn ewentualnych strat.</p> <p>Do prac wybierano dni ciepłe, bez opadów, ze słabym wiatrem i zachmurzeniem częściowym.</p> <p>Wszystkie stwierdzenia nanoszono na mapy i odbiorniki GPS. Szczególnie ważne było rejestrowanie jednocześnie słyszanych i widzianych par ptaków lub tokujących samców. Podczas inwentaryzacji notowano także informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.)</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
4	Jarząbek	10 transektów głównych (kontrolowanych 2 razy) oraz 8 dodatkowych (kontrolowanych jednokrotnie) rozlokowanych w różnych miejscach obszaru (okolice Rabego, Woli Michowej, Lisznej, Cisnej, Tyskowej, Przysłupu, Krywego, Sękowca, Dwernika, Lutowisk, Tarnawy, Bukowca oraz w rejonie rezerwatu „Sine Wiry”). Dokładne lokalizacje wszystkich transektów znajdują się na dołączonych do operatu warstwach geometrycznych.	Kontrole transektów przeprowadzono w terminie między 15 a 29 września 2014 roku oraz między 6 marca a 16 kwietnia 2015 roku.	Liczenia na transektach	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>W celi zinwentaryzowania liczebności i rozmieszczenia gatunku wyznaczono transekty w potencjalnych typach siedlisk, właściwych dla gatunku. Założono 10 transektów, które skontrolowano jesienią (wrzesień-październik) oraz wiosną (marzec-kwiecień). Pierwotnie zamierzano skontrolować je 3 krotnie. Zrezygnowano jednak z kontroli zimowych (w celu poszukiwania przyzm odchodów) z uwagi na częsty brak pokrywy śnieżnej w tym okresie. W związku z tym postanowiono skontrolować dodatkowo (podczas jednej kontroli wiosennej lub jesiennej) 8 dodatkowych transektów. W trakcie inwentaryzacji przemieszczano się pieszo, po drogach leśnych i szlakach turystycznych. Co około 200 metrów zatrzymywano się na chwilę, w celu zarejestrowania zachowań terytorialnych jarzábka w odpowiedzi na stymulację głosową lub nasłuchu spontanicznych głosów gatunku. Długość poszczególnych transektów wahała się w przedziale między 4,2 km a maksymalnie ponad 15 km. Średnio wynosiła jednak 8,2 km. Na mapę nanoszono wszystkie stwierdzenia gatunku ze szczególnym uwzględnieniem stwierdzeń równoczesnych. Podczas inwentaryzacji notowano także informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska.</p>
5	Bocian biały	Cały obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN).	W sezonie badań 2014 roku przeprowadzono kontrolę słupów energetycznych w miejscowościach na całym obszarze badań. Dodatkowo zwracano uwagę na obecność ptaków i gniazd podczas innych prac terenowych.	Wizualne wyszukiwanie gniazd	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Metodyka prac terenowych polegała na wyszukiwaniu wszystkich gniazd bociana białego w granicach badanego terenu. Odbывало się to zarówno podczas kontroli ukierunkowanych specjalnie na ten gatunek (koniec kwietnia i początek maja) jak również podczas wszystkich innych prac terenowych wykonywanych na terenie badań, w terminie późniejszym. Podczas inwentaryzacji notowano także informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska bociana białego.</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
6	Bocian czarny	Cały obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN).	W sezonie badań 2014 roku przeprowadzono kontrole głównie w kwietniu oraz w końcu czerwca i na początku lipca.	Obserwacje z punktów widokowych, kontrola wykrytych gniazd	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Ze względu na niewielkie zagęszczenia bociana czarnego liczeniem objęto całość obszaru. Obserwacje prowadzono w godzinach 9.00–15.00, czasem przedłużano kontrole do godzin późno popołudniowych. Po terenie poruszano się samochodem i co jakiś czas zatrzymywano się w celu obserwacji z punktów widokowych. Miejsca i liczba punktów uwarunkowana była ukształtowaniem terenu (lokalizacja punktów znajduje się w warstwie geometrycznej „PTAKI_MONIT_PFT”). Wybierano je tak, aby w zasięgu wzroku mieć możliwie jak największe pole widzenia i przede wszystkim wgląd na rozległe siedliska lęgowe. Na jednym punkcie spędzano minimum 2-3 godziny. Pierwsze kontrole ukierunkowane były na wykrycie ptaków w okresie poprzedzającym zasadnicze gniazdowanie, kolejne miały za zadanie obserwacje ptaków lecących z żerowisk w stronę gniazd. Ostatnie kontrole (lipcowe) miały też na celu doprecyzowanie określenia sposobu zajęcia rewiru, przeznaczone były także na sprawdzenie wykrytych wcześniej gniazd i ocenę końcowego efektu lęgów i liczby odchowanych piskląt oraz określenie przyczyn ewentualnych strat.</p> <p>Do prac wybierano dni ciepłe, bez opadów, ze słabym wiatrem i zachmurzeniem częściowym. Wszystkie stwierdzenia nanoszono na mapy i odbiorniki GPS. Podczas inwentaryzacji notowano także informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska.</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
7	Derkacz	Wyznaczono 3 powierzchnie próbne, w obrębie których znajdowały się odpowiednie siedliska dla derkacza (tradycyjnie użytkowane łąki, turzycowiska i wszelkie użytki zielone w dolinach rzek, rozległe ugory). Powierzchnia nr 1 – Smolnik, Stuposiany, Lutowiska; powierzchnia nr 2 – Wola Michowa; powierzchnia nr 3 – Stężnica, Radziejowa i Tyskowa. Dokładne lokalizacje wszystkich powierzchni znajdują się na dołączonych do operatu warstwach geometrycznych.	W sezonie badań 2014 przeprowadzono kontrole terenowe w okresie od III dekady maja do III dekady lipca. Pora doby – wieczór i noc a także dzień (z zastosowaniem stymulacji magnetofonowej)	Metoda transektowa i kartograficzna oraz stymulacja głosowa	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Liczeniem objęto 3 powierzchnie próbne założone w rejonach gdzie znajdowały się wielkopowierzchniowe łąki, na znacznym obszarze użytkowane tradycyjnie. Wielkość każdej powierzchni to 15 km².</p> <p>Ptaki liczono podczas wieczorno-nocnych kontroli, w niektórych przypadkach teren kontrolowano także w dzień, kiedy to posługiwano się stymulacją magnetofonową. W takich przypadkach wyniki liczebności dziennej i nocnej były bardzo zbliżone.</p> <p>Po powierzchniach poruszano się zarówno pieszo jak też samochodem. Co kilkaset metrów robiono postój w celu przeprowadzenia nasłuchów odbywających się samców. Pierwsze kontrole, których wyniki brano pod uwagę, miały miejsce w drugiej połowie maja. Wcześniejsze stwierdzenia traktowano z rezerwą, gdyż do połowy miesiąca derkacze migrują jeszcze na północ.</p> <p>Kolejne kontrole przeprowadzano w czerwcu (głównie w drugiej połowie miesiąca) oraz w lipcu. Dodatkowo podczas wszystkich prac terenowych notowano odbywające się samce poza powierzchniami badań. Stwierdzenia te pozyskiwano zarówno przypadkowo jak również stymulując ptaki głosem odtwarzanym z płyty w odpowiednich siedliskach. Ptaki bardzo dobrze reagowały na stymulację.</p> <p>Mapowano wszystkie stwierdzenia (zarówno z kontroli powierzchni jak i poza nimi) ze szczególnym uwzględnieniem stwierdzeń równoczesnych. W każdej powierzchni próbnej oceniono liczbę samców/stanowisk gatunku. Po zebraniu danych ze wszystkich powierzchni liczbę tą ekstrapolowano na cały obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (na całość dogodnych siedlisk dla gatunku na badanym obszarze). Pozwoliło to na uzyskanie szacunkowej liczebności gatunku.</p> <p>Podczas inwentaryzacji notowano informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.).</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
8	Dzięcioły (białogrzbiety, czarny, zielonosiwy, trójpalczasty)	Wyznaczono 3 powierzchnie (kwadraty). Dodatkowo 13 transektów dla dzięcioła trójpalczastego. Dokładne lokalizacje wszystkich powierzchni i transektów znajdują się na dołączonych do operatu warstwach geometrycznych.	W sezonie badań 2015 roku przeprowadzono po 2 kontrole każdej powierzchni próbnej w terminie od I dekady marca do połowy kwietnia. Stosunkowo wczesne kontrole marcowe spowodowane były bardzo krótką i łagodną zimą, przez co już w początkach miesiąca dzięcioły były bardzo aktywne głosowo.	Metoda transektowa, nasłuchy i stymulacja głosowa	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Liczeniem objęto 3 powierzchnie (kwadraty) założone w rozległych drzewostanach. Każdy kwadrat liczył 28 km². Obserwację i nasłuchy prowadzono wzdłuż transektów, umiejscowionych w oparciu o rozkład szlaków turystycznych i dróg (przeważnie leśnych). Łączna długość transektów w 3 kwadratach wynosiła 96 km. Po transektach poruszano się głównie pieszo, z samochodu korzystano tylko w celu przejechania odcinka nie będącego siedliskiem dzięciołów, a znajdującego się w granicach powierzchni (zwarta zabudowa, niewielkie łąki). Dzięcioły notowano zarówno podczas przemarszu jak też zatrzymując się co kilkaset metrów (w zależności od ukształtowania terenu od 300 do 500 metrów) i odtwarzając przez kilka minut głosy poszczególnych gatunków. Po krótkiej stymulacji głosowej przez 2-3 kolejne minuty nasłuchiowano reakcji ptaków. Wybór gatunku, który był stymulowany, podyktowany był siedliskiem na punkcie. W przypadku drzewostanu liściastego rezygnowano z odtwarzania głosu dzięcioła trójpalczastego, natomiast w litym siedlisku jodłowo-świerkowym pomijano głos dzięcioła zielonosiwego i białostrzybnego (przy ostatnim gatunku robiono wyjątek jeśli w drzewostanie był chociaż niewielki udział buka). Na mapach (przy jednoczesnym wykorzystaniu techniki GPS) notowano wszystkie stwierdzenia „naturowych” gatunków dzięciołów (obserwacje bezpośrednie, głosy, bębnienie) ze szczególnym uwzględnieniem stwierdzeń równoczesnych.</p> <p>Specjalnie dla dzięcioła trójpalczastego dodatkowo założono 13 transektów w różnych miejscach obszaru. Ich długość wahała się w przedziale między 4,7 a 13,7 km, średnio 8,5 km. Łączna długość transektów wynosiła 111 km. Każdy transekt kontrolowano 1-2 razy w marcu i kwietniu. Przemarsz wyglądał podobnie jak w przypadku transektów na powierzchniach opisany powyżej. Jedyną różnica to taka, że stymulowano głównie (przez maksymalnie 2-3 minuty) jeden gatunek dzięcioła, choć przy okazji notowano także wszystkie stwierdzenia pozostałych „naturowych” gatunków. W każdym kwadracie (oraz na każdym dodatkowym transekcie) oceniono liczbę par/stanowisk ptaków. Po zebraniu danych ze wszystkich powierzchni liczbę tę ekstrapolowano na cały obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (na całość dogodnych siedlisk dla gatunku na badanym obszarze). Pozwoliło to na uzyskanie szacunkowej liczebności poszczególnych taksonów dzięciołów. Podczas inwentaryzacji notowano informacje pomocne do późniejszej oceny stanów populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.).</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
9	Dzięcioł średni	Zadrzewienia łęgowe nad potokami i rzekami, głównie na transektach wyznaczonych dla zimorodka	W sezonie badań 2014 roku szukano śladów obecności gatunku w kwietniu	Metoda transektowa, nasłuchy i stymulacja głosowa	Dzięcioła średniego poszukiwano głównie podczas badań innych gatunków dzięciołów, oraz także przy okazji kontroli transektów dla zimorodka. Gatunku szukano wzdłuż cieków wodnych, w zadrzewieniach łęgowych. W warunkach bieszczadzkich dobre siedliska leśne dla dzięcioła średniego (z wyjątkiem nielicznych łęgów) praktycznie nie występują, stąd nie zakładano powierzchni specjalnie dla niego. Zwracano baczna uwagę na ślady żerowania dzięciołów, w takich miejscach lustrowano teren dłuższy czas, okazjonalnie stosowano stymulację magnetofonową, jednak bez żadnych rezultatów. Podczas inwentaryzacji notowano informacje pomocne do późniejszej oceny stanów populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.).
10	Muchówka białoszyja	W terenie wyznaczono 3 powierzchnie. Powierzchnia nr 1 w Kalnicy; powierzchnia nr 2 w rejonie Sękowca; powierzchnia nr 3 w okolicy Pszczelin. W każdej powierzchni wyznaczono transekt, na którym liczono ptaki. Dodatkowo założono 4 transekty w innych rejonach obszaru. Dokładne lokalizacje wszystkich powierzchni i transektów znajdują się na dołączonych do operatu warstwach geometrycznych.	W sezonie badań 2014 roku przeprowadzono kontrole od końca kwietnia, w maju oraz na początku czerwca.	Metoda mapowania terytoriów łęgowych na powierzchniach próbnych (i transektach)	Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk. Założono 3 powierzchnie o wielkości 7,5-8 km2 każda. Na każdej powierzchni wytypowano 1 transekt o długości 4-5 km. Dodatkowo założono 4 transekty poza powierzchniami, w innych rejonach obszaru. Ich długość wahała się w przedziałach między 5,6 a 8,8 km. Każdy transekt na powierzchni kontrolowano 2 razy, natomiast transekty dodatkowo skontrolowano jednorazowo. Inwentaryzacja w terenie polegała na mapowaniu terytoriów muchołówek. Na mapę nanoszono wszystkie stwierdzenia gatunku ze szczególnym uwzględnieniem stwierdzeń równoczesnych. Podczas inwentaryzacji notowano także informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.)

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
11	Muchówka mała	Wyznaczono 5 powierzchni próbnych. Powierzchnia nr 1 w Sękowcu, powierzchnia nr 2 na górze Łopiennik, powierzchnia nr 3 w rejonie Mucznego, powierzchnia nr 4 w Kalnicy oraz powierzchnia nr 5 na górze Dwernik Kamień. Dokładne lokalizacje wszystkich powierzchni i transektów znajdują się na dołączonych do operatu warstwach geometrycznych.	W 2014 roku przeprowadzono 3-4 kontrole każdej powierzchni w terminach od pierwszej dekady maja do II-III dekady czerwca.	Uproszczona metoda mapowania terytoriów lęgowych na powierzchniach próbnych	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Oceny liczebności gatunku przeprowadzono w oparciu o powierzchnie próbne. Założono 5 takich powierzchni (o wielkości 2x2 km), w różnych rejonach badanego obszaru. Wszystkie powierzchnie charakteryzowały się dużym udziałem buczyn.</p> <p>Podczas inwentaryzacji zastosowano uproszczoną metodę mapowania terytoriów. Kontrole polegały na przemarszu wzdłuż wyznaczonych linii z równoczesnym mapowaniem spostrzeżeń, rejestracją zachowań ptaków oraz dodatkowo wyszukiwaniem gniazd. Ostatnią czynność ograniczono do minimum, głównie z uwagi na ciężki do skontrolowania górzysty teren. We wcześniejszych założeniach przyjęto, że obserwatorzy poruszać się będą po transektach oddalonych od siebie o 250 metrów. Teren szybko zweryfikował możliwości takiej metodyki, stąd linie oddalone były od siebie często o 300-350 metrów. Pierwsze 2 kontrole polegały na nanoszeniu stanowisk stwierdzonych ptaków/par, kolejne 1-2 kontrole miały na celu głównie sprawdzaniu wcześniej odnalezionych terytoriów. Dokładnie nanoszono na mapy wszystkie stwierdzenia gatunku ze szczególnym uwzględnieniem obserwacji równoczesnych. Podczas inwentaryzacji notowano także informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.)</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
12	Gąsiorek	<p>Wytypowano 14 transektów położonych w różnych rejonach obszaru badań (okolice Kalnicy, Turzańska, Smolnika, Woli Michowej, Żubraczego, Kołonic, Stężnicy, Radziejowej, Tyskowej, Dołżycy, Buka, Smereka, Dwerniczka, Dwernika, Chmielu, Stuposian).</p> <p>Dokładne lokalizacje wszystkich transektów znajdują się na dołączonych do operatu warstwach geometrycznych.</p>	<p>W sezonie 2014 przeprowadzono 1-2 kontrole wszystkich transektów w terminie od początków maja do drugiej połowy lipca.</p>	Metoda transektowa	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Inwentaryzację przeprowadzono w oparciu o transekty. Transekty wyznaczano w taki sposób, aby obejmowały wszystkie właściwe dla gatunku typy siedlisk. Pierwotnie zakładano wyznaczenie maksymalnie 10 transektów, jednak ostatecznie założono ich 14. Z uwagi na różne powierzchnie dogodnych siedlisk, długość poszczególnych transektów wahała się w przedziale od 2,3 km do ponad 14 km. Średnio długość transektu oscylowała jednak w granicach 5 km. Łączna długość transektów to 72 kilometry. Generalnie starano się kontrolować jak największy pas po obu stronach transektu, przeważnie był on jednak uwarunkowany ukształtowaniem terenu oraz stopniem zarośnięcia siedlisk. W przypadku kiedy łąki były rozległe i porośnięte pojedynczymi kępami krzewów widoczność była dobra i gąsiorki notowano nawet do kilkuset metrów od transektu. W niektórych przypadkach były to jednak odległości mniejsze, kilkudziesięciometrowe.</p> <p>Przeważnie jednak strefa, w której można było dobrze przeprowadzić kontrole, wynosiła do 200 metrów po obu stronach transektu. Podczas kontroli po terenie przemieszczano się pieszo i notowano wszystkie stwierdzenia osobników gąsiorka, ze szczególnym uwzględnieniem stwierdzeń równoczesnych.</p> <p>Podczas inwentaryzacji notowano informacje pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.)</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
13	Dzierzba czarnoczelna	Gatunku szukano na transektach przeznaczonych do liczenia gąsiorka	W sezonie 2014 przeprowadzono 1-2 kontrole wszystkich transektów w terminie od początków maja do drugiej połowy lipca.	Metoda transektowa	<p>Inwentaryzację gatunku rozpoczęto od założonej w metodyce analizy materiałów archiwalnych. W pierwszej kolejności przestudiowano materiały w celu poznania jej historycznych stanowisk na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN). Brak jest konkretnych danych, które wskazywałyby Bieszczady jako pewne łęgowisko dzierzby czarnoczelnej w przeszłości. W publikacji Tomiałojcia (2003) pojedyncze wzmianki o dzierzbie pochodzą m.in. z 1957 roku. Występowania nie potwierdzają jednak nowsze dane. Pojawiają się co prawda pojedyncze informacje o stwierdzeniach ptaków koło Ustrzyk Górnych w 1992 i 1995 roku, jednak bez informacji o łęgu. Obserwacją najbliższą terenowi badan jest stwierdzenie 1 samicy w 2009 roku w Komańczy (dane Komisji Faunistycznej). Jednak tak jak w przypadku pozostałych stwierdzeń nie ma żadnych informacji o próbie łęgu na tym terenie. Nawet materiały pozyskane z Nadleśnictwa Cisna, Lutowiska, Komańcza, Baligród i Stuposiany potwierdzają brak stwierdzeń gatunku na obszarze. W aktualnym SDF-ie dla obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady dzierzba czarnoczelna odnotowana jest jako gatunek łęgowy. Brak jednak danych literaturowych wyjaśniających powód umieszczenia dzierzby (do tego z takim statusem) w tym dokumencie. Prawdopodobnie przyczyniły się do tego pojedyncze, przypadkowe stwierdzenia z terenu BdPN.</p> <p>Na obszarze Bieszczad dzierzba czarnoczelna posiada siedliska dogodne do odbycia łęgów. Preferuje ona rejon ekstenywnego rolnictwa, gdzie dominuje gospodarka pastwiskowa oraz tereny, na których zaniechano prowadzenia gospodarki rolnej, w wyniku czego rozpoczęła się sukcesja wtórna roślinności krzewiastej. Z uwagi na to, że gatunek zajmuje podobne siedliska co gąsiorek oba gatunki inwentaryzowano wspólnie, na tych samych transektach. Trasy przejścia wyznaczano w taki sposób, aby obejmowały wszystkie właściwe dla gatunków typy siedlisk. Założono w sumie 14 transektów. Ich długość wahała się w przedziale od 2,3 km do ponad 14 km. Średnio długość oscylowała jednak w granicach 5 km, natomiast łączna długość transektów to 72 kilometry. Podczas kontroli po terenie przemieszczano się pieszo i dokładnie lustrowano teren (zwłaszcza czubki drzew i krzewów) w poszukiwaniu obecności dzierzby. Oprócz głównej inwentaryzacji wszelkich śladów obecności poszukiwano także podczas innych prac, które prowadzono na terenach otwartych całego obszaru (np. kartowanie siedlisk nieleśnych).</p> <p>Mimo intensywnych prac w latach 2014 i 2015 nie odnotowano występowania dzierzby czarnoczelnej na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN).</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
14	Jarzębatka	Wytypowano 3 transekty (Smolnik koło Komańczy, Smolnik koło Lutowisk oraz Krywe)	W sezonie 2016 przeprowadzono 3 kontrole wszystkich transektów w terminie od początków maja do początków czerwca.	Metoda transektowa i stymulacja magnetofonowa	<p>Przed przystąpieniem do inwentaryzacji analizowano dostępne informacje dotyczące lokalizacji stanowisk.</p> <p>Jarzębatka posiada tu pojedyncze stanowiska lęgowe. W sąsiednim Beskidzie Niskim jej liczebność jest niewątpliwie większa, jednak w samych Bieszczadach notowana jest bardzo nielicznie. W porównaniu do Beskidów jest tu także mniej dogodnych siedlisk w postaci suchych, nasłonecznionych zboczy porośniętych kolczastymi zaroślami. Mając to na uwadze starannie wytypowano powierzchnie, w obrębie których przeprowadzono liczenia na 3 transektach. Rozlokowano je w różnych rejonach terenu badań. Wg założeń metodycznych planowano kontrole w dwóch terminach. Jednak w końcu zdecydowano, że kontrole będą trzy. Dodatkowo podczas każdej z nich przeprowadzano także stymulację magnetofonową.</p> <p>Po terenie poruszano się pieszo, co kilkadziesiąt metrów odtwarzano głos godowy samca z taśmy. Trasa przemarszu wiodła przez suche zbocza, porośnięte roślinnością krzewiastą, szczególnie różnymi roślinami kolczastymi. Kontrole przeprowadzano podczas słonecznej i ciepłej pogody. Dodatkowo w roku 2014 podczas szukania odpowiednich siedlisk do przeprowadzenia liczeń stwierdzono 4 stanowiska jarzębatki w innych rejonach niż przeprowadzona główna inwentaryzacja.</p> <p>Podczas inwentaryzacji notowano informacje, które jeśli gatunek pozostałby przedmiotem ochrony, byłyby pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.).</p>

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas, intensywność inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
15	Płochacz halny	Wytypowano 2 transekty (szczytowe partie w paśmie ciągnącym się od góry Jasło po Rabią Skalę)	W sezonie 2016 przeprowadzono 3 kontrole wszystkich transektów w terminie od początków maja do początków czerwca.	Metoda transektowa	<p>W pierwszej kolejności przestudiowano materiały archiwalne w celu poznania jego historycznych stanowisk na obszarze. Dane literaturowe nie wskazują jednak na gniazdowanie gatunku na tym terenie. Gatunek gniazduje za to w sąsiadującym Bieszczadzkim Parku Narodowym, znajduje tam dogodne dla siebie siedliska w postaci rozległych połonin z licznymi grupami skał. W obszarze objętym badaniami całkowicie brak jest dogodnych siedlisk lęgowych dla gatunku.</p> <p>Mimo braku stwierdzeń w przeszłości, w 2016 roku Krameko podjęło inwentaryzację płochacza. Ze względu na preferowane przez gatunek siedliska do sprawdzenia, czy takowe istnieją, wytypowano tylko mało powierzchniowe tereny otwarte szczytowych partii, w paśmie ciągnącym się od góry Jasło po Rabią Skalę. Liczenia ptaków przeprowadzono wzdłuż transektów podczas 3 kontroli od początków maja do czerwca 2016 roku. Kontrole w terenie wykazały jednak całkowity brak odpowiednich siedlisk. Miejscami szczyty porośnięte są wysoką trawą i borówczyskami, nie ma tu także żadnych, nawet niewielkich wychodni skalnych. W roku 2014 i 2015 także kontrolowano na przedwiośniu szczyt m.in. góry Jasło, jednak nie odnotowano obecności ptaków, nie natrafiono także na żadne potencjalne siedliska.</p> <p>Podczas inwentaryzacji notowano informacje, które jeśli gatunek pozostałby przedmiotem ochrony, byłyby pomocne do późniejszej oceny stanu populacji i siedliska (specyfika siedliska w miejscu obserwacji, liczebność itd.).</p>

Po przeprowadzonej inwentaryzacji wyniki były dokładnie analizowane. Na podstawie tych analiz przeliczano uzyskane liczebności z powierzchni i transektów na całość obszaru badań. Dzięki temu uzyskano szacunkowe liczebności populacji zamieszkujących obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN). Przeliczenia te wyglądały różnie w zależności od gatunku ptaka. W przypadku ptaków szponiastych i bociana czarnego było to bardzo proste z uwagi, że inwentaryzacją objęto cały teren Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Starano się wykryć wszystkie terytoria orla przedniego, orlika krzykliwego, trzmiełojada i bociana czarnego. To które stwierdzenia świadczyły o zajętym terytorium analizowano na podstawie rodzaju obserwacji (ptaki tokujące, pary z gniazdem, noszenie pokarmu w kierunku gniazda itp.). W końcowym rozrachunku wzięto także pod uwagę obserwacje pozyskane z OTOP, z projektu „Ptaki Karpat”. To które ptaki należały do lęgowych par analizowano podobnie jak dane własne, wzięto pod uwagę powtarzalność obserwacji ptaków (par lub pojedynczych osobników) w jednym rejonie, w różnych terminach.

W przypadku powierzchni (kwadratów), wyznaczonych dla dzięciołów, liczebność szacowano w następujący sposób. W obrębie kwadratów poruszano się transektami, na których zasięg detekcji ptaków wynosił 300 m od obserwatora. Na tej podstawie określono realnie zbadany obszar w obrębie poszczególnych kwadratów. Średnie zagęszczenia ptaków wyliczone w obrębie tak określonych powierzchni były ekstrapolowane na leśne siedliska obszaru Natura 2000. Przy wyliczaniu populacji dzięcioła trójpalczastego wzięto także pod uwagę dodatkowe transekty, które założono z myślą o tym gatunku. Od tych transektów umieszczonych w kwadratach różniły się tylko położeniem oraz tym, że część penetrowana była podczas tylko jednej kontroli. Rozlokowane były one w różnych miejscach obszaru, dosyć równomiernie. Były także dużo dłuższe (łącznie 111 km).

Liczenia muchołówniki białoszyjej odbywały się podobnie jak w przypadku dzięciołów na transektach. Podczas przemarszu notowano ptaki na dystansie do około 250 metrów z obu stron, co dało pas szerokości około 500 metrów. Analizując wyniki obliczano dokładnie powierzchnie objętą kontrolą (wraz z liczbą stanowisk gatunku) a następnie zagęszczenie ptaków (par) na tej powierzchni przeliczano na całość powierzchni leśnej w obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady, dogodnej dla gatunku (brano pod uwagę głównie buczyny). Przyjęto, że prawdopodobieństwo wykrycia ptaków w całej szerokości pasa 500m było jednakowe. W związku z czym uzyskane zagęszczenia ptaków należy traktować jako wyniki względne o charakterze indeksu. Analizowano całość powierzchni drzewostanów bukowych, zarówno tych starszych klas wieku (powyżej 100 lat) jak i klas młodszych. Działanie takie dało szacunkową liczebność populacji, dokładna liczebność jest praktycznie niemożliwa do wyliczenia.

Podobnie wyglądała analiza wyników z inwentaryzacji muchołówniki małej. Dla tego gatunku wytypowano 5 powierzchni (kwadratów) do kontroli. W każdej z nich rozlokowano transekty do prowadzenia liczeń. Obserwator na każdym transekcie liczył ptaki po obu jego stronach w promieniu do 250 metrów. Dawało to skontrolowany obszar o szerokości 500 metrów. Zliczano następnie wielkość powierzchni objętej kontrolą w kwadracie oraz wyliczano zagęszczenie par na tej powierzchni. Następnie średnie zagęszczenie par (wyliczone z wszystkich

powierzchni) ekstrapolowano na całość siedlisk teoretycznie dogodnych dla gatunku na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (wykluczano m.in. lite świerczyny, jedliny itp.).

Liczebność gąsiorka określono w następujący sposób. Po naniesieniu na mapę wszystkich stanowisk gatunku z danego transektu, wyrysowywano schematyczny zasięg kontrolowanego terenu, wyliczano jego powierzchnię oraz zagęszczenie par gąsiorka. Sumując dane z wszystkich transektów (przeliczając w identyczny sposób każdy z osobna) wyliczano średnie zagęszczenie par na transekcje. Następnie uzyskaną liczbę ekstrapolowano na całość dogodnych siedlisk dla gatunku na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.

W przypadku jarząbka postępowano następująco. Po terenie poruszano się transektami, na których zasięg detekcji ptaków wynosił około 200 m od obserwatora. Na tej podstawie określono realnie zbadany obszar na poszczególnych transektach. Średnie zagęszczenia ptaków wyliczone w obrębie tak określonych powierzchni były sumowane z wynikami z innych transektów, a następnie ekstrapolowane na leśne siedliska obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady, dogodne dla gatunku.

Wszelkie szacunki liczebności wyliczono na podstawie głównie danych własnych, z inwentaryzacji przeprowadzonej w latach 2014-2016. Pozyskano także dane OTOP (z projektu „Ptaki Karpat”) oraz dane GIOŚ (z projektu „Monitoringu Rzadkich Dzięciołów”).

2.1.2. Metody inwentaryzacji procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków

Identyfikację procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków na przedmiotowym obszarze rozpoczęto od analizy materiałów publikowanych.

Na podstawie analizy danych pozyskanych podczas terenowych prac inwentaryzacyjnych oraz dostępnej literatury zidentyfikowano najistotniejsze procesy i zmiany zachodzące w populacjach ptaków. Wnioskowanie o procesach populacyjnych oparto na obserwacjach, które układają się w historyczny ciąg dla kilkudziesięciu lat. Tym nie mniej, ograniczony zasób informacji, głównie historycznych, odnoszących się przeważnie do krótkich okresów czasowych umożliwił jedynie wybiórcze, czasem tylko przybliżone rozpoznanie procesów i zmian istotnych dla zaplanowania ochrony.

Tabela nr 6. Zestawienie metod inwentaryzacji procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
1	Kierunki zmian w liczebności populacji poszczególnych gatunków ptaków	Obszar Natura 2000 „Bieszczady” (za wyjątkiem BdPN)	Lata 2014-2016	Analiza porównawcza	Analiza materiałów dotyczących liczebności i rozmieszczenia gatunków Natura 2000, uzyskanych w trakcie przeprowadzonych w latach 2014-2016 terenowych prac inwentaryzacyjnych, z danymi pochodzącymi z innych prac i badań prowadzonych na obszarze Bieszczad obecnie jak i w przeszłości.

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
2	Zmiany w składzie gatunkowym ptaków na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady	Obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN)	Lata 2014-2016	Analiza porównawcza	Analiza materiałów dotyczących występowania gatunków Natura 2000, uzyskanych w trakcie przeprowadzonych w latach 2014-2016 terenowych prac inwentaryzacyjnych, z danymi pochodzącymi z innych prac i badań prowadzonych na obszarze Bieszczad obecnie jak i w przeszłości.

2.1.3. Metody inwentaryzacji zagrożeń dla populacji ptaków

W wyniku analizy dostępnych danych literaturowych jak również materiałów uzyskanych podczas najnowszej inwentaryzacji określono zagrożenia dla populacji ptaków mające lub mogące mieć wpływ na stany liczebnościowe jak również gatunkowe.

Posiadane informacje pozwoliły na wstępne określenie istniejących zagrożeń i ukierunkowanie inwentaryzacji na określenie ich rozmiaru. Poniższa tabela zawiera zestawienie metod inwentaryzacji tych zagrożeń. Same zagrożenia są opisane szczegółowo w dalszej części Operatu.

Tabela nr 7. Zestawienie metod inwentaryzacji zagrożeń dla populacji ptaków

Lp.	Przedmiot inwentaryzacji	Miejsce inwentaryzacji	Czas inwentaryzacji	Metoda inwentaryzacji	Opis metody inwentaryzacji
1	Zmniejszanie się powierzchni siedlisk i żerowisk niektórych gatunków ptaków	Obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN)	Lata 2014-2016	Bezpośrednia obserwacja terenowa. Analiza porównawcza.	Podczas prowadzonych kontroli terenowych, notowanie wszystkich stwierdzonych zagrożeń rzeczywistych oraz tych, które można przewidzieć w najbliższej przyszłości (potencjalnych)
2	Bezpośrednie niszczenie gniazd i biotopów lęgowych w sezonie rozrodczym	Obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN)	Lata 2014-2016	Bezpośrednia obserwacja terenowa. Analiza porównawcza.	Podczas prowadzonych kontroli terenowych na terenach lęnych, notowanie wszystkich stwierdzonych czynników zagrażających bezpośrednio gniazdom ptasim oraz najbliższemu ich otoczeniu
3	Inne zagrożenia dla populacji gatunków najcenniejszych na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN)	Obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN)	Lata 2014-2016	Bezpośrednia obserwacja terenowa. Analiza porównawcza.	Bezpośrednia obserwacja terenowa oraz analiza publikacji. Opis i zaznaczenie na mapach zaobserwowanych zagrożeń dla najcenniejszych gatunków. Wykonanie dokumentacji multimedialnej.

2.2. Wyniki inwentaryzacji

2.2.1. Wyniki inwentaryzacji gatunków ptaków Natura 2000

Do oszacowania liczebności populacji ptaków „naturowych” wzięto pod uwagę głównie dane uzyskane z bieżącej inwentaryzacji Krameko. Częściowo korzystano także z materiałów uzyskanych z prac prowadzonych przez OTOP i GIOŚ. Podczas kontroli terenowych spisywano także inne gatunki ptaków (nie umieszczonych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej), tak aby uaktualnić listę ptaków stwierdzonych do tej pory na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady.

Do połowy roku 2016 na terenie objętym badaniami stwierdzono 175 gatunków ptaków, z tej liczby 157 to gatunki objęte ochroną ścisłą, 6 ochroną częściową a 13 to gatunki łowne z okresem ochronnym. 47 gatunków znajduje się w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, 27 umieszczonych jest w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt a 34 gatunki na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce.

Wyniki inwentaryzacji gatunków ptaków zostały zgromadzone w warstwach

geometrycznych oraz zestawieniach stanowiących załączniki do niniejszego operatu. Przy szacowaniu liczebności populacji poszczególnych gatunków wykorzystano głównie z danych własnych, pochodzących z najnowszej inwentaryzacji. Dane OTOP wykorzystano głównie przy tworzeniu poglądowej mapy stanowisk lęgowych par lub terytoriów samców (w przypadku derkacza).

Dane dotyczące obserwacji gatunków ptaków oraz ich siedlisk umieszczono w warstwie geometrycznej „Warstwa nr 1. Warstwa - Inwentaryzacja ptaków - stwierdzenia (PTAKI_INW_STWIER_PFT)”.

2.2.2. Wyniki inwentaryzacji procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków

Inwentaryzacja procesów i zmian oparta jest na danych z lat 2000–2016 i obejmuje cały teren Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. W przypadku opisu procesów uwzględniono również dane pochodzące z literatury, gdyż możliwe do zarejestrowania zmiany w populacjach ptaków są niezwykle powolne i ich zaobserwowanie wymaga odniesienia się do źródeł historycznych. Na podstawie inwentaryzacji opracowano zestawienie procesów i zmian zamieszczone w rozdziale „3.1.3. Charakterystyka procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków,,

2.2.3. Wyniki inwentaryzacji zagrożeń dla populacji ptaków

Inwentaryzacja zagrożeń oparta została głównie na danych z lat 2000–2016 i obejmuje cały teren Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Na podstawie inwentaryzacji opracowano zestawienie zagrożeń zamieszczone w rozdziale „B. Charakterystyka zagrożeń dla populacji ptaków”.

3. Zbiorcza charakterystyka oraz ocena stanu zachowania populacji ptaków

3.1. Charakterystyka populacji ptaków

3.1.1. Charakterystyka gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I

Dyrektywy Ptasiej

Analizując wyniki najnowszej inwentaryzacji ptaków przeprowadzonej przez Krameko, inwentaryzację OTOP oraz dane z różnych publikacji archiwalnych stworzono listę gatunków „naturowych” stwierdzonych na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Część z nich należy do lęgowych, inne to gatunki przelotne oraz takie, których obecność na tym terenie jest często czysto przypadkowa (np. ptaki zalatujące z innych krajów Europy).

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę gatunków „naturowych”, które wg najnowszej wiedzy uznano z lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe.

Bocian biały – Gatunek lęgowy w całej Polsce. Szacowana liczebność w kraju to 51700-53900 par. Do założenia gniazda preferuje obszary zabudowane, wyjątkowo gniazduje do 0,5 km od zabudowy. Żeruje przede wszystkim na terenach otwartych – łąkach i pastwiskach, nad wodami oraz na polach. Na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady do końca roku 2015 odnotowano obecność 3-4 par lęgowych. 2 gniazda znajdowały się w miejscowości Smolnik (koło Lutowisk), 1 gniazdo w Stuposianach oraz 1 w Kalnicy (w rejonie Mchawy). Obecność 1 pary stwierdzono także w Woli Michowej, nie potwierdzono jednak istnienia gniazda. Badany obszar z uwagi na klimat oraz stosunkowo niedużą ilość terenów zabagnionych nie sprzyja bytowaniu tego gatunku.

Bocian czarny - W Polsce bardzo nieliczny ptak lęgowy (1400-1600 par). Preferuje rozległe, stare lasy liściaste i mieszane, w sąsiedztwie bagien i cieków wodnych. Na badanym obszarze prawdopodobnie gniazduje do 8 par tych ptaków. Oszacowanie liczebności na terenie górskim jest bardzo trudne z uwagi na utrudnioną dostępność terenu i często dalekie przeloty dorosłych ptaków za pokarmem (nawet do kilkunastu km od gniazda) co skutecznie uniemożliwia odszukanie wszystkich gniazd.

Derkacz – średnio liczny gatunek lęgowy w kraju (30000-48000 samców). Zamieszkuje tereny otwarte (łąki, pastwiska, nieużytki i pola uprawne). Podczas najnowszej inwentaryzacji stwierdzono 200 samców. Biorąc jednak pod uwagę jakość i dostępność siedlisk rzeczywistą liczebność gatunku można oszacować na 400-500 samców.

Dzierzba czarnoczelna – W kraju skrajnie nieliczny gatunek lęgowy (1-3 par). Dzierzba ta zasiedla przede wszystkim tereny rolnicze, ze znacznym udziałem ugorów, pastwisk i kęp zadrzewień. Wg SDF gatunek występujący na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady, nie stwierdzono go jednak podczas najnowszej inwentaryzacji, mimo kontrolowania dogodnych siedlisk. Nie należy wykluczać gniazdowania tego gatunku w Bieszczadach, bowiem z uwagi na rozległość terenu istnieje możliwość przeoczenia w terenie pojedynczych par.

Dzięcioł białogrzbisty – Bardzo nieliczny gatunek we wschodniej i południowej Polsce (1000-1300 par), związany głównie z butwiejącym drewnem w lasach liściastych. W Bieszczadach spotykany najczęściej w buczynach oraz

olszynkach nadpotokowych, ale także w lasach mieszanych (ze znacznym udziałem jodły). Liczebność na badanym obszarze oszacowano na maksymalnie 200 par lęgowych, rozmieszczonych dość równomiernie. Gatunkowi sprzyja bardzo duża ilość dogodnych siedlisk (ponad 400 km² siedlisk buczynowych w obszarze).

Dzięcioł czarny – W Polsce średnio liczny gatunek lęgowy. Zamieszkuje rozległe, stare lasy iglaste, mieszane jak i liściaste. Podczas najnowszej inwentaryzacji oraz na podstawie obserwacji prowadzonych przez OTOP (od roku 2011) na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady liczebność dzięcioła czarnego oszacowano na 150-200 par. Podobnie jak w przypadku dzięcioła białogrzbietego znajduje on tu dużo dogodnych siedlisk.

Dzięcioł średni - W kraju nieliczny gatunek lęgowy. Preferuje drzewostany liściaste. Szczególnie lubi siedliska grądowe, obfitujące w stare drzewa o spękanej korze. W warunkach bieszczadzkich takich siedlisk gatunek znajduje niewiele. Analizując dane inwentaryzacyjne stwierdzono go tylko w zadrzewieniach nad Wetlinką. Odnotowano go tam na 4 stanowiskach.

Dzięcioł trójpalczasty – Bardzo nieliczny ptak lęgowy kraju (500-800 par). Zamieszkuje lasy iglaste, szczególnie świerczyny z dużym udziałem obumierających drzew. W warunkach bieszczadzkich, z przewagą buczyn, gatunek ten nie znajduje wielu dogodnych miejsc lęgowych. Na rozległych obszarach jego liczebność może być znikoma, z kolei na innych na niewielkiej przestrzeni może gniazdować kilka par. Wszystko zależy od rozmieszczenia drzewostanów świerkowych, które stanowią główne siedlisko dla gatunku. Podczas inwentaryzacji odnotowano 30 par tego dzięcioła. Biorąc pod uwagę dostępność odpowiednich biotopów całkowitą liczebność na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady oszacowano na 50 par.

Dzięcioł zielonosiwy – Nieliczny gatunek lęgowy w Polsce (3000-5000 par). Zamieszkuje drzewostany liściaste. W Bieszczadach lubi szczególnie buczyny oraz łągi nadrzeczne. Mimo wielu dobrych siedlisk dla gatunku, spotyka się go tu stosunkowo rzadko. Dane z najnowszej inwentaryzacji wykazują go na 51 stanowiskach. Biorąc jednak pod uwagę rozległość siedlisk, jego liczebność należy szacować na co najmniej 150 par lęgowych.

Gąsiorek – Liczny ptak lęgowy kraju (740000-1100000 par). Występuje przede wszystkim na terenach otwartych: łąkach, nieużytkach, pastwiskach z dużą ilością zakrzewień w postaci kęp i szpalerów. W warunkach bieszczadzkich gąsiorki znajdują dobre warunki. Liczne zarastające łąki, tereny po dawnych wsiach, na które wkracza roślinność krzewiasta, pozwalają na zasiedlenie przez wiele par tego gatunku. Najnowsza inwentaryzacja wykazała obecność 178 par. Biorąc jednak pod uwagę ilość wszystkich dogodnych siedlisk (na których nie prowadzono liczeń), liczebność gąsiorka można oszacować na co najmniej 500 par lęgowych.

Jarząbek – Nieliczny w górach i na wschodzie Polski (15000-20000 par). Preferuje lasy z bogatym runem i podszytem, zarówno iglaste, mieszane jak i liściaste. W Bieszczadach znajduje dogodne warunki bytowania. Dane z ostatniej inwentaryzacji (146 stanowisk) nie pokazują jednak pełnej liczebności. Gatunek ten jest trudny do policzenia. Jest płochliwy, co przekłada się na zaniżanie wyników kontroli prowadzonych nawet ze stymulacją specjalnym wabikiem. Wiele osobników na widok obserwatora ucieka, bądź stara się ukryć aż do minięcia zagrożenia. Daje to zaniżone szacunki liczebności. Biorąc to pod uwagę, jak również analizując ilość

dogodnych dla gatunku siedlisk na tym terenie, można szacować liczebność jarząbka na co najmniej 200-300 par lęgowych.

Jarzębatka – Średnio liczny gatunek lęgowy, głównie niżowej części Polski (63000-120000 par). W Bieszczadach zasiedla przede wszystkim dobrze nasłonecznione stoki na terenach otwartych, porośnięte gęstymi zaroślami m.in. jeżyną i tarniną (tzw. czyżnie). Nieliczne fragmenty takich siedlisk oraz dodatkowo surowy klimat nie pozwalają na rozrost populacji jarzębatki na tym terenie. Podczas bieżącej inwentaryzacji stwierdzono ją na 13 stanowiskach: w Radziejowej, w Łopience, w okolicy dawnej wsi Jaworzec, w Smolniku k/Komańczy, Smolniku k/Lutowisk i na Krywym. Liczebność jarzębatki na tym terenie na pewno jest wyższa (maksymalnie do 50 par), jednak teren ten nie jest szczególnie ważny dla populacji tego gatunku w skali całego kraju.

Muchołówka białoszyja – Średnio liczny gatunek lęgowy kraju (43000-100000 par). Preferuje drzewostany liściaste, szczególnie buczyny i grądy. Gniazduje w dziuplach drzew, stąd potrzebuje drzewostanów starszych klas wieku. W warunkach bieszczadzkich znajduje bardzo dobre warunki w postaci buczyny karpackiej. Dane z najnowszej inwentaryzacji wykazują ten gatunek na 172 stanowiskach. Buczyny są dominującym siedliskiem leśnym na tym terenie, stąd można oszacować, że muchołówka białoszyja gniazduje tu nawet w liczbie 1500-2000 par.

Muchołówka mała – Średnio liczny ptak lęgowy kraju (24000-65000 par). Zamieszkuje siedliska lasów liściastych (buczyn i grądów). Podobnie jak muchołówka białoszyja gniazduje w dziuplach, dlatego wymaga drzewostanów starszych klas wieku. Na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady spotykana często. Podczas najnowszej inwentaryzacji stwierdzona na 167 stanowiskach, jednak rzeczywista liczebność gatunku jest zdecydowanie wyższa i należy szacować ją na co najmniej 1500-2000 par.

Orlik krzykliwy – Bardzo nieliczny gatunek lęgowy, głównie wschodniej i południowej Polski (2300-2700 par). Preferuje rozległe lasy iglaste i mieszane w pobliżu terenów otwartych (łąk, pastwisk). W Bieszczadach jeszcze do niedawna znajdował doskonałe warunki do bytowania. Niestety pogarszające się z roku na rok żerowiska (porzucanie gospodarowania na łąkach, prowadzące do ich zarastania), oraz intensywna gospodarka leśna przyczyniają się do stopniowego spadku liczebności populacji orlika. Według danych z roku 2014 liczebność gatunku na badanym obszarze można ocenić na 31-35 par lęgowych.

Orzeł przedni – W Polsce skrajnie nieliczny gatunek lęgowy (27-30 par). Zamieszkuje rozległe, stare lasy w pobliżu terenów otwartych. Gniazda zakłada na drzewach oraz na trudno dostępnych ścianach skalnych. Na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady preferuje drzewostany jodłowe. Gnieździ się tu w liczbie 7-8 par. Niestety podobnie jak w przypadku orlika krzykliwego pogarszająca się jakość żerowisk i siedlisk lęgowych może doprowadzić do spadku liczebności w następnych latach.

Podróżniczek – W Polsce bardzo nieliczny gatunek lęgowy (1300-1800 par). Zasiedla szuwały i zarośla nadrzeczne, trzcinowiska i łozowiska na terenach bagiennych. W warunkach bieszczadzkich nie znajduje zbyt wielu dogodnych siedlisk, w związku z tym spotykany jest tu głównie na przelotach. Ostatnie

stwierdzenie z tego terenu pochodzi z czerwca 2012 roku z doliny Wetlinki. Brak dowodów na odbycie lęgu, jednak odpowiedni biotop w którym obserwowano ptaka jak i pora roku stwierdzenia, pozwalają przypuszczać, że gniazdowała tu 1 para.

Puchacz – Bardzo nieliczny gatunek lęgowy w kraju (270-380 par). Preferuje przede wszystkim stare lasy (zarówno liściaste, mieszane jak i iglaste) w pobliżu polan, strome ściany skalne. Do założenia lęgu wybiera gniazda ptaków drapieżnych lub składa jaja w szczelinach skalnych, ewentualnie na ziemi (pod wykrotami, na kępach w olsach). W Bieszczadach rzadki. Brak dokładnych danych z terenu objętych badaniami. Inwentaryzacja sów przeprowadzona w 2015 roku nie wykazała żadnego stanowiska. Od pracowników nadleśnictwa Cisna pochodzi informacja o prawdopodobnie 1 stanowisku, brak jednak konkretnej lokalizacji.

Puszczyk uralski – W Polsce bardzo nieliczny gatunek lęgowy (1300-1800 par). Zamieszkuje przede wszystkim stare lasy liściaste i mieszane. W Bieszczadach są to głównie buczyny starszych klas wieku. Na badanym terenie znajduje dogodne warunki do odbywania lęgów. Do końca roku 2015 stwierdzono występowanie 88 par, jednak biorąc pod uwagę dostępność siedlisk, całkowitą liczebność można oszacować na 200-250 par.

Sóweczka – Bardzo nieliczny gatunek lęgowy, głównie w południowej i północno-wschodniej części kraju. Preferuje rozległe lasy iglaste i mieszane, w sąsiedztwie polan. Z uwagi na przewagę buczyn, w Bieszczadach spotykana rzadko i bardzo nieregularnie. Na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady stwierdzona na 22 stanowiskach, jednak biorąc pod uwagę dostępność siedlisk, całkowitą liczebność można oszacować na około 40 par.

Trzmielojad – Nieliczny ptak lęgowy kraju (2700-4900 par). Zamieszkuje lasy liściaste i mieszane w pobliżu rozległych terenów otwartych (łąk, pastwisk i nieużytków). Na omawianym terenie do końca roku 2015 stwierdzono 17 rewirów lęgowych. Kontrolą objęto całość obszaru badań. Ptaki liczono z punktów widokowych. Analizując jednak wyniki inwentaryzacji, dostępność i rozległość siedlisk teoretycznie odpowiednich dla gatunku występujących na tym terenie oraz fakt, że trzmielojad jest gatunkiem trudnym do wykrycia, prawdopodobną możliwą liczebność trzmielojada oszacowano na co najmniej 30 par.

Włochatka – Bardzo nieliczny, lokalnie nieliczny gatunek lęgowy, głównie w górach i na północy Polski. Zasiedla lasy iglaste, mieszane a czasem również liściaste, często w pobliżu polan i innych terenów otwartych. Zależna jest od dostępności dziupli po dzięciole czarnym. Podczas najnowszej inwentaryzacji stwierdzono ją na 12 stanowiskach. Na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady występują dogodne siedliska dla gatunku, dlatego też całkowitą liczebność oszacowano na 35-40 par.

Zimorodek – Nieliczny gatunek lęgowy kraju (2500-6000 par). Preferuje siedliska nadwodne, brzegi rzek i jezior. Gniazduje w odkrytych, stromych skarpach ziemnych. Na obszarze objętym badaniami stwierdzany tylko lokalnie. Uwarunkowane jest to głównie ukształtowaniem terenu. Liczne potoki bieszczadzkie mają z reguły brzegi łagodne, jeśli już pojawiają się strome skarpy, mają często charakter kamienisty co utrudnia drążenie norek zimorodkowi. Dodatkowo gatunek źle znosi surowe bieszczadzkie zimy. Stwierdzono tu występowanie 4 rewirów, jednakże można spodziewać się większej liczebności, co najmniej 10 par lęgowych.

W poniższej tabeli odnotowano wszystkie gatunki ptaków „naturowych” stwierdzonych podczas najnowszej inwentaryzacji oraz te, których obecność stwierdzono w przeszłości. W kolumnie „Liczebność (ilość par lub samców)” umieszczono dokładną liczbę par lub samców danego gatunku stwierdzoną podczas inwentaryzacji, natomiast w nawiasie przedstawiono szacunkową liczebność populacji na całym obszarze. W kolumnie „Liczebność (ocena)” podano ocenę liczebności wg wzoru opublikowanego m.in. w pracy Tomiałojcia i Stawarczyka (2003). W obu kolumnach w przypadku nieznanej liczebności populacji lub gatunku nie odbywającego lęgów na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady umieszczono symbol „-”. Symbolu tego używano również w pozostałych kolumnach tabeli, w przypadku kiedy kategoria nie dotyczyła danego gatunku. Znaczenie symboli literowych wyjaśniono w legendzie pod tabelą.

Załącznikami do niniejszego rozdziału są mapy stanowisk ptaków oraz warstwa geometryczna „Warstwa nr 2. Warstwa - Inwentaryzacja stanowisk ptaków (PTAKI_INW_STAN_AFT)”.

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 8. Zestawienie zbiorcze ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej

Lp.	Gatunek (nazwa polska)	Liczebność (ilość par lub samców)	Liczebność (ocena)*****	Rodzaj ochrony gatunkowej (RMŚ)*	Kod UE gatunku NATURA 2000**	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”****	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce”*****
1	bączek	-	-	S+	a022	VU	VU
2	bąk	-	-	S	a021	LC	LC
3	bielik	-	-	S	a075	LC	LC
4	blotniak łąkowy	-	-	S+	a084	-	-
5	blotniak stawowy	-	-	S+	a081	-	-
6	blotniak zbożowy	-	-	S+	a082	VU	VU
7	bocian biały	3-4	bardzo nieliczny	S+	a031	-	-
8	bocian czarny	7-8	bardzo nieliczny	S+	a030	-	-
9	czapla biała	-	-	S	a027	-	-
10	czapla nadobna	-	-	S	-	-	-
11	derkacz	200 (400-500)	średnio liczny	S+	a122	-	DD
12	drzemlik	-	-	S	-	-	-
13	dzierzba czarnoczelna	0-1(?)	-	S+	a339	CR	CR
14	dzięcioł białogrzbisty	92 (200)	średnio liczny	S+	a239	NT	NT
15	dzięcioł czarny	87 (150-200)	średnio liczny	S+	a236	-	-
16	dzięcioł średni	4	bardzo nieliczny	S+	a238	-	-
17	dzięcioł trójpalczasty	30 (50)	nieliczny	S+	a241	VU	VU
18	dzięcioł zielonosiwy	51 (150)	średnio liczny	S+	a234	-	-

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Gatunek (nazwa polska)	Liczebność (ilość par lub samców)	Liczebność (ocena)*****	Rodzaj ochrony gatunkowej (RMŚ)*	Kod UE gatunku NATURA 2000**	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”****	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce”*****
19	gadożer	-	-	S+	a080	CR	CR
20	gąsiorek	178 (500)	średnio liczny	S	a338	-	-
21	głuszc	-	-	S+	a108	CR	CR
22	jarząbek	146 (200-300)	średnio liczny	L	a104	-	DD
23	jarzębatka	13 (50)	bardzo nieliczny/nieliczny	S	a307	-	-
24	kania czarna	-	-	S	a073	NT	NT
25	kania ruda	-	-	S	a074	NT	NT
26	kraska	-	-	S+	a231	CR	CR
27	lelek	?	-	S	a224	-	-
28	lerka	-	-	S	a246	-	-
29	łęczak	-	-	S+	a166	CR	CR
30	mornel	-	-	S	a139	CR	CR
31	muchołówka białoszyja	172 (1500-2000)	liczny	S	a321	-	-
32	muchołówka mała	167 (1500-2000)	liczny	S	a320	-	-
33	orlik krzykliwy	31-35	nieliczny	S	a089	LC	LC
34	orzeł przedni	7-8	bardzo nieliczny	S+	a091	EN	EN
35	orzełek	-	-	S+	a092	CR	CR
36	podróżniczek	0-1	skrajnie nieliczny	S	a272	NT	NT
37	puchacz	(0-1)	skrajnie nieliczny	S+	a215	NT	NT

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Gatunek (nazwa polska)	Liczebność (ilość par lub samców)	Liczebność (ocena)*****	Rodzaj ochrony gatunkowej (RMŚ)*	Kod UE gatunku NATURA 2000**	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”****	Kategoria zagrożenia przyjęta w „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce”*****
38	puszczyk uralski	88 (200-250)	średnio liczny	S	a220	LC	LC
39	rybitwa czarna	-	-	S+	a197	-	-
40	rybitwa rzeczna	-	-	S+	a193	-	-
41	rybołów	-	-	S+	a094	VU	VU
42	sokół wędrowny	-	-	S+	a103	CR	CR
43	sóweczka	22 (40)	nieliczny	S+	a217	LC	LC
44	trzmiełojad	17 (30)	nieliczny	S	a072	-	-
45	włochatka	12 (35-40)	nieliczny	S+	a223	LC	LC
46	zimorodek	4 (10)	bardzo nieliczny-nieliczny	S+	a229	-	-
47	żuraw	-	-	S+	a127	-	-

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

*Rodzaj ochrony gatunkowej określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2011 nr 237 poz. 1419) lub Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 roku w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne (Dz.U. 2005 nr 48 poz. 459 z późn. zm.)

S – gatunek objęty ochroną ścisłą,

Czw – gatunek objęty ochroną częściową z wyjątkami,

Cz – gatunek objęty ochroną częściową,

+ – gatunek wymagający ochrony czynnej,

L – gatunek łowny posiadający okres ochronny.

**Gatunki Natura 2000 wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 roku w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. 2010 nr 77 poz. 510 z późn. zm.):

1361 – kod gatunku

***Kategorie zagrożenia przyjęte w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”:

EX – gatunek wymarły w świecie,

EXP – gatunek zanikły w Polsce,

CR – gatunek skrajnie zagrożony,

EN – gatunek silnie zagrożony,

VU – gatunek narażony na wyginięcie,

NT – gatunek niższego ryzyka, lecz bliski zagrożenia,

LC – gatunek najmniejszej troski.

****Kategorie zagrożenia przyjęte w „Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”:

EX – gatunek wymarły lub zanikły,

EX? – gatunek prawdopodobnie zanikły w granicach Polski w ostatnich czterech stuleciach (XVII - XXw.),

CR – gatunek krytycznie zagrożony,

EN – gatunek silnie zagrożony,

VU – gatunek umiarkowanie zagrożony, inaczej narażony,

NT – gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia,

LC – gatunek niższego ryzyka – najmniejszej troski,

DD – gatunek o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym.

*****Ocena liczebności

skrajnie nieliczny - $<0,1$ p/100km²

bardzo nieliczny - $0,1-1$ p/100km²

nieliczny - $1-10$ p/100km²

średnio liczny - $10-100$ p/100km²

liczny - $100-1000$ p/100km²

bardzo liczny - $1000-10000$ p/100km²

masowy - >10000 p/100km²

3.1.2. Charakterystyka siedlisk ptaków

Na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady występują różne rodzaje siedlisk ptasich. Największą powierzchnię stanowią lasy, głównie lasu bukowe i drzewostany jodłowe. Drzewostany na tym obszarze zajmują ponad 70% całej jego powierzchni. Najważniejszym siedliskiem leśnym są buczyny, które stanowią 82% całej powierzchni leśnej. Pozostałe 18% składa się na jedliny, świerczyny, łęgi oraz inne, małe powierzchniowo drzewostany. Kolejnym ważnym siedliskiem są tereny otwarte, głównie łąki położone w dolinach oraz w niewielkim stopniu, wysoko położone siedliska połoninowe, które poza obszarem BdPN występują tylko w szczątkowych ilościach (np. szczytowe partie góry „Jasło”). Tereny nieleśne zajmują blisko 30% obszaru, z czego większość stanowią łąki i pastwiska. Ekosystemy wodne to przede wszystkim potoki górskie, nielicznie występują wody stojące – przeważnie w formie sztucznych stawów przeciwpożarowych. Szczegółowe zestawienie wszystkich ważniejszych siedlisk, wraz z charakterystycznymi dla nich gatunkami, zamieszczono poniżej.

Tabela nr 9. Zestawienie zbiorcze najważniejszych siedlisk ptaków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Ptasiej

Lp.	Rodzaj siedliska	Powierzchnia (ha)	Gatunek, grupa gatunków, charakterystycznych dla siedliska	Syntetyczna charakterystyka
1	Lasy bukowe	około 34500	puszczyk uralski, dzięcioł czarny, dzięcioł zielonosiwy, muchołówka mała, muchołówka białoszyja	W warunkach obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady, lasy te charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pionowym oraz wiekowym. Obok płatów o niskich klasach wiekowych znajdują się rozległe płaty starodrzewi, z wieloma obumierającymi drzewami, stanowiącymi doskonałe siedliska dla dziuplaków (przede wszystkim muchołówek)
2	Lasy jodłowe	około 4500	jarząbek, bocian czarny, orzeł przedni, orlik krzykliwy, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, włośnatka, dzięcioł czarny, dzięcioł trójpalczasty	Podobnie jak w przypadku lasów bukowych, występują tu rozległe płaty o zróżnicowanej strukturze pionowej i wiekowej, z bogactwem mikrosiedlisk dla wielu gatunków ptaków (także nie będących przedmiotem najnowszej inwentaryzacji). Na badanym obszarze są one szczególnie ważne dla dzięcioła trójpalczastego oraz dla dużych ptaków drapieżnych.
3	Lasy mieszane	około 12000	jarząbek, bocian czarny, trzmielojad, orzeł przedni, orlik krzykliwy, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, włośnatka, dzięcioł czarny, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł białogrzbiety, muchołówka mała, muchołówka białoszyja	Głównie bukowo-jodłowe, z niewielką domieszką świerka, jaworu, miejscami sosny i brzozy. Obok litych buczyn, lasy te stanowią najważniejsze siedlisko leśne obszaru. Poprzez swoje zróżnicowanie pionowe i wiekowe stanowią siedlisko dla największej grupy ptaków, spotyka się tu bowiem zarówno ptaki typowe dla buczyn (mucholówki) jak również te preferujące drzewostany iglaste (jarząbek).

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

Lp.	Rodzaj siedliska	Powierzchnia (ha)	Gatunek, grupa gatunków, charakterystycznych dla siedliska	Syntetyczna charakterystyka
4	Łąki	około 5000	derkacz, gąsiorek	<p>W warunkach bieszczadzkich siedliska te można podzielić na dwie odrębne grupy pod względem zasiedlających je gatunków ptaków. Na części łąk prowadzona jest tradycyjna gospodarka rolnicza poprzez koszenie lub wypas zwierząt. Tereny te stanowią najważniejsze miejsca żeru dla ptaków drapieżnych, są także głównym miejscem lęgów derkacza. Dużą powierzchnioowo grupę stanowią z kolei łąki, na których zarzucono gospodarowanie. Objęte są one obecnie silną sukcesją roślinności zielnej i krzewiastej, miejscami także drzewiastej. Pod względem żerowiskowym są one mniej atrakcyjne dla drapieżników, także derkacz zasiedla je w mniejszym stopniu (szczególnie te z wkraczającymi krzewami i drzewami). Stanowią za to główne siedlisko dla gąsiorka.</p>
5	Potoki i ich bezpośrednie sąsiedztwo	około 2000	zimorodek	<p>Z uwagi na górski charakter cieków, niską temperaturę wody i stosunkowo ubogi stan zasiedlenia przez bezkręgowce i ryby, potoki stanowią raczej mało istotne siedlisko dla gatunków ptaków objętych inwentaryzacją. Kamieniste koryto, brak stromych, piaszczysto-gliniastych burt brzegowych nie sprzyja zasiedleniu przez zimorodka, praktycznie jedyne przedstawiciela gatunków „naturowych”, spotykanych w tym siedlisku w Bieszczadach.</p>

3.1.3. Charakterystyka procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków

W związku z tym, że konkretne dane dotyczące większości populacji ptaków na przedmiotowym obszarze są gromadzone od niedawna, przeprowadzenie analizy zmian w nich zachodzących, a zwłaszcza zmian dotyczących liczebności gatunków „naturowych” jest niezwykle trudne.

Z pewnością można stwierdzić, że pod wpływem antropogenicznych zmian w środowisku oraz gospodarki leśnej liczebność populacji bieszczadzkiej takich gatunków jak orlik krzykliwy czy orzeł przedni ulega zmniejszeniu z każdym rokiem. Nie można jednak wykluczyć innych czynników, które przez bezpośrednie (bądź pośrednie) działanie przyczyniają się do zmian w populacjach wymienionych wyżej gatunków. Trudno jednak wskazać konkretne przykłady. Potrzeba wielu lat kolejnych badań, aby można było dokładnie je określić i wyeliminować. Trudno obecnie oszacować jak np. intensywna gospodarka leśna wpływa na populacje np. dzięciołów, zwłaszcza że np. podawane do niedawna liczebności dzięcioła białogrzbietego były mocno zaniżone. Najnowsze badania, zarówno inwentaryzacja Krameko jak i prace OTOP i GIOŚ (prowadzone w Bieszczadach jak i w całych polskich Karpatach), wskazują na większą populację tego gatunku niż sądzono jeszcze do niedawna. W poniższej tabeli umieszczono te gatunki ptaków, dla których możliwe jest (na podstawie inwentaryzacji oraz danych archiwalnych) określenie kierunków zmian, jakie zachodzą w ich populacjach, w ostatnich latach. Dla pozostałych gatunków procesy i kierunki zmian należy określić jako nieznane.

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

Tabela nr 10. Zestawienie zbiorcze procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków

Lp.	Proces lub zmiana	Przedmiot ochrony, którego zmiana dotyczy	Charakter zmiany	Opis procesu
1	Zmniejszanie się liczebności populacji	Orlik krzykliwy, orzeł przedni	Antropogeniczny	Proces spowodowany prawdopodobnie głównie zmianami w siedliskach żerowiskowych. Zanik użytkowania na łąkach oraz rozproszona zabudowa powodują utratę żerowisk przez duże ptaki drapieżne. Obecnie ponad 1600 ha terenów otwartych ulega silnemu zarastaniu, a co najmniej drugie tyle jest mocno zniekształconych. Niewątpliwie duży wpływ na te gatunki ma także intensywna gospodarka leśna prowadzona w sezonie lęgowym, a także fragmentacja siedlisk lęgowych na skutek silnej rozbudowy dróg leśnych.
2	Zmiany liczebności populacji	Dzięcioł białogrzbiety	Naturalny	Proces niezany. Obecne szacunki liczebności populacji gatunku są prawdopodobnie spowodowane lepszym rozpoznaniem stanu populacji w ostatnich latach (poprzez liczne prace inwentaryzacyjne w Karpatach).
3	Wahania liczebności populacji	Zimorodek	Naturalny	Gatunek wykazujący naturalne fluktuacje liczebności, spowodowane przede wszystkim warunkami siedliskowymi w danym roku tj m.in. stanem wody (przybory w okresie lęgów mogą niszczyć nory gniazdowe) lub okresowym zanieczyszczeniem (powodującym ubożenie ichtiofauny, głównego składnika żeru zimorodka). Zimorodek jest także bardzo wrażliwy na warunki panujące w miesiącach zimowych. W przypadku mroźnych zim w krótkim czasie może dojść do sytuacji, że potencjalne żerowiska są niedostępne przez warstwę lodu. W takich warunkach wiele zimorodków ginie.
4	Zanik występowania gatunku	Gadożer, orzełek, dzierzba czarnoczelna, głuszc	Antropogeniczny i naturalny	W przypadku głuszcza trudno stwierdzić co jest przyczyną zaniku występowania na tym terenie. Mogą to być zmiany w siedliskach spowodowane działalnością człowieka, z drugiej strony gatunek ten nigdy nie występował tu licznie, stąd nawet śmierć pojedynczych ptaków (np. w wyniku drapieżnictwa) mogła przyczynić się do całkowitego załamania tej szczątkowej populacji. Podobnie jest w przypadku gadożera, orzełka i dzierzby czarnoczelnej. Populacje nigdy nie były tu liczne, do tego orzełek i gadożer gniazdowały głównie w sąsiednim Bieszczadzkim Parku Narodowym. Orzełek i dzierzba od lat zmniejszają swoją liczebność na obszarze kraju. Powodowane jest to prawdopodobnie przez szereg różnych czynników. Gadożer z kolei lęgnie się już praktycznie tylko na Lubelszczyźnie.

3.1.4. Charakterystyka zagrożeń dla populacji ptaków

Na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady występuje szereg zagrożeń dla ptaków. Większość z nich ma charakter lokalny i w niewielkim stopniu wpływają na całą populację danego gatunku. Istnieją jednak takie zagrożenia, które poprzez silne oddziaływanie na ptaki muszą zostać jak najszybciej wyeliminowane. Właśnie z uwagi na te najistotniejsze zagrożenia, niezbędne jest zaprojektowanie zabiegów ochronnych, których realizacja uchroni populacje gatunków „naturowych” przed niekorzystnymi zmianami.

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 11. Zestawienie zbiorcze zagrożeń dla populacji ptaków

Lp.	Zagrożenie	Zagrożone ptaki lub grupy ptaków	Źródło zagrożenia	Występowanie zagrożenia	Miejsce występowania zagrożenia	Skutki zagrożenia	Opis zagrożenia
1	Prace leśne związane z pozyskaniem drewna	Wszystkie gatunki gniazdujące w lasach (bocian czarny, dzięcioł białogrzbisty, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, jarząbek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka)	Wewnętrzne	Istniejące	Wszystkie tereny leśne na obszarze	Zmniejszanie się liczebności populacji gatunków „naturowych”	Intensywna gospodarka leśna prowadzona w ciągu całego roku powoduje, że wiele lęgów narażonych jest na straty. Wycinanie drzew w miesiącach od marca do sierpnia powoduje niszczenie bezpośrednie gniazd jak i płoszenie ptaków lęgnących się w bezpośredniej bliskości obszaru objętego gospodarką. Transportowanie kłód drewna, poprzez ściąganie ich po zboczach, dodatkowo naraża gatunki gniazdujące na ziemi oraz w warstwie podsztytu.
2	Rozproszona zabudowa	Wszystkie gatunki gniazdujące na terenach otwartych (bocian biały, derkacz, dzierzba czarnoczelna, gąsiorek, jarzębatka) oraz gatunki leśne, które zdobywają tu pokarm (orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, trzmielojad)	Wewnętrzne	Istniejące	Tereny nieleśne na obszarze, szczególnie w okolicy Smolnika, Cisnej i Wetliny	Zmniejszanie się liczebności populacji gatunków „naturowych” z uwagi na fragmentację siedlisk	Postępująca zabudowa terenów otwartych w niektórych rejonach przybiera niekorzystną formę. Chodzi tu głównie o zabudowę rozproszoną. Charakterystycznym elementem krajobrazu stają się rozległe łąki, na których stoją pojedyncze gospodarstwa, oddalone często od sąsiednich o kilkaset metrów. Dzięki takim praktykom wiele ptaków ma coraz mniej przestrzeni dla bytowania, a takie gatunki jak np. orzeł przedni (z uwagi na sąsiadujące budynki) unikają takich rejonów w ogóle. W przypadku tego zagrożenia należy również zauważyć pośredni efekt. Jeżeli jest dużo rozproszonej zabudowy to łatwo w ten sposób przekształcić cały obszar, wykorzystując zasadę łatwego pozwolenia na budowę w sąsiedztwie już istniejących budynków. Wiąże się z tym także rozwój innej infrastruktury (np. dróg dojazdowych) oraz stała obecność człowieka, obecność szczekających psów, samochodów, hałasu, itp.

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Zagrożenie	Zagrożone ptaki lub grupy ptaków	Źródło zagrożenia	Występowanie zagrożenia	Miejsce występowania zagrożenia	Skutki zagrożenia	Opis zagrożenia
3	Rozbudowa sieci dróg leśnych	Wszystkie gatunki gniazdujące w lasach (bocian czarny, dzięcioł białogrzbisty, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, jarząbek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka)	Wewnętrzne	Istniejące	Wszystkie tereny leśne na obszarze	Zwiększenie dostępności lasów skutkujące fragmentacją siedlisk	W celu ułatwienia wywózki drewna na terenie lasów budowane są wciąż nowe drogi. Wiele z nich ma twardą nawierzchnię co ułatwia wjazd do lasu wszystkim, także osobom prywatnym. Zwiększająca się sieć dróg przyczynia się do fragmentacji siedlisk oraz do udostępniania miejsc (do tej pory słabo lub w ogóle nie użytkowanych) do intensywnego pozyskania drewna. Oprócz silnej fragmentacji siedlisk, pociąga to za sobą także zwiększenie hałasu, który negatywnie odbija się na populacjach ptaków, zwłaszcza w sezonie lęgowym. Teoretycznie na drogi leśne wjazd mają tylko pracownicy lasów, ewentualnie osoby prywatne, które uzyskają stosowne zezwolenie. W praktyce obserwuje się nagminne łamanie przepisów, zwłaszcza przez grzybiarzy. Wjazd taki powinny ograniczyć rogatki, jednak w warunkach bieszczadzkich jest ich wciąż niewiele.
4	Rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych	Bocian czarny, zimorodek	Wewnętrzne i zewnętrzne	Istniejące	Cały obszar Natura 2000 oraz BdPN i Ukraina	Zmniejszanie się liczebności populacji gatunków „naturowych”	Prymitywne oczyszczalnie ścieków lub nawet ich brak powodują przedostawanie się do potoków zanieczyszczeń. Konsekwencją zrzutu ścieków bogatych w azot i fosfor jest eutrofizacja potoków i zmniejszenie ilości tlenu rozpuszczonego w wodzie, co ryby potoków górskich źle tolerują (czasem uniemożliwia to odbicie tarła). Zmniejszanie się pogłowia ryb bezpośredni wpływa na gatunki ptaków, które się nimi odżywiają.
5	Zaniechanie koszenia łąk	Dzienne ptaki drapieżne (orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad), sowy (puchacz, puszczyk uralski), derkacz	Wewnętrzne	Istniejące	Łąki i pastwiska w większych dolinach	Zmniejszanie się liczebności populacji gatunków „naturowych”	Nieużytkowanie łąk i pastwisk zmniejsza powierzchnie dogodne dla niektórych gatunków wyprowadzających tu lęgi, jak również uniemożliwia skuteczne zdobycie pokarmu dla innych, lęgących się w lasach, ale polujących na terenach otwartych (puchacz, puszczyk uralski, orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad).

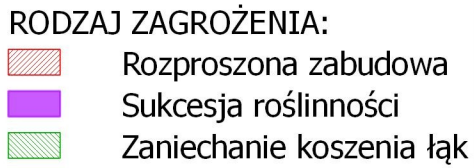
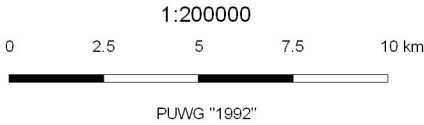
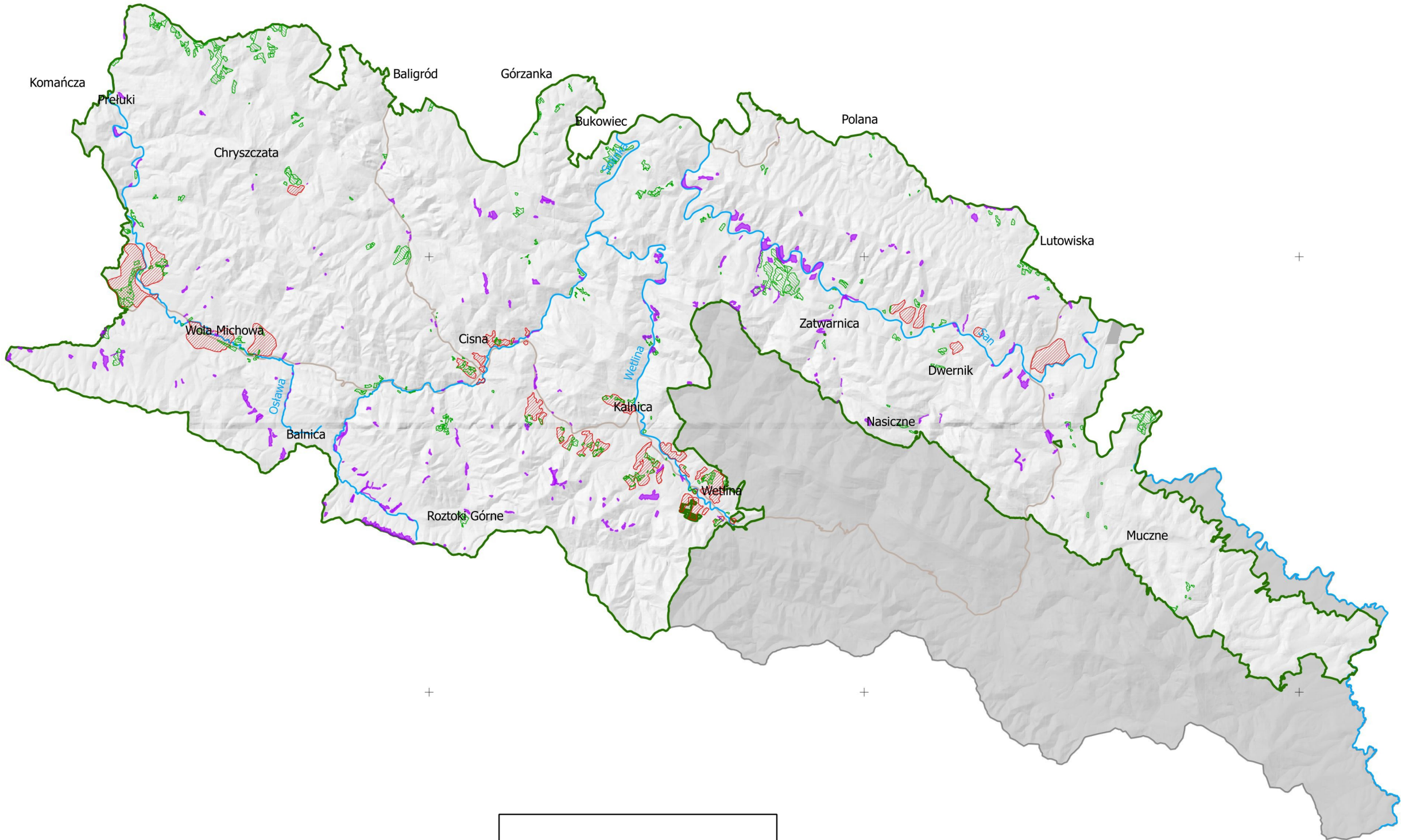
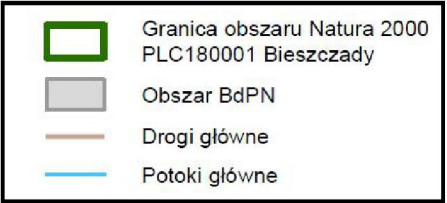
B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Zagrożenie	Zagrożone ptaki lub grupy ptaków	Źródło zagrożenia	Występowanie zagrożenia	Miejsce występowania zagrożenia	Skutki zagrożenia	Opis zagrożenia
6	Sukcesja roślinności	Dzienne ptaki drapieżne (orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad), sowy (puchacz, puszczyk uralski), derkacz	Wewnętrzne	Istniejące i potencjalne	Łąki i pastwiska w większych dolinach	Zmniejszanie się liczebności populacji gatunków „naturowych”	Wkraczanie roślin drzewiastych zmniejsza powierzchnie dogodne dla niektórych gatunków wyprowadzających tu lęgi, jak również uniemożliwia skuteczne zdobycie pokarmu dla innych, lęgających się w lasach, ale polujących na terenach otwartych (puchacz, puszczyk uralski, orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad).
7	Farmy wiatrowe	Wszystkie gatunki (bocian biały, bocian czarny, derkacz, dzierzba czarnoczelna, dzięcioł białogrzbisty, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, gąsiorek, jarząbek, jarzębatka, muchołówka białoszysza, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, podróżniczek, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka, zimorodek)	Wewnętrzne	Potencjalne	Cały obszar Natura 2000	Zmniejszanie się liczebności populacji gatunków „naturowych”	<p>W ostatnim czasie obserwuje się silny rozwój energetyki wiatrowej. Dobrym przykładem jest sąsiedni Beskid Niski, gdzie farmy wiatrowe zajmują coraz większe powierzchnie. Wiele publikacji jak i obserwacji ornitologicznych jasno wskazuje na dużą szkodliwość turbin wiatrowych na ptaki, szczególnie na przelotach wiosennych i jesiennych, kiedy wiele ptaków migruje w dużych stadach, do tego często nocą. Lecące ptaki rozbijają się o wiatraki.</p> <p>Negatywny wpływ objawia się także na populacjach lęgowych, zwłaszcza na ptakach drapieżnych, które żerując na terenach otwartych (zajętych przez farmy wiatrowe) padają ofiarą ruchomych części wiatraków. Dzieje się to na skutek trudności, jakie mają krążące między turbinami ptaki, z prawidłową oceną toru i szybkości obrotu łopat wirnika.</p>

Na poniższej mapie zaznaczono zagrożenia, które oceniono jako duże i średnie. Pozostałe (określone jako zagrożenia niewielkie) nie zostały przedstawione graficznie. Również część zagrożeń z wysoką oceną (prace leśne związane z pozyskaniem drewna i rozbudowa dróg leśnych) nie znalazły się na mapie. Oba zagrożenia występują na całej powierzchni lasów w obszarze i ich przedstawienie graficzne spowodowałoby utratę czytelności poniższej mapy.

Mapa nr 1. Mapa zagrożeń dla ptaków

OBSZAR NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY
MAPA ZAGROŻEŃ DLA PTAKÓW

3.2. Waloryzacja populacji ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady

Waloryzacją objęto tylko te gatunki „naturowe”, które określono jako lęgowe bądź prawdopodobnie lęgowe w latach 2011-2016.

3.2.1. Ocena znaczenia obszaru dla gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej

Ocenę znaczenia obszaru dla poszczególnych gatunków wykonano według Instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 WERSJA 2012.1.

Tabela nr 12. Zestawienie zbiorcze oceny znaczenia obszaru dla gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej

Lp.	Grupa	Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wrażliwość danych (S)	Zanik gatunku (NP)
1	B	A031	Bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>)		
2	B	A030	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)		
3	B	A122	Derkacz (<i>Crex crex</i>)		
4	B	A339	Dzierżba czarnoczelna (<i>Lanius minor</i>)		x
5	B	A239	Dzięcioł białogrzbisty (<i>Dendrocopos leucotos</i>)		
6	B	A236	Dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)		
7	B	A238	Dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)		
8	B	A241	Dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>)		
9	B	A234	Dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)		
10	B	A338	Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)		
11	B	A104	Jarząbek (<i>Bonasa bonasia</i>)		
12	B	A307	Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)		
13	B	A321	Muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)		
14	B	A320	Muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)		
15	B	A089	Orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>)	TAK	
16	B	A091	Orzeł przedni (<i>Aquila chrysaetos</i>)	TAK	
17	B	A272	Podróżniczek (<i>Luscinia svecica</i>)		

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

Lp.	Grupa	Kod gatunku	Nazwa gatunku	Wrażliwość danych (S)	Zanik gatunku (NP)
18	B	A215	Puchacz (<i>Bubo bubo</i>)	TAK	
19	B	A220	Puszczyk uralski (<i>Strix uralensis</i>)		
20	B	A217	Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>)		
21	B	A072	Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>)		
22	B	A223	Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>)		
23	B	A229	Zimorodek (<i>Alcedo atthis</i>)		

cd.

Populacja w obszarze						
Lp.	Nazwa gatunku	Typ populacji	Minimalna wielkość populacji	Maksymalna wielkość populacji	Jednostka	Kategoria liczebności
1	Bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>)	r	3	4	p	
2	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	r	7	8	p	
3	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	r	400	500	m	
4	Dzierzbaczka czarnoczelna (<i>Lanius minor</i>)	r	0	1	p	
5	Dzięcioł białogrzbiety (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	r	150	150	p	
6	Dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	r	150	200	p	
7	Dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	r	4	4	p	
8	Dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>)	r	30	50	p	
9	Dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	r	100	150	p	
10	Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	r	500	500	p	
11	Jarząbek (<i>Bonasa bonasia</i>)	p	200	300	p	
12	Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	r	13	50	p	
13	Muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	r	1500	2000	p	

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

Populacja w obszarze						
14	Muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)	r	1500	2000	p	
15	Orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>)	r	31	35	p	
16	Orzeł przedni (<i>Aquila chrysaetos</i>)	r	7	8	p	
17	Podróżniczek (<i>Luscinia svecica</i>)	r	0	1	p	
18	Puchacz (<i>Bubo bubo</i>)	p	0	1	p	
19	Puszczyk uralski (<i>Strix uralensis</i>)	p	200	250	p	
20	Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>)	p	22	40	p	
21	Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>)	r	17	30	p	
22	Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>)	p	35	40	p	
23	Zimorodek (<i>Alcedo atthis</i>)	p	4	10	p	

cd.

Ocena obszaru						
Lp.	Nazwa gatunku	Jakość danych	Ocena populacji	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
1	Bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>)	G	D			
2	Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	G	C	B	C	B
3	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	M	C	B	C	B
4	Dzierzba czarnoczelna (<i>Lanius minor</i>)	M	D			
5	Dzięcioł białogrzbisty (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	M	B	B	C	A
6	Dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	M	D			
7	Dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	M	D			
8	Dzięcioł trójpalczasty (<i>Picoides tridactylus</i>)	M	B	B	C	B
9	Dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	M	B	B	C	A
10	Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	M	D			
11	Jarząbek (<i>Bonasa bonasia</i>)	M	C	B	C	B
12	Jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	M	D			
13	Muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	M	C	B	C	B

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Ocena obszaru						
14	Muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)	M	B	B	C	B
15	Orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>)	G	C	B	C	B
16	Orzeł przedni (<i>Aquila chrysaetos</i>)	G	A	B	B	A
17	Podróżniczek (<i>Luscinia svecica</i>)	M	D			
18	Puchacz (<i>Bubo bubo</i>)	M	D			
19	Puszczyk uralski (<i>Strix uralensis</i>)	M	B	B	C	A
20	Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>)	M	B	B	C	B
21	Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>)	G	C	B	C	B
22	Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>)	M	C	B	C	B
23	Zimorodek (<i>Alcedo atthis</i>)	M	D			

Legenda

Grupa - B – ptaki,

Kod gatunku - Gatunki Natura 2000 wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 roku w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. 2010 nr 77 poz. 510 z późn. zm.),

Wrażliwość danych (S) - jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie,

Zanik gatunku (NP) - „x” jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie,

Typ populacji - p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące,

Jednostka - i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek,

Kategoria liczebności - C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji,

Jakość danych - G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe),

Ocena populacji - Wyznaczenie oceny polega na oszacowaniu wielkości populacji danego gatunku lub jej zagęszczenia w stosunku do populacji krajowej. Zastosowana trójstopniowa skala:

A: $100\% \geq p > 15\%$, B: $15\% \geq p > 2\%$, C: $2\% \geq p > 0\%$, D: populacja nieistotna

Stan zachowania - A - doskonały stan zachowania: elementy siedliska gatunku doskonale zachowane; B - dobry stan zachowania to: elementy zachowane w dobrym stanie, niezależnie od możliwości renaturyzacji lub elementy zachowane w przeciętnym stanie lub nawet częściowo zdegradowane, ale renaturyzacja łatwa; C - średni lub zdegradowany stan zachowania elementów siedliska.

Izolacja - A: populacja (prawie) izolowana, B: populacja nie izolowana, ale występującą na peryferiach zasięgu gatunku, C: populacja nieizolowana w obrębie rozległego obszaru występowania

Ocena ogólna

A: znakomita, B: dobra, C: znacząca.

3.2.2. Ocena stanu ochrony ptaków

Stan ochrony gatunków został scharakteryzowany następującymi parametrami: 1 - populacja, 2 - siedlisko i 3 - szanse zachowania gatunku. Każdy z parametrów był oceniany w skali: FV = właściwy, U1 = niezadowolający, U2 = zły. Na podstawie ocen cząstkowych dokonano oceny globalnej.

Ocenę stanu ochrony gatunków oparto na własnych przemyśleniach z uwagi na to, że takie wytyczne nie zostały do dnia dzisiejszego określone oficjalnie w żadnym podręczniku. W niewielkim stopniu korzystano także z publikacji „Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000” (red. Zawadzka, 2013). Wszystkie parametry i wskaźniki oceniane były ogólnie, dla całości obszaru badań.

Ocenie poddano tylko gatunki z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej, które na tym terenie uznano za lęgowe i prawdopodobnie lęgowe. W ocenie uwzględniono takie parametry jak: „populacja”, „siedlisko” i „perspektywy ochrony”. Parametr „populacja” określał wskaźnik „liczebność”, z kolei parametr „siedlisko” określał wskaźnik „dostępność i jakość siedlisk”. Ocena każdego ze wskaźników a następnie ocena wszystkich parametrów pozwoliła na ogólną ocenę stanu zachowania populacji. Podczas obliczania oceny ogólnej zastosowano pewną modyfikację, i tak poszczególnym ocenom przyznano punktację. Ocenie FV przypisano 2 punkty, ocenie U1 - 1 punkt, natomiast ocenie U2 - 0 punktów. Ocena ogólna FV była wtedy gdy suma punktów wszystkich parametrów („populacja”, „siedlisko” i „perspektywy ochrony”) była równa lub większa od 5, ocena U1 gdy suma punktów wynosiła 3-4 i ocena U2 w przypadku punktacji 0-2.

Wskaźnik „liczebność” oceniano na FV w przypadku kiedy szacowana liczebność gatunku na badanym terenie była równa lub większa od 1 % populacji krajowej. Ocena U1 pojawiała się kiedy szacowana liczebność zawierała się w przedziale 0,5-0,9% populacji krajowej, natomiast ocenę U2 przypisywano w przypadku kiedy szacowana liczebność była mniejsza od 0,5% liczebności krajowej.

Tabela nr 13. Zestawienie zbiorcze oceny stanu ochrony ptaków

Lp.	Kod gatunku	Gatunek nazwa polska	Ocena parametru populacja	Ocena parametru siedlisko	Ocena parametru perspektywy ochrony	Ocena globalna
1	a031	Bocian biały	U2	U1	U1	U2
2	a030	Bocian czarny	U1	FV	FV	FV
3	a122	Derkacz	FV	U1	U1	U1
4	a239	Dzięcioł białogrzbiety	FV	FV	FV	FV
5	a236	Dzięcioł czarny	U2	FV	FV	U1
6	a238	Dzięcioł średni	U2	U1	U1	U2
7	a241	Dzięcioł trójpalczasty	FV	U1	U1	U1
8	a234	Dzięcioł zielonosiwy	FV	FV	FV	FV
9	a338	Gąsiorek	U1	FV	FV	FV
10	a104	Jarząbek	FV	FV	FV	FV
11	a307	Jarzębatka	U2	U1	U1	U2

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

Lp.	Kod gatunku	Gatunek nazwa polska	Ocena parametru populacja	Ocena parametru siedlisko	Ocena parametru perspektywy ochrony	Ocena globalna
12	a321	Muchołówka białoszyja	FV	FV	FV	FV
13	a320	Muchołówka mała	FV	FV	FV	FV
14	a089	Orlik krzykliwy	FV	FV	U1	FV
15	a091	Orzeł przedni	FV	FV	U1	FV
16	a272	Podróżniczek	U2	U1	U2	U2
17	a220	Puszczyk uralski	FV	FV	FV	FV
18	a217	Sóweczka	FV	FV	FV	FV
19	a072	Trzmielojad	U1	FV	FV	FV
20	a223	Włochatka	FV	FV	FV	FV
21	a229	Zimorodek	U2	FV	U1	U1

Poniżej przedstawiono ocenę stanu ochrony gatunków ptaków NATURA 2000 z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

Tabela nr 14. Bocian biały *Ciconia ciconia*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U2	Liczebność	U2	Szacowana liczebność jest < 0,5% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 3-4 pary. Liczebność na terenie kraju: 51 700-53 900 par.
Siedlisko	U1	Dostępność i jakość siedlisk	U1	Występują tereny zabudowane (wykorzystywane do założenia gniazda), w sąsiedztwie których znajdują się pofragmentowane obszary rolnicze (łąki i pola) oraz występuje znaczny udział łąk z wyraźną sukcesją, z niewielkim udziałem płatów wilgotnych.
Perspektywy ochrony	Łąki na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady są w dużym stopniu nieodpowiednie dla żeru bociana białego. Duże połacie bez gospodarowania lub też z jednym koszeniem w sierpniu. Taka forma użytkowania nie pozwala na znalezienie odpowiedniej ilości pożywienia. Łąk odpowiednich dla gatunku jest jeszcze na tyle dużo, że jest bardzo prawdopodobne, że gatunek utrzyma swoją liczebność.			U1
Ocena ogólna stanu zachowania	U2			

Tabela nr 15. Bocian czarny *Ciconia nigra*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U1	Liczebność	U1	Szacowana liczebność zawiera się w przedziale 0,5-0,9 % populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 7-8 par. Liczebność na terenie kraju: 1 400-1 600 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występują rozległe płaty drzewostanów liściastych lub mieszanych w wieku powyżej 80 lat. W promieniu do 2 km od gniazda dostępne liczne potoki i rzeki oraz wilgotne łąki, a także inne tereny podmokłe (torfowiska, łęgi itp.)
Perspektywy ochrony	Mimo zagrożeń wynikających z gospodarowania lasami (ubożenie miejsc lęgowych) gatunek wciąż znajduje tu dużo odpowiednich nisz do założenia gniazda jak również dobrych żerowisk w postaci licznych potoków, rozlewisk i młak.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 16. Derkacz *Crex crex*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 400-500 samców. Liczebność na terenie kraju: 30 000-48 000 samców.
Siedlisko	U1	Dostępność i jakość siedlisk	U1	Na obszarze występują tereny rolnicze (łąki i pastwiska) użytkowane tradycyjnie z wyraźnym udziałem łąk z postępującą sukcesją roślinności krzewiastej i drzewiastej oraz z niewielkim udziałem siedlisk wilgotnych.
Perspektywy ochrony	Mimo dużych powierzchni łąk zagospodarowanych w sposób odpowiedni dla gatunku (koszenie trawy dopiero w końcu lata) to przyszłość populacji derkacza wydaje się mocno zagrożona. Wiele siedlisk ulega ciągłemu zarastaniu roślinnością krzewiastą i drzewiastą tracąc swoją atrakcyjność jako miejsce żeru i lęgu.			U1
Ocena ogólna stanu zachowania	U1			

Tabela nr 17. Dzięcioł białogrzbity *Dendrocopos leucotos*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest >1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 150 par. Liczebność na terenie kraju: 1 000-1 300 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	W drzewostanach występują płaty o wielkości co najmniej 100 ha naturalnego drzewostanu liściastego (bukowego, jaworowego, łęgowego, olchowego, grądowego) ze znaczącym udziałem (powyżej 75%) drzew starszych niż 80 lat, z dużą ilością martwego drewna i brakiem zabiegów gospodarczych (lub obecnością drobnych zabiegów).
Perspektywy ochrony	Na obszarze Natura 2000 znajduje się bardzo dużo odpowiednich siedlisk dla gatunku. Przewaga drzewostanów liściastych (buczyn) sprzyja zasiedleniu tego terenu. Mimo intensywnej gospodarki leśnej przyszłość gatunku wydaje się dobra.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 18. Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U2	Liczebność	U2	Szacowana liczebność jest < 0,5% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 150-200 par. Liczebność na terenie kraju: 31 000-42 000 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	W drzewostanach występują płaty drzewostanu liściastego, iglastego lub mieszanego z dużym udziałem drzewostanów w wieku ponad 90 lat. Drzewostany podlegające niewielkiemu użytkowaniu gospodarczemu, z pozostawianiem drzew martwych i zamierających oraz części drzew żywych do ich naturalnej śmierci.
Perspektywy ochrony	Na obszarze Natura 2000 znajduje się bardzo dużo odpowiednich siedlisk dla gatunku. Mimo intensywnej gospodarki leśnej przyszłość gatunku wydaje się dobra, mimo że liczebność mogłaby być wyższa (biorąc pod uwagę zasobność siedlisk leśnych).			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	U1			

Tabela nr 19. Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U2	Liczebność	U2	Szacowana liczebność jest < 0,5% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 4 pary. Liczebność na terenie kraju: 18 000-23 000 par.
Siedlisko	U1	Dostępność i jakość siedlisk	U1	W drzewostanach występują płaty drzewostanów liściastych, gdzie udział drzew w wieku >80 lat mieści się w przedziale 60–80%. Liczba stojących martwych drzew o średnicy >20 cm mniejsza niż 5/ha, drzewostan jednogatunkowy i jednowarstwowy.
Perspektywy ochrony	Na obszarze Natura 2000 udział siedlisk optymalnych dla gatunku jest niewielki. Mimo, że dzięcioł ten preferuje drzewostany liściaste to przewaga buczyn nie sprzyja zasiedleniu. Gatunek preferuje stare zadrzewienia łęgowe i dąbrowy.			U1
Ocena ogólna stanu zachowania	U2			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 20. Dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 30-50 par. Liczebność na terenie kraju: 500-800 par.
Siedlisko	U1	Dostępność i jakość siedlisk	U1	W drzewostanach występują płaty drzewostanu iglastego (świerkowego, jodłowego bądź świerkowo-jodłowego, czasami z domieszką iwy lub olchy) z udziałem (10–50%) drzew starszych niż 60 lat, ze średnią ilością martwego drewna oraz rozproszonymi zabiegami gospodarczymi.
Perspektywy ochrony	Na obszarze Natura 2000 znajduje się niewielka ilość odpowiednich siedlisk dla gatunku. Gatunek preferuje świerczyny a tych drzewostanów w obszarze jest stosunkowo mało. Przewaga drzewostanów liściastych (buczyn) nie sprzyja zasiedleniu tego terenu. Mimo tego, Bieszczady wydaje się zasiedlać jeszcze dosyć silna populacja dzięcioła trójpalczastego. Trudno jednak ocenić jak zachowa się populacja jeśli drzewostany świerkowe zaczną ulegać degradacji (jak ma to miejsce choćby w Tatrach)..			U1
Ocena ogólna stanu zachowania	U1			

Tabela nr 21. Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 100-150 par. Liczebność na terenie kraju: 3 000-5 000 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	W drzewostanach występują płaty drzewostanów liściastych lub mieszanych, gdzie udział drzewostanów w wieku ponad 90 lat jest powyżej 30%. Drzewostany nieużytkowane bądź podlegające niewielkiemu użytkowaniu gospodarczemu, z pozostawianiem drzew martwych i zamierających oraz części drzew żywych do ich naturalnej śmierci. Przy mniejszym udziale drzew martwych i zamierających drzewostany graniczące z mozaiką siedlisk otwartych użytkowanych ekstensywnie (trwałe użytki zielone).
Perspektywy ochrony	Na obszarze Natura 2000 znajduje się bardzo dużo odpowiednich siedlisk dla gatunku. Przewaga drzewostanów liściastych (buczyn) sprzyja zasiedleniu tego terenu. Mimo intensywnej gospodarki leśnej przyszłość gatunku wydaje się dobra.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

**B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY**

Tabela nr 22. Gąsiorek *Lanius collurio*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U1	Liczebność	U1	Szacowana liczebność jest równa 0,5% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 500 par. Liczebność na terenie kraju: 740 000-1 100 000 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występują obszary rolnicze ze znacznym udziałem (w skali krajobrazowej) tradycyjnie użytkowanych łąk/pastwisk oraz odłogów/ugorów, a także niezbędnym występowaniem terenów porośniętych przez roślinność krzewiastą (z pożądanym udziałem pojedynczych i niewielkich grup drzew). Charakteryzują się również niską intensywnością nawożenia i stosowania środków ochrony roślin oraz obecnością przynajmniej jednego z nw. elementów strukturalnych: żywopłotów, zadrzewień pasowych, napowietrznych linii przesyłowych, ogrodzeń, dróg polnych, zakrzewionych cieków wodnych.
Perspektywy ochrony	Tereny otwarte obszaru stanowią mozaikę kośnych łąk, ugorów, pasów zadrzewień i kęp krzewów. Krajobraz taki jest idealnym siedliskiem gąsiorka. Mimo dużych powierzchni łąk, które w ostatnich latach stały się jednak dla gatunku mało atrakcyjne (zbyt silne zarośnięcie drzewami) przyszłość gatunku wydaje się dobra.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

Tabela nr 23. Jarząbek *Bonasia bonasia*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 200-300 par. Liczebność na terenie kraju: 15 000-20 000 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	W drzewostanach występują płaty różnowiekowego drzewostanu mieszanego o naturalnie wysokiej heterogenności (podszyt i runo o pokryciu min. 40% powierzchni siedliska) i sąsiedztwie zrębów lub młodników. W promieniu do 100 m występują źródła lub doliny potoków, zróżnicowane ukształtowania powierzchni, a także leżaniny i wykroty.
Perspektywy ochrony	Doskonałe siedliska leśne z bogactwem odpowiedniej bazy żerowej stwarzają dogodne warunki dla gatunku. Perspektywy ochrony (mimo miejscami niskiego zagęszczenia jarząbków) bardzo dobre.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 24. Jarzębatka *Sylvia nisoria*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U2	Liczebność	U2	Szacowana liczebność jest < 0,5% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 13-50 par. Liczebność na terenie kraju: 63 000-120 000 par.
Siedlisko	U1	Dostępność i jakość siedlisk	U1	Występują obszary rolnicze ze strukturą krzewów jednorodną, brakiem krzewów kolczastych i zagęszczeniu liniowym zakrzewień wynoszącym 1–2 km/km2.
Perspektywy ochrony	Perspektywy są niezadowalające. Odpowiednie siedliska dla gatunku zajmują tu niewielkie połacie. Gatunek preferuje ciepłe, nasłonecznione zbocza porośnięte kolczastymi krzewami. Takich siedlisk w bieszczadzkim (górkim) krajobrazie jest bardzo mało.			U1
Ocena ogólna stanu zachowania	U2			

Tabela nr 25. Mucholówka białoszyja *Ficedula albicollis*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 1500-2000 par. Liczebność na terenie kraju: 43 000-100 000 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występują stare drzewostany liściaste o zróżnicowanym składzie gatunkowym (głównie grądy, buczyny, jaworzyny, łęgi), z czego co najmniej połowa siedliska jest w wieku min. 80 lat, z dużą ilością dziupli
Perspektywy ochrony	Na obszarze Natura 2000 znajduje się bardzo dużo odpowiednich siedlisk dla gatunku. Przewaga drzewostanów liściastych (buczyn) z dużą liczbą dziuplastych drzew, sprzyja zasiedleniu tego terenu. Mimo intensywnej gospodarki leśnej przyszłość gatunku wydaje się dobra.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 26. Mucholówka mała *Ficedula parva*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej, Liczebność w obszarze badań: 1500-2000 par. Liczebność na terenie kraju: 24 000-65 000 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występuje dużo płatów lasu (o powierzchni cn. 30 ha) położonych w rozległym kompleksie leśnym i nieprzylegających do brzegu drzewostanu, ze średnim wiekiem drzew >80 lat, ze znacznym udziałem gatunków liściastych (>70%). W okolicy płatów występują także ciek wodne oraz min.10 uszkodzonych/obumierających/martwych drzew o pierśnicy >25 cm na hektar i niewielkie, rozproszone zabiegi gospodarcze.
Perspektywy ochrony	Na obszarze Natura 2000 znajduje się bardzo dużo odpowiednich siedlisk dla gatunku. Przewaga drzewostanów liściastych (buczyn) z dużą liczbą dziuplastych drzew, sprzyja zasiedleniu tego terenu. Mimo intensywnej gospodarki leśnej przyszłość gatunku wydaje się dobra.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 27. Orlik krzykliwy *Clanga pomarina*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest >1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 31-35 par. Liczebność na terenie kraju: 2 300-2 700 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występują urozmaicone pod względem gatunku i struktury pionowej drzewostany, w wieku co najmniej 80 lat, przylegające do żerowisk w postaci użytków zielonych albo drobnej mozaiki upraw i łąk o powierzchni co najmniej 800–1000 ha. Żerowiska te charakteryzują się dużym rozdrobnieniem własności, a przez to zróżnicowaniem sposobów, intensywności i terminów użytkowania. Urozmaicone są także elementami naturalnego krajobrazu i spontanicznej roślinności w postaci śródpolnych oczek, rozlewisk, zakrzaczeń, zadrzewień, miedz i szuwarów, stanowiących jednakże nie więcej niż 20% żerowiska (rozumianego jako obszary otwarte w promieniu 2 km od gniazda).
Perspektywy ochrony	Gatunek znajduje tu dużo odpowiednich miejsc do założenia gniazda (rozległe lasy) jak również dobrych żerowisk w postaci dużych połaci łąk. Mimo tego, przyszłość orlika w Bieszczadach jest niepewna. Intensywna gospodarka leśna a przede wszystkim zmniejszanie się powierzchni użytkowanych łąk, mogą w niedalekiej przyszłości poważnie zagrozić populacji gatunku. Już teraz obserwuje się mniej par zakładających gniazda a u tych, które do gniazdowania przystępują obserwuje się mniej udanych lęgów niż jeszcze kilka, kilkanaście lat temu.			U1
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 28. Orzeł przedni *Aquila chrysaetos*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 7-8 par. Liczebność na terenie kraju: 27-30 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występują duże kompleksy leśne (w terenie górzystym >500–800 m n.p.m.), z płatami starszego (ok. 100-letniego) drzewostanu jodłowego lub mieszanego (jodła, buk, świerk, sosna, modrzew) o luźnym zwarcu, w sąsiedztwie wyżej położonych, rozległych terenów otwartych w postaci łąk i pastwisk użytkowanych ekstensywnie, z kępami drzew i krzewów, z dala od siedzib ludzkich.
Perspektywy ochrony	Gatunek znajduje tu dużo odpowiednich miejsc do założenia gniazda (rozległe lasy) jak również dobrych żerowisk w postaci dużych połaci łąk. Gatunek korzysta również w dużym stopniu z żerowisk w lasach, gdzie z dobrym skutkiem poluje na ssaki i większe ptaki (np. sowy). Mimo tego, przyszłość orla w Bieszczadach jest niepewna. Intensywna gospodarka leśna oraz zmniejszanie się powierzchni użytkowanych łąk, mogą w niedalekiej przyszłości poważnie zagrozić populacji gatunku. Już teraz obserwuje się mniej par zakładających gniazda a u tych, które do gniazdowania przystępują obserwuje się mniej udanych lęgów niż jeszcze kilka, kilkanaście lat temu.			U1
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

Tabela nr 29. Podróżniczek *Luscinia svecica*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U2	Liczebność	U2	Szacowana liczebność jest < 0,5% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 0-1 pary. Liczebność na terenie kraju: 1 300-1 800 par.
Siedlisko	U1	Dostępność i jakość siedlisk	U1	Występują tereny wilgotne nad ciekami i zbiornikami wodnymi, z niewielkim udziałem roślinności szuwarowej i krzewiastej (wierzby, olchy) oraz mocno pofragmentowane i niewielkie powierzchniowo zadrzewienia lęgowe.
Perspektywy ochrony	Mimo występowania na obszarze siedlisk odpowiednich dla gatunku (choć w niewielkiej liczbie i małych powierzchniowo) podróżniczek spotykany jest tu tylko wyjątkowo. Populacja oceniona na 1 parę lęgową nie daje nadziei na większe zasiedlenie tego terenu w przyszłości.			U2
Ocena ogólna stanu zachowania	U2			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 30. Puszczyk uralski *Strix uralensis*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest >1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 200-250 par. Liczebność na terenie kraju: 1 300-1 800 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występują drzewostany z dominacją buka, który w co najmniej 50% powierzchni ma zróżnicowaną strukturę wiekową (min. 20% udziału drzew starszych niż 60-80-lat), z obecnością złomów i/lub wypróchniałych pni i/lub gniazd ptaków szponiastych. W promieniu 500 m obecność terenów otwartych bądź półotwartych.
Perspektywy ochrony	Na obszarze Natura 2000 znajduje się bardzo dużo odpowiednich siedlisk dla gatunku. Przewaga drzewostanów liściastych (buczyn) z dużą liczbą dziuplastych drzew, sprzyja zasiedleniu tego terenu. Mimo intensywnej gospodarki leśnej przyszłość gatunku wydaje się dobra.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

Tabela nr 31. Sóweczka *Glaucidium passerinum*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 22-40 par. Liczebność na terenie kraju: 1 000-1 500 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występuje znaczny udział starodrzewi (w wieku minimum 80-100 lat) z dominacją świerka lub jodły, z widoczną budową piętrową, dużym udziałem podszytu, obecnością wykrotów, złomów, polanek, cieków wodnych; drzewostany położone wewnątrz kompleksu leśnego, wyłączone z działań gospodarczych lub z małą intensywnością działań po sezonie lęgowym.
Perspektywy ochrony	Duże połacie lasów mieszanych i iglastych, poprzecinanych licznymi polankami, stwarzają dogodne siedliska dla gatunku.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 32. Trzmiełojad *Pernis apivorus*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U1	Liczebność	U1	Szacowana liczebność zawiera się w przedziale 0,5-0,9 % populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 17-30 par. Liczebność na terenie kraju: 2 700-4 900 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występują drzewostany liściaste lub mieszane w wieku ponad 70-90 lat w dużym kompleksie leśnym, z obecnością śródleśnych łąk i innych powierzchni otwartych, lub w pobliżu granicy lasu z terenami otwartymi.
Perspektywy ochrony	Duże połacie lasów mieszanych i liściastych stwarzają dogodne siedliska dla założenia gniazda. Wielohektarowe łąki, mimo że dotknięte w wielu rejonach sukcesją, są wciąż doskonałym miejscem dla żeru trzmiełojada.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

Tabela nr 33. Włochatka *Aegolius funereus*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	FV	Liczebność	FV	Szacowana liczebność jest > 1% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 35-40 par. Liczebność na terenie kraju: 1 200-2 400 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Występują drzewostany w wieku ponad 80 lat, drzewostany sosnowo-świerkowe, świerkowe, jodłowe, jodłowo-bukowe i bukowo-jodłowe, z dobrze rozwiniętym podrostem/podszycem świerkowym lub jodłowym, obecnością w płacie siedliska (lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie) obszarów podmokłych (bagien, torfowisk), cieków wodnych, zrębów, halizn, upraw, młodników.
Perspektywy ochrony	Duże połacie lasów mieszanych i iglastych, poprzecinanych licznymi polankami, stwarzają dogodne siedliska dla gatunku.			FV
Ocena ogólna stanu zachowania	FV			

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 34. Zimorodek *Alcedo atthis*

Parametr stanu zachowania	Ocena parametru stanu zachowania	Wskaźnik stanu zachowania	Ocena wskaźnika stanu zachowania	Opis
Populacja	U2	Liczebność	U2	Szacowana liczebność jest < 0,5% populacji krajowej. Liczebność w obszarze badań: 4-10 par. Liczebność na terenie kraju: 2 500-6 000 par.
Siedlisko	FV	Dostępność i jakość siedlisk	FV	Obecne ciek wodne, na których występują odcinki o długości min. 1 km, o charakterze naturalnym, wolno płynące bądź ze spowolnieniami nurtu, nieuregulowane, z dużą ilością stromych skarp brzegowych. Brak lub pojedyncze (w ostatnich latach nieremontowane) budowle hydrotechniczne. Obecność w korycie grubego rumoszu drzewnego oraz zakrzewione i zadrzewione brzegi (z odcinkami na których gałęzie zwisają nad lustrem wody). Bogata ichtiofauna.
Perspektywy ochrony	Mimo dobrych żerowisk i odpowiednich siedlisk gatunek jest nieliczny. Trudno ocenić co jest tego przyczyną, jednak obecny stan populacji (szacowanej na 10 par) nie pozwala na pełne wykorzystanie potencjału siedlisk. Wielce prawdopodobne jest, że zimorodek na tym terenie źle znosi surowe zimy. W takim okresie zdarza się, że w bardzo szybkim czasie wszystkie dogodne żerowiska zostają skute lodem i ptaki są odcięte od pokarmu.			U1
Ocena ogólna stanu zachowania	U1			

3.2.3. Ocena procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków

Procesy i zmiany zachodzące w populacjach ptaków na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady zostały poddane ocenie. Do ustalenia czy populacja danego gatunku podlega procesom i zmianom negatywnym bądź pozytywnym ustalono dedykowane kryteria.

Tabela nr 35. Zestawienie kryteriów oceny procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków

Lp.	Ocena procesu, zmiany	Kryteria oceny procesu, zmiany
1	Korzystny	Proces powodujący zwiększenie się populacji, której wielkość jest mniejsza od właściwej lub proces zwiększający zmienność genetyczną gatunku. Wpływ na gatunek spowoduje wzrost populacji tego gatunku w wyniku czego może następować dyspersja osobnicza na nowe tereny lub zwiększanie liczebności populacji w obecnym areale występowania. Jednak czynnik taki musi być czynnikiem nie antropogenicznym.
2	Obojętny	Wpływ na gatunek nie spowoduje wzrostu ani zmniejszenia liczebności. W zależności od roku liczebności gatunku może wykazywać niewielkie fluktuacje liczebności spowodowane innymi naturalnymi czynnikami.
3	Niekorzystny	Wpływ na gatunek spowoduje spadek liczebności populacji w wyniku czego gatunek zmniejsza swój areal występowania lub zróżnicowanie struktury genetycznej.

Procesy i zmiany w populacjach ptaków są trudne (bądź niemożliwe) do zaobserwowania w krótkim przedziale czasowym. Potrzeba wieloletnich badań i gromadzenia dużych ilości materiałów porównawczych, aby można było stwierdzić te najbardziej istotne. Brak danych archiwalnych bądź skąpa ich liczba pozwoliły na ocenę procesów i zmian tylko dla kilku gatunków.

Tabela nr 36. Zestawienie oceny procesów i zmian zachodzących w populacjach ptaków

Lp.	Proces, zmiana	Gatunek, grupa gatunków, których zmiana, proces dotyczy	Ocena procesu, zmiany
1	Zmniejszanie się liczebności populacji	Orlik krzykliwy, orzeł przedni	Niekorzystny
2	Zwiększanie się liczebności populacji	Dzięcioł białogrzbiety	Korzystny
3	Wahania liczebności populacji	Zimorodek	Obojętny
4	Zanik występowania gatunku	Gadożer, orzełek, dzierzba czarnoczelna, głuszec	Niekorzystny

3.2.4. Ocena zagrożeń dla populacji ptaków

Inwentaryzując faunę ptaków stwierdzono przypadki zagrożeń wpływających na ich populacje. Zagrożenia oceniono w celu ustalenia tych, które wpływają w sposób najbardziej znaczący. Te zagrożenia określono jako duże. One też powinny zostać wyeliminowane w pierwszej kolejności. Wyodrębniono także zagrożenia o mniejszym znaczeniu (zagrożenia średnie lub niewielkie). To takie zagrożenia, które oddziaływały na mniejszym obszarze, co skutkowało mniejszym wpływem na gatunki ptaków.

Najpoważniejszym zagrożeniem w warunkach terenu Natura 2000

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

PLC180001 Bieszczady jest intensywna gospodarka leśna, prowadzona przez cały rok (także w pełni sezonu lęgowego ptaków). Znacznym zagrożeniem jest także zarastanie terenów otwartych (łąk i pastwisk) na skutek zaprzestania gospodarowania.

Tabela nr 37. Zestawienie kryteriów oceny zagrożeń dla populacji ptaków

Lp.	Ocena zagrożenia	Kryteria oceny zagrożenia
1	Duże	Zagrożenie silnie oddziałujące na populacje ptaków, zmniejszające ich liczebność do eksterminacji włącznie bądź wpływające negatywnie na jakość siedliska, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia liczebności i kondycji populacji gatunku. Zagrożenia powodujące zmniejszanie się liczebności populacji gatunków o każdej wartości, oddziałujące na powyżej 50% wielkości populacji. Zagrożenie ciągłe, oddziałujące na znaczną część populacji gatunku w skali obszaru Natura 2000 o każdej wartości lub zagrożenie oddziałujące na znaczną część populacji kilku gatunków.
2	Średnie	Zagrożenie średnie, wpływające na liczebności populacji ptaków tylko lokalne bądź chwilowo oddziałujące na powyżej 50% wielkości populacji, występujące sporadycznie mogące wpływać niekorzystnie na zasiedlanie przez nie siedlisko lub zmniejszające sukces rozrodczy.
3	Niewielkie	Zagrożenie niewielkie, występujące nieregularnie na małym obszarze, nie powodujące widocznych zmian w liczebności populacji, strukturze wiekowej i zasiedlanym siedlisku. Zagrożenie oddziałujące na niewielką część populacji gatunków, poniżej 5%. Zagrożenie potencjalne.

Tabela nr 38. Zestawienie oceny zagrożeń dla populacji ptaków

Lp.	Zagrożenie	Zagrożone ptaki	Ocena zagrożenia
1	Prace leśne związane z pozyskaniem drewna	Wszystkie gatunki gniazdujące w lasach (bocian czarny, dzięcioł białostrzbiety, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, jarząbek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka)	Duże
2	Zaniechanie koszenia łąk	Dzienne ptaki drapieżne (orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad), sowy (puchacz, puszczyk uralski), derkacz	Średnie
3	Sukcesja roślinności	Dzienne ptaki drapieżne (orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad), sowy (puchacz, puszczyk uralski), derkacz	Średnie
4	Rozproszona zabudowa	Wszystkie gatunki gniazdujące na terenach otwartych (bocian biały, derkacz, dzierzba czarnoczelna, gąsiorek, jarząbatka) oraz gatunki leśne, które zdobywają tu pokarm (orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, trzmielojad)	Średnie
5	Rozbudowa sieci dróg leśnych	Wszystkie gatunki gniazdujące w lasach (bocian czarny, dzięcioł białostrzbiety, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, jarząbek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka)	Średnie

B. CHARAKTERYSTYKA FAUNY PTAKÓW BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY
OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Zagrożenie	Zagrożone ptaki	Ocena zagrożenia
6	Farmy wiatrowe	Wszystkie gatunki (bocian biały, bocian czarny, derkacz, dzierzba czarnoczelna, dzięcioł białogrzbisty, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, gąsiorek, jarząbek, jarzębatka, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, podróżniczek, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmiełojad, włochatka, zimorodek)	Niewielkie
7	Rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych	Bocian czarny, zimorodek	Niewielkie

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

1. Koncepcja ochrony

1.1. Dotychczasowa ochrona

Podstawowe dotychczas stosowane sposoby ochrony ptaków opierały się na egzekwowaniu ogólnych zasad ochrony gatunkowej określonej w Polskim prawodawstwie, wyznaczaniu stref ochronnych wokół gniazd rzadkich gatunków (np. orla przedniego, orlika krzykliwego czy bociana czarnego) oraz gospodarowaniu na terenach łąkowych (wykaszenie). Sposoby te choć prawidłowe, często okazują się niewystarczające, głównie z uwagi na niedużą powierzchnię terenu, na której je prowadzono. W związku z powyższym istnieje konieczność weryfikacji dotychczasowych sposobów ochrony.

Tabela nr 39. Zestawienie dotychczasowych sposobów ochrony i ich ocena

Lp.	Przedmiot ochrony	Sposób ochrony	Ocena sposobu ochrony	Uzasadnienie oceny sposobu ochrony
1	Orzeł przedni, orlik krzykliwy, puchacz, bocian czarny	Tworzenie stref ochronnych wokół gniazd	Prawidłowy	Sposób ochrony jest prawidłowy, natomiast jego realizacja jest niewystarczająca. Istnieją stanowiska tych gatunków nie objęte ochroną strefową, dodatkowo bardzo intensywna gospodarka leśna w bezpośredniej bliskości takich miejsc nie zabezpiecza w wystarczającym stopniu odpowiednich warunków bytowania i wychowywania piskląt.
2	Ptaki zasiedlające lasy (bocian czarny, dzięcioł białostrzałowy, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, jarząbek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka)	Brak gospodarowania na części terenów leśnych	Prawidłowy	Sposób ochrony jest prawidłowy, natomiast jego realizacja jest niewystarczająca. Analogicznie jak w przypadku stref ochronnych wokół gniazd. Tereny nie objęte gospodarowaniem stanowią niewielki procent całości lasów obszaru i poza rezerwatami są to głównie niewielkie płaty cennych siedlisk, które nadleśnictwa nieformalnie chronią z uwagi na rzadkość ich występowania i duże znaczenie przyrodniczo-krajobrazowe. Dodatkowo w każdym roku wycinki drzewostanów prowadzone są w nowych miejscach obszaru.
3	Dzienne ptaki drapieżne (orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad), sowy (puchacz, puszczyk uralski), derkacz, gąsiorek	Tradycyjne użytkowanie ekstensywne części łąk i pastwisk (wykaszenie i wypas owiec)	Prawidłowy	Sposób ochrony jest prawidłowy, natomiast jego realizacja jest niewystarczająca. Prowadzone jest koszenie tylko części łąk. Podobnie wygląda sprawa wypasu owiec. Działania te są ograniczone do wybranych powierzchni.

1.2. Zaprojektowana ochrona (przedmioty, cele, priorytety, strefy i sposoby ochrony)

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody celem ochrony obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady jest zachowanie integralności obszaru, spójności sieci Natura 2000 oraz utrzymanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, gatunków oraz siedlisk gatunków, występujących na tym obszarze i będących jego przedmiotami ochrony. Przedmiotami ochrony obszaru

w zakresie grup systematycznych ptaków są tu: bocian czarny, derkacz, dzięcioł białogrzbiety, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, jarząbek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka.

Podstawowym sposobem ochrony środowisk zamieszkiwanych przez ptaki jest brak ingerencji człowieka lub minimalizacja jego oddziaływania na przyrodę. Sposobami uzupełniającymi są: zmiana sposobu gospodarowania ściekami, obecnie głównie oparta o najbardziej zawodne szamba oraz edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony fauny ptaków.

Z gatunków ptaków, będących do tej pory przedmiotami ochrony na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady, wybrano te które powinny być chronione w przyszłości. Wybór podyktowany był przede wszystkim wielkością populacji danego gatunku. Jeśli populacja lęgowa na obszarze równała się 1%, bądź była większa od 1% populacji krajowej, wtedy dany gatunek klasyfikowano jako przedmiot ochrony.

Tabela nr 40. Zestawienie przedmiotów, celów, priorytetów, stref i sposobów ochrony

Lp.	Przedmiot ochrony	Cel ochrony	Priorytet ochrony	Sposób ochrony
1	Ptaki zasiedlające łąki (derkacz) oraz ptaki drapieżne zdobywające tu pokarm (orlik krzykliwy, orzeł przedni, trzmielojad, puchacz, puszczyk uralski).	Zachowanie ptaków zasiedlających łąki (derkacz) oraz ptaków zdobywających tu pokarm (dziennie ptaki drapieżne i sowy).	Wysoki	Prowadzenie działań o charakterze tradycyjnego zrównoważonego użytkowania kośnego i pasterskiego poprzez okresowe wykaszanie łąk oraz wypas owiec i krów
2	Orlik krzykliwy	Odtworzenie liczebności populacji do poziomu odpowiadającego pojemności siedliska i jej zachowanie.	Wysoki	Prowadzenie ekstensywnej gospodarki na łąkach oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
3	Populacje ptaków zasiedlających lasy (bocian czarny, dzięcioł białogrzbiety, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, jarząbek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, orlik krzykliwy, orzeł przedni, puchacz, puszczyk uralski, sóweczka, trzmielojad, włochatka).	Zachowanie populacji ptaków zasiedlających lasy	Średni	Brak ingerencji człowieka lub minimalizacja jego oddziaływania na ekosystemy, w których egzystują ptaki realizowana poprzez czasowe wyłączenie z użytkowania najcenniejszych fragmentów lasów.

Tabela nr 41. Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady

Lp.	Gatunek	Kod gatunku	Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu gatunków
1	Bocian czarny	a030	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu sieci hydrologicznej oraz naturalnego stanu siedlisk leśnych i ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
2	Derkacz	a122	Utrzymanie jak największej powierzchni łąk użytkowanych tradycyjnie
3	Dzięcioł białogrzbiety	a239	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu siedlisk leśnych oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
4	Dzięcioł trójpalczasty	a241	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu siedlisk leśnych oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
5	Dzięcioł zielonosiwy	a234	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu siedlisk leśnych oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000
PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Gatunek	Kod gatunku	Warunki utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu gatunków
6	Jarząbek	a104	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu siedlisk leśnych oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
7	Muchołówka białoszyja	a321	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu siedlisk leśnych oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
8	Muchołówka mała	a320	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu siedlisk leśnych oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
9	Orlik krzykliwy	a089	Utrzymanie jak największej powierzchni łąk użytkowanych tradycyjnie oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
10	Orzeł przedni	a091	Utrzymanie jak największej powierzchni łąk użytkowanych tradycyjnie oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
11	Puszczyk uralski	a220	Utrzymanie jak największej powierzchni łąk użytkowanych tradycyjnie oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
12	Sóweczka	a217	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu siedlisk leśnych oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
13	Trzmielojad	a072	Utrzymanie jak największej powierzchni łąk użytkowanych tradycyjnie oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym
14	Włochatka	a223	Utrzymanie jak najbardziej naturalnego stanu siedlisk leśnych oraz ograniczenie gospodarki leśnej w sezonie lęgowym

Tabela nr 42. Wskaźniki właściwego stanu ochrony gatunków ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady

Lp.	Gatunek	Kod gatunku	Wskaźnik właściwego stanu ochrony gatunku
1	Bocian czarny	a030	Coroczne przystąpienie do lęgów 5-6 par
2	Derkacz	a122	Utrzymanie średniej liczebności na poziomie co najmniej 30 samców na powierzchni monitoringowej
3	Dzięcioł białogrzbisty	a239	Średnia frekwencja gatunku na powierzchniach monitoringowych (kwadratach 2x2) nie mniejsza niż 0,7
4	Dzięcioł trójpalczasty	a241	Średnia frekwencja gatunku na powierzchniach monitoringowych (kwadratach 2x2) nie mniejsza niż 0,5
5	Dzięcioł zielonosiwy	a234	Średnia frekwencja gatunku na powierzchniach monitoringowych (kwadratach 2x2) nie mniejsza niż 0,3
6	Jarząbek	a104	Średnia frekwencja gatunku na pojedynczych powierzchniach monitoringowych (transektach) nie mniejsza niż 0,7
7	Muchołówka białoszyja	a321	Średnia frekwencja gatunku na powierzchniach monitoringowych (kwadratach 2x2) nie mniejsza niż 0,5
8	Muchołówka mała	a320	Średnia frekwencja gatunku na powierzchniach monitoringowych (kwadratach 2x2) nie mniejsza niż 0,8
9	Orlik krzykliwy	a089	Coroczne przystąpienie do lęgów co najmniej 25 par
10	Orzeł przedni	a091	Coroczne przystąpienie do lęgów co najmniej 6-7 par.
11	Puszczyk uralski	a220	Utrzymanie średniej liczebności na poziomie 20 par na powierzchni monitoringowej
12	Sóweczka	a217	Średnia frekwencja gatunku na powierzchniach monitoringowych nie mniejsza niż 1
13	Trzmielojad	a072	Coroczne przystąpienie do lęgów co najmniej 15 par.
14	Włochatka	a223	Utrzymanie średniej liczebności na poziomie 3 par na powierzchni monitoringowej

1.3. Monitoring

W celu odpowiedniego zaplanowania ochrony oraz do obserwacji zmian populacji niezbędne jest prowadzenie monitoringu opartego na stałych zasadach, odpowiednich dla danego gatunku ptaka lub grupy gatunków. Monitoring gatunków NATURA 2000 zaplanowano zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska. Wszystkie niezbędne prace umieszczone zostały w poniższej tabeli. Określono dokładnie miejsce planowanego monitoringu oraz czas i intensywność jego wykonania niezbędny do prawidłowego śledzenia zmian liczebności populacji.

Monitoring będzie miał za zadanie wykazać czy stan ochrony jest prawidłowy. Do przeprowadzenia po raz pierwszy takiej oceny potrzeba co najmniej 2 powtórzeń liczeń monitoringowych na wytypowanych powierzchniach. Najnowsza inwentaryzacja miała na celu poznanie szacunkowych liczebności poszczególnych gatunków oraz poznanie rozmieszczenia niektórych z nich. Materiał ten nie powinien być brany pod uwagę w całości przy ocenie wskaźników właściwego stanu ochrony ponieważ monitoring zaplanowany został także na innych powierzchniach niż te inwentaryzacyjne. Zrobiono to z uwagi na zbyt wielkie koszty i zbyt duży nakład czasu jaki potrzebny byłby jeśli w przyszłości badania miałyby być powtarzane na powierzchniach, na których inwentaryzowano ptaki w 2014 i 2015 roku.

Przyszły monitoring nie będzie miał na celu przedstawienia kolejnych szacunków liczebności na tym terenie. Jego głównym zadaniem będzie porównanie wyników z kilku kolejnych liczeń (w zależności od gatunku powtarzanych corocznie lub raz na kilka lat) i analiza czy próby te są porównywalne czy też może zaobserwowano spadki liczebności bądź wzrost populacji. W przypadku części gatunków monitoring zaplanowano na powierzchniach i transektach inwentaryzacyjnych przez Kramko jednak część gatunków (mucholówki i dzięcioły) zaplanowano na powierzchniach już istniejących od lat (w programach OTOP i GIOS).

Istotną rzeczą jest to, że część gatunków dla których wyznaczono powierzchnie monitoringowe będzie także liczona przy okazji monitoringu innych gatunków. Najlepszym przykładem są dzięcioły i jarząbek. Mimo, że wyznaczono dla nich oddzielne powierzchnie i transekty, będą one także notowane na powierzchniach przeznaczonych dla mucholówek. Szczegóły przedstawiono w tabeli poniżej.

Do załączników dołączono mapę z przebiegiem transektów oraz położeniem poszczególnych powierzchni monitoringowych, a także warstwę geometryczną, na podstawie której będzie możliwe w terenie dokładne wytypowanie tych miejsc.

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Tabela nr 43. Zestawienie zasad monitoringu

Lp.	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Czas i intensywność monitoringu	Opis zasad monitoringu
1	Bocian czarny	Cały obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN). Na dołączonej do Operatu warstwie geometrycznej przedstawiono lokalizację 51 punktów, z których należy przeprowadzać obserwację. W warstwie określono także dokładne współrzędne geograficzne tych punktów.	Corocznie kontrole wszystkich znanych gniazd oraz w każdym roku kontrola 30% powierzchni obszaru tak, aby co 3 lata mieć pełne rozpoznanie całego terenu. Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Kontrole na punktach w terminach: 1) od 20 marca do 20 kwietnia, 2) od 20 czerwca do 20 lipca.	<p>Zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska (zasady określone w publikacji „Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią”. GIOŚ, Warszawa, 2009).</p> <p>Ze względu na rozległość zajmowanych przez bociany czarne terytoriów, niskie zagęszczenie populacji i zazwyczaj duże rozproszenie stanowisk, liczenia powinny obejmować całą powierzchnię obszaru. Najlepiej prowadzić ciągły (coroczny) monitoring rozmieszczenia znanych stanowisk (i kontrole gniazd), uzupełniany o nowe, weryfikowane na bieżąco, informacje. Z uwagi na wielkość obszaru Natura 2000 PLC180001 Bieszczady proponuje się podzielenie go na trzy części, w których liczenie na punktach odbywać się będzie etapami. W każdym kolejnym roku kontroli podlegać będzie 30% powierzchni, tak że co 3 lata będzie możliwa ocena całości terenu. Z kolei kontrola znanych gniazd odbywać się powinna corocznie, na całości obszaru. Należy pamiętać, że każdego roku musimy ściśle trzymać się raz zastosowanej techniki liczeń, bo tylko wówczas zmiany indeksu liczebności będą odzwierciedlały rzeczywiste trendy badanej populacji. Ze względu na niskie zagęszczenie populacji oraz objęcie ochroną strefową zalecane jest mapowanie terytoriów lęgowych, połączone z intensywnym wyszukiwaniem gniazd. Na dołączonej mapie umieszczono 51 punktów obserwacyjnych. Lokalizacje tych punktów znajdują się także w dołączonej do Operatu warstwie geometrycznej „PTAKI MONIT_PFT”. Raz wytypowane punkty nie mogą być zmieniane, a termin i czas liczenia zawsze powinien być ten sam. Czas obserwacji prowadzonych z każdego punktu widokowego nie powinien być krótszy niż 3 godziny. Wyniki systematycznych liczeń uzupełniany o wszystkie przypadkowe spotkania bociana czarnego na badanej powierzchni oraz potwierdzone doniesienia od służb leśnych i miejscowej ludności.</p> <p>Ważnym zadaniem jest skontrolowanie w sezonie lęgowym, pod kątem stanu zasiedlenia, wszystkich wcześniej wykrytych gniazd w celu ustalenia ich stanu zasiedlenia. Jeśli dawniej zajmowane gniazdo zostało porzucone, należy przeszukać potencjalne siedliska w promieniu co najmniej kilkuset metrów. Prace terenowe na badanej powierzchni należy zaplanować w taki sposób, aby w okresach szczytowej aktywności terytorialnej bocianów czarnych (dobowej i sezonowej) przeprowadzić obserwacje z punktów widokowych. Przeczesywanie drzewostanów można wykonywać w okresach niskiej aktywności ptaków. Zasiedlone gniazda powinny być skontrolowane co najmniej dwukrotnie, w celu zgromadzenia informacji niezbędnych do wyliczenia parametrów rozrodczych.</p> <p>Obserwacjami z punktów widokowych należy objąć tereny przede wszystkim obfitujące w potencjalne siedliska lęgowe. Powinno się kontrolować głównie lasy w starszych klasach wieku (ponad 80 lat), a w drzewostanach młodszych zwracać uwagę na drzewa przestojowe oraz okolice cieków wodnych. Prace terenowe mogą być rozciągnięte w czasie na cały sezon lęgowy, jednak powinny być nasilone na jego początku, tj. do 3 tygodni po przylocie bocianów. Można je wówczas zaobserwować krążące nad terytorium i odbywające loty tokowe. Dobre efekty dają także obserwacje prowadzone na etapie karmienia piskląt, który przypada na okres od połowy maja do końca lipca. Ptaki przynoszą wtedy pokarm do gniazda kilkakrotnie w ciągu dnia, latając, zazwyczaj tą samą trasą, z żerowiska oddalonego niekiedy o kilka kilometrów. Obserwacje badanej powierzchni z punktów widokowych zaleca się wykonać co najmniej dwukrotnie. Ptaki odbywające loty tokowe nad terytorium można obserwować w ciągu całego dnia, ale w okresie karmienia piskląt najlepsze efekty dają obserwacje w godzinach porannych i popołudniowych, nawet tuż przed zmierzchem, kiedy bociany wracają do gniazd z żerowisk. W kwietniu należy skontrolować wszystkie znane gniazda, w celu określenia aktualnego stanu zasiedlenia. Pomiedzy pierwszym i drugim etapem monitoringu można kontynuować obserwacje w zarejestrowanych rewirach lub poświęcić ten czas na systematyczne przeszukiwanie lasu. Około 20 czerwca powtarzamy obserwacje z wybranych punktów, a następnie wykonujemy drugą kontrolę zajętych gniazd. Sprawdzając końcowy efekt lęgów, odnotowujemy liczbę piskląt, a w przypadku strat próbujemy określić przyczynę zniszczenia lęgu. Dokumentowanie wszystkich stwierdzonych stanowisk gatunków oraz tras przejścia i punktów liczeń, należy dokonać z użyciem urządzeń GPS. Więcej szczegółów na temat prowadzenia prac znajduje się w opisaną w wstępie publikacji.</p>

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Czas i intensywność monitoringu	Opis zasad monitoringu
2	Derkacz	3 powierzchnie próbne na dużych kompleksach łąk. Wskazane jest przeprowadzić liczenia na powierzchniach wyznaczonych podczas najnowszej inwentaryzacji. Lokalizacja powierzchni znajduje się na dołączonej do Operatu warstwie geometrycznej.	Co 3 lat co najmniej 2 kontrole: 1) przełom maja/czerwca, 2) koniec czerwca/początek lipca.	<p>Zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska (zasady określone w publikacji „Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią”. GIOŚ, Warszawa, 2009.</p> <p>Liczenia na 3 powierzchniach monitoringowych, na których prowadzono inwentaryzację w 2014 roku. W przypadku derkacza proponuje się cenzus. Jednostką monitoringu jest odzywający się głosem godowym samiec. Ocena liczebności odzywających się samców jest miarodajna na przełomie maja i czerwca oraz czerwca i lipca, kiedy to odzywa się ok. 90% obecnych na powierzchni badawczej samców. Liczenie wykonuje się penetrując całość dogodnych dla gatunku siedlisk w trakcie dwóch nocnych kontroli, połączonych z mapowaniem stwierdzeń odzywających się samców. Trasa przemarszu (lub przejazdu) powinna być wyznaczona w sposób umożliwiający objęcie nasłuchem wszystkich potencjalnych siedlisk derkacza w granicach kontrolowanej powierzchni, z odległości nie przekraczającej 1 km. Pierwsza kontrola na przełomie maja i czerwca, gdy przelot jest już zakończony i ptaki zaczynają największą aktywność głosową. Druga kontrola powinna się odbyć w końcu czerwca, gdy następuje drugi szczyt aktywności głosowej i ptaki przystępują do drugiego lęgu. Liczenie powinno się odbywać w sprzyjających warunkach atmosferycznych: w bezwietrzne, najlepiej zimne noce, w czasie największej aktywności głosowej derkaczy przypadającej na godziny od 22.00 lub 23.00 do wschodu słońca. Liczenie można przeprowadzić, poruszając się pieszo, rowerem lub samochodem. Powierzchnia powinna być spenetrowana na tyle dobrze, aby objąć nasłuchem wszystkie dogodne dla gatunku siedliska, przy założeniu słyszalności z 1 km. Zatrzymując się w punktach wyznaczonych na mapie (skrzyżowania dróg, mosty) lub określonych przy pomocy odbiornika GPS i rozmieszczonych nie rzadziej niż co 300–400 m, należy wyznaczyć i zanotować azymut do każdego odzywającego się derkacza. Nanosząc azymuty na mapę 1: 25 000, na ich przecięciu uzyskujemy punkty, w których znajdowały się ptaki. Ta łatwa i nieinwazyjna metoda pozwala policzyć derkacze nawet w dużych zagęszczeniach. Jeśli głosy nakładają się na siebie lub jeden brzmi jak powtórzenie drugiego, należy poczekać do momentu, aż zaczną się „rozchodzić” – będzie to dowodziło obecności 2 ptaków. Stymulacja głosowa nie jest potrzebna, jednak można się nią posługiwać w przypadku gdy samce odzywają się słabo. Dokumentowanie wszystkich stwierdzonych stanowisk gatunków oraz tras przejścia i punktów liczeń, należy dokonać z użyciem urządzeń GPS.</p> <p>Więcej szczegółów na temat prowadzenia prac znajduje się w opisanej na wstępie publikacji.</p>

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Czas i intensywność monitoringu	Opis zasad monitoringu
3	Dzięcioły (białogrzbiety, trójpalczasty, zielonosiwy)	7 powierzchni próbnych w systemie MRD (Monitoring Rzadkich Dzięciołów) prowadzonym przez GIOŚ	Kontrola terenu co 5 lat. Do celów monitoringowych wykonanie 2 kontroli między połową marca a połową kwietnia.	<p>Zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska.</p> <p>Kontrole terenowe polegają na przejściu, wabieniu w wyznaczonych punktach, obserwacji i nasłuchu ptaków wzdłuż wyznaczonych transektów w obrębie kwadratów 2 km x 2 km (powierzchnie próbne). Każda powierzchnia powinna być kontrolowana dwukrotnie w ciągu sezonu lęgowego. Należy przy tym rozłożyć kontrole tak, aby odstęp między 1 i 2 kontrolą wynosił przynajmniej 10 dni. Daty kontroli należy dostosować do warunków pogodowych i terenowych występujących w danym sezonie. Kontrole należy wykonywać w godzinach dziennych (min. pół godziny po wschodzie słońca i pół godziny przed zachodem). W przypadku stanowisk, do których można dotrzeć wcześniej zalecane są kontrole poranne.</p> <p>Przed pierwszą kontrolą, najlepiej podczas odrębnej wizyty w terenie (np. jesienią roku poprzedzającego monitoring), a w ostateczności w oparciu o analizę mapy topograficznej, należy wyznaczyć wewnątrz otrzymanej powierzchni 2 km x 2 km dwie równoległe trasy przejścia przebiegające w przybliżeniu równoległe do brzegów kwadratu i oddalone od siebie o około 1 km. Odległość od skraju kwadratu powinna się mieścić w przedziale 250-500 m. Końce obu tras należy połączyć dodatkowymi trasami łącznikowymi (prostopadłymi) biegnącymi wewnątrz powierzchni. Otrzymany w ten sposób zamknięty transekt powinien mieć długość ok. 6 km i składać będzie się z 12 punktów wabień. Przebieg transektu powinien 4 zapewniać maksymalną efektywność przejścia i umożliwiać każdorazowe skontrolowanie z możliwie najmniejszym wysiłkiem. Na transekanie należy wyznaczyć punkty wabień rozmieszczone co ok. 500 m tak aby nasłuch obejmował obszar w promieniu ok. 250 m od obserwatora (tak żeby pola nasłuchu z sąsiadujących punktów stykały się). Transekt może być wyznaczony po szlakach, drogach i liniach oddziaływów leśnych lub przez sam las o ile nie utrudni to przejścia i nasłuchu między punktami. Nie powinien jednak być zlokalizowany na terenach otwartych oraz w środku dużych zrębów i młodników. Dozwolone jest przeprowadzenie transektu przez niewielkie polany i zręby (tak by trasa biegła w jak najmniejszym stopniu przez takie tereny). W górach zaleca się przeprowadzanie fragmentów transektu tak by ich przebieg zawierał jak najmniej podejść i zejść np. wejście jednym grzbieciem, a zejście innym równoległym, marsz wzdłuż dróg stokowych często biegnących po poziomicy. Niedozwolone jest przeprowadzanie transektu wzdłuż dolin większych potoków i rzek, bliżej niż 150 m od ich koryt.</p> <p>Kontrole terenowe powinny przebiegać w następujący sposób. Po dojściu do powierzchni należy przemieścić się na pierwszy punkt wabienia i nasłuchu, odległy o ok. 250 m od skraju powierzchni (jest to początek transektu). Na punkcie rozpoczynamy stymulację głosową przy użyciu odtwarzacza posługując się następującą sekwencją wabienia i nasłuchu: ok. 2 min wabienie werblowaniem, 3 min nasłuchu i wypatrywania, ok. 2 min wabienia głosem kontaktowym, 3 min nasłuchu i wypatrywania (łącznie 10 minut / 1 punkt). Do stymulacji wykorzystujemy głosy i werblowanie dzięcioła trójpalczastego w siedliskach borowych oraz dzięcioła białostrzykowego i dzięcioła zielonosiwego w siedliskach lasowych. Po ostatnim nasłuchu należy udać się do następnego punktu oddalonego o ok. 500 m nasłuchując i wypatrując po drodze dzięciołów. W kolejnych 12 punktach na trasie transektu powtarzamy sekwencje odtwarzania, nasłuchu i wypatrywania ptaków. Podobnie w trakcie marszu po transekanie między punktami należy nieustannie poszukiwać monitorowanych dzięciołów, a w razie zauważenia ptaków, przypisać obserwację do najbliższego punktu i zanotować na mapie, jednoznacznie wskazując, że stwierdzenia dokonano bez użycia wabienia.</p> <p>Druga kontrola transektu powinna być przeprowadzona w sekwencji odwrotnej niż pierwsza w celu zwiększenia efektywności penetracji ze wszystkich punktów na trasie. Dopuszczalne jest wykonanie obu liczeń w tej samej sekwencji punktów jedynie w przypadku gdy warunki terenowe lub logistyczne na to nie pozwalają (np. możliwość powrotu obserwatora tylko z jednego z punktów końcowych transektu).</p> <p>Dopuszcza się wprowadzenie korekt metodycznych w przypadku gdy takie zostaną wprowadzone w krajowym programie monitoringu dzięciołów (MRD). Dokumentowanie wszystkich stwierdzonych stanowisk gatunków oraz tras przejścia i punktów liczeń, należy dokonać z użyciem urządzeń GPS.</p> <p>Bardziej szczegółowy opis metodyki znajduje się na stronie internetowej projektu - www.monitoringptakow.gios.gov.pl/instrukcje-i-formularze.</p>

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Czas i intensywność monitoringu	Opis zasad monitoringu
4	Jarząbek	Wskazane jest przeprowadzić liczenia na 10 transektach wyznaczonych podczas najnowszej inwentaryzacji	Co 5 lat liczenie na wszystkich transektach. Po 2 kontrole każdego transektu: 1) marzec-kwiecień (z wabieniem), 2) wrzesień-październik (z wabieniem).	<p>Zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska (zasady określone w publikacji „Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią”. GIOŚ, Warszawa, 2009.</p> <p>Optymalna jest metoda transektowa, w trakcie której rejestrowane są odzywające się samce terytorialne. Transekty zlokalizowano w różnych rejonach badanego obszaru leśnego, a ich trasę ustalono w taki sposób, aby możliwie dobrze odpowiadała procentowym udziałom poszczególnych typów siedlisk leśnych. Kontrole powinny obejmować 2 terminy: okres przedlęgowy (marzec, kwiecień) oraz okres toków pozornych po rozpadzie stadek rodzinnych (wrzesień, październik). Zrezygnowano z 3 terminu - okresu zimowego, kiedy w czasie znikania pokrywy śnieżnej należy poszukiwać przy odchodowych. Kontrole zachowań terytorialnych można prowadzić w ciągu całego dnia, uwzględniając podwyższenie aktywności ptaków w porze rannej i popołudniowej. Trasy liczeń (transekty) założono w oparciu drogi leśne, szlaki, trasy zrywkowe itp. Obserwator powinien poruszać się pieszo i co ok. 400-500 m zatrzymać, na 5-10 minut, w celu zarejestrowania zachowań terytorialnych jarząbka w odpowiedzi na stymulację głosową. Do rejestracji obserwacji najodpowiedniejsze są mapy leśne, tzw. drzewostanówki lub oddziałówki. Wabienie ptaków odbywać się powinno poprzez naśladowanie głosu terytorialnego samca jarząbka. Do jego wydawania należy używać specjalnych wabików myśliwskich wysokiej jakości. Możliwe jest również odtwarzanie głosu za pomocą odpowiednio czułych urządzeń elektronicznych. Po zajęciu stanowiska na trasie transektu i po wstępnym wysłuchaniu ewentualnych głosów spontanicznych, obserwator dokonuje stymulacji głosowej. Po kilku powtórzeniach należy zrobić przerwę i wyczekiwać odpowiedzi ptaka, którą może być odgwiszanie, pojawienie się (przyłot albo przyjście piechota) lub przeloty z charakterystycznym burknięciem. Na każde stanowisko obserwacyjne należy poświęcić ok. 5-10 minut (zdecydowana większość odpowiedzi następuje do 5 minut od podania sygnału). Dokumentowanie wszystkich stwierdzonych stanowisk gatunków oraz tras przejścia i punktów liczeń, należy dokonać z użyciem urządzeń GPS.</p> <p>Więcej szczegółów na temat prowadzenia prac znajduje się w opisaney na wstępie publikacji.</p>

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Czas i intensywność monitoringu	Opis zasad monitoringu
5	Muchołówki (białoszyja i mała) oraz dzięcioły i jarząbek	6 powierzchni próbnych w siedliskach leśnych wg schematu zastosowanego przez OTOP w projekcie Ptaki Karpat. Na każdej powierzchni rozlokowane po 9 punktów (w jednym przypadku 8). Dokładne współrzędne powierzchni i punktów znajdują się w warstwach geometrycznych dołączonych do Operatu.	Co 5 lat należy przeprowadzić 4 kontrole w terminach: 1. kontrola: 25.03 – 10.04 (dzięcioł trójpalczasty/dzięcioł białogrzbisty) 2. kontrola: 11.04 – 24.04 (dzięcioł zielonosiwy) 3. kontrola: 25.04 – 05.05 (dzięcioł trójpalczasty/jarząbek/dzięcioł białogrzbisty) 4. kontrola: 10.05 – 25.05 (muchołówki)	<p>Zgodnie z metodyką OTOP wg schematu zastosowanego w projekcie Ptaki Karpat.</p> <p>Kontrolowana jest powierzchnia o wielkości 4km² (kwadrat 2x2 km). W każdym kwadracie usytuowany jest transekt punktowy. Ptaki rejestrowane są na 9 punktach rozlokowanych co 650 m, dodatkowo ptaki notuje się także na trasach przejścia pomiędzy kolejnymi punktami. Liczba kontroli w danym sezonie monitoringowym to 4. Odstęp pomiędzy kolejnymi liczeniami powinien wynosić co najmniej 10 dni. Podany w kolumnie obok termin kontroli może ulegać pewnym modyfikacjom. W Bieszczadach z uwagi na często dłuższe zimy kontrole powinny odbywać się raczej później, pod koniec podanego zakresu. Oczywiście wszystko zależy od warunków panujących w danym roku. Wszystkie kontrole są wczesnoranne. Optymalnie powinny odbywać się od wschodu słońca do godz. 11:00 (12:00). Trasa przemarszu przechodzi przez wszystkie punkty nasłuchu i obejmuje dodatkowo ok. 7 km trasy pomiędzy punktami. Najważniejsze jest, aby trasa zawsze obejmowała wszystkie 9 punktów nasłuchu. Należy się też starać, by nie różniła się ona pomiędzy poszczególnymi kontrolami w sezonie a także, aby była możliwie zbliżona w kolejnych latach monitoringu. Trasa przejścia powinna być dopasowana do lokalnych warunków topograficznych, może także wykorzystywać istniejące ścieżki. Jednocześnie punkty nasłuchowe powinny być zlokalizowane w pewnej odległości (min. 100 m.) od potoków, które mogą zagłuszać odzywające się ptaki, oraz od często uczęszczanych ścieżek (np. szlaków turystycznych), na których warunki siedliskowe niekiedy różnią się od pozostałej części lasu, co może wpływać na reprezentatywność wyników. Trasa przejścia powinna się zaczynać co drugie liczenie z przeciwnego końca, aby nie powodować błędów systematycznego związanego z prowadzeniem nasłuchów na niektórych punktach zawsze w późniejszych godzinach, w czasie zmniejszonej aktywności ptaków. Kolejna kontrola powinna rozpoczynać się więc od punktu na którym skończyliśmy poprzednią wizytę na powierzchni.</p> <p>Po dojściu do punktu obserwator rozpoczyna 10 (15) minutowy nasłuch, w trakcie którego zapisywane w formularzu terenowym są wszystkie słyszane i widziane gatunki ptaków. Łącznie w sezonie obserwator odwiedza powierzchnię 4-krotnie. Przebieg poszczególnych kontroli nie różni się między sobą, oprócz zestawu gatunków, które obserwator aktywnie wabi. Podczas pobytu na punkcie notowane są wszystkie słyszane i widziane gatunki ptaków (a więc nie tylko te aktywnie wabione!). Stwierdzenia ptaków w punktach zapisywane są w 4 pasach odległości – okręgach o promieniu: 0-25 m, 25-50 m, 50-100 m, ponad 100 m.</p> <p>Oddzielnie traktowane są ptaki stwierdzone w locie – na formularzu terenowym zapisujemy je stosując symbol strzałki. Obserwacje gatunków aktywnie wabionych, które zwykle przemieszczają się w odpowiedzi na wabienie, należy w miarę możliwości przypisywać do strefy, gdzie ptak pierwotnie się znajdował (przed stymulacją ze strony obserwatora). Podczas przemieszczania się pomiędzy punktami obserwator także notuje stwierdzenia ptaków, jednakże nie wykonuje standardowego liczenia, a jedynie notuje obecność wszystkich stwierdzonych gatunków i określa dla każdego z nich (gatunku, nie osobnika) najwyższe stwierdzone kryterium łęgowości, stwierdzone na danym odcinku trasy przejścia (czyli pomiędzy dwoma punktami).</p> <p>Dokumentowanie wszystkich stwierdzonych stanowisk gatunków oraz tras przejścia i punktów liczeń, należy dokonać z użyciem urządzeń GPS.</p> <p>Dodatkowe szczegóły metodyki dostępne są na stronie internetowej www.ptakikarpat.pl</p>

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Czas i intensywność monitoringu	Opis zasad monitoringu
6	Orlik krzykliwy, orzeł przedni	Cały obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN)	<p>Corocznie kontrole wszystkich znanych gniazd w każdym roku kontrola 30% powierzchni obszaru tak, aby co 3 lata mieć pełne rozpoznanie całego terenu. Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Kontrole na punktach w następujących terminach:</p> <p>Dla orlika</p> <p>1) od połowy kwietnia do połowy maja,</p> <p>2) od połowy czerwca do końca lipca.</p> <p>Dla orla przedniego</p> <p>1) 15 lutego – 30 kwietnia, w celu określenia stanu zasiedlenia istniejących gniazd oraz wyszukania nowo wybudowanych;</p> <p>2) 15 czerwca – 15 lipca, ma na celu ocenę końcowego efektu lęgów i liczby odchowanych piskląt oraz określenie przyczyn ewentualnych strat.</p>	<p>Zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska (zasady określone w publikacji „Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią”. GIOŚ, Warszawa, 2009.</p> <p>Zalecaną metodą monitoringu jest dokonywanie pełnego cenzusu, czyli kontrola wszystkich znanych i potencjalnych stanowisk lęgowych. Mimo że rewiry poszczególnych par są relatywnie duże, to jeden obserwator jest w stanie objąć monitoringiem bardzo rozległą powierzchnię, ponieważ w pewnych okresach ptaki są bardzo aktywne i łatwe do wykrycia. Dodatkowo można się ich spodziewać w pobliżu terenów otwartych i tylko w starszych wiekowo drzewostanach iglastych lub mieszanych, zatem te siedliska należy głównie kontrolować. Jednostką monitoringu jest zajęty rewir gniazdowy.</p> <p>Stałym monitoringiem należy objąć wszystkie znane stanowiska lęgowe w całym obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Metodyka prac terenowych opiera się na kontroli znanych stanowisk lęgowych oraz obserwacjach z punktów widokowych. Na badanym obszarze wytypowano 51 takich punktów. Lokalizacje tych punktów znajdują się w dołączonej do Operatu warstwie geometrycznej „PTAKI_MONIT_PFT”. Raz wytypowane punkty nie mogą być zmieniane, a termin i czas liczenia zawsze powinny być ten sam. Intensywność prac terenowych należy dostosować do stanu poznania populacji na badanej powierzchni oraz sytuacji stwierdzonej w poszczególnych rewirach. W miejscach, na temat których nie mamy wcześniejszych informacji o występowaniu ptaków, główny nacisk należy położyć na obserwacje z punktów, prowadzone w okresach szczytowej aktywności orla i orlika. Jeśli znamy położenie gniazd na badanej powierzchni, monitoring rozpoczynamy od kontroli stanu ich zasiedlenia. Kontrolę najlepiej prowadzić w dni pogodne, w godzinach przedpołudniowych i południowych, między 9.00 a 13.00. Ptaki w tym czasie wykazują największą aktywność dobową. Do obserwacji badanej powierzchni najlepiej wybierać stałe punkty na bezleśnych wzgórzach, z dobrym widokiem na odpowiednie drzewostany i tereny zerowiskowe. Jeśli ptaki zajmują dany teren, wystarcza 2–4 godziny, a często nawet godzina obserwacji o optymalnej porze dnia, aby zauważyć ich obecność. Dokumentowanie wszystkich stwierdzonych stanowisk gatunków oraz tras przejścia i punktów liczeń, należy dokonać z użyciem urządzeń GPS.</p> <p>Więcej szczegółów na temat prowadzenia prac znajduje się w opisananej na wstępie publikacji.</p>

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

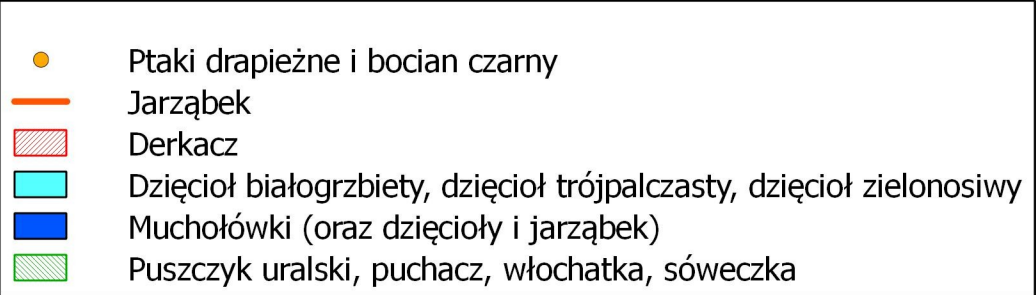
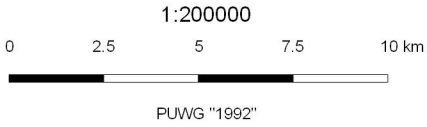
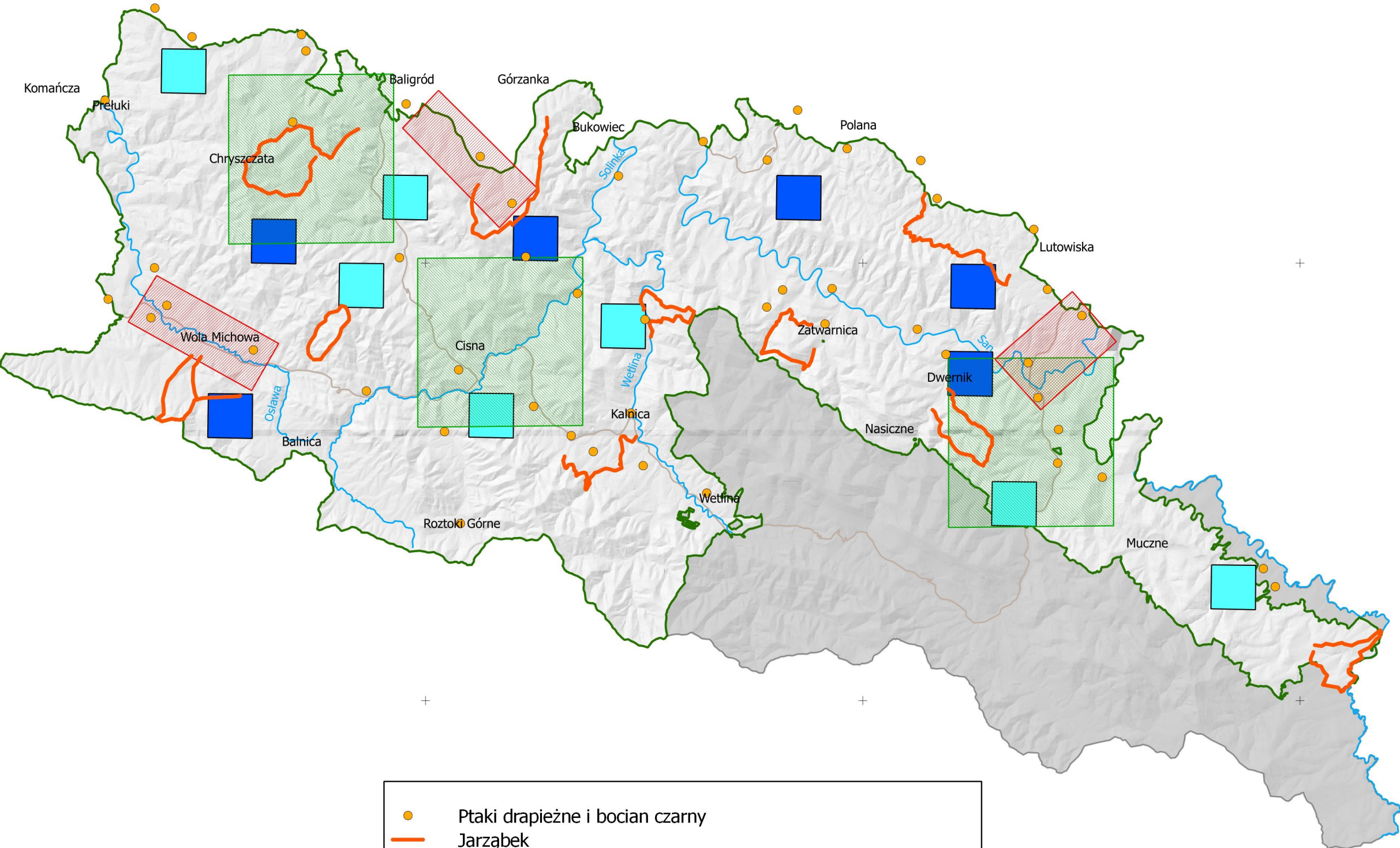
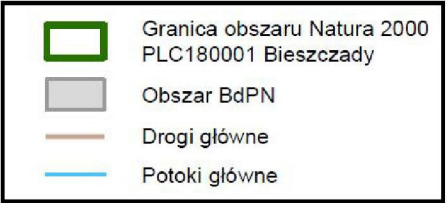
Lp.	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Czas i intensywność monitoringu	Opis zasad monitoringu
7	Puszczyk uralski, sóweczka, włośchatka	Wskazane jest przeprowadzić liczenia na 3 powierzchniach wyznaczonych podczas najnowszej inwentaryzacji	Co 3 lata należy przeprowadzić 2 kontrole w terminach od początku marca do połowy maja	<p>Poniższa metodyka jest kombinacją kilku metod. Powierzchnie liczeń monitoringowych wybrano takie same jak przy inwentaryzacji w roku 2015. Ogólne zasady liczeń sów są wypadkową metodyki Państwowego Monitoringu Środowiska (zasady określone w publikacji „Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią”. GIOŚ, Warszawa, 2009.) oraz metodyki własnej, stosowanej przez Krameko.</p> <p>Zrezygnowano z inwentaryzacji na powierzchniach i punktach wyznaczonych przez OTOP z uwagi na bardzo nieregularne rozłożenie punktów w terenie. Uznano, że monitoring w tych miejscach nie będzie reprezentatywny. Wybrano także więcej powierzchni (3), były one także bardziej rozległe (wielkość jednej powierzchni to blisko 60km²). Na każdej powierzchni w odpowiednich terminach zaplanowano przeprowadzenie 2 kontroli nocnych. Należy pamiętać, aby odstęp pomiędzy kontrolami wynosił co najmniej 20 dni. Na każdej powierzchni poruszanie się samochodem po drogach leśnych. Co około 500 metrów postój na 10 minut w celu nasłuchów i wykonania wabienia. Na każdym nowym miejscu prowadzenie nasłuchu przez 1 minutę. Dopiero po tym czasie (jeśli nie stwierdzono odzywających się ptaków) przystąpienie do stymulacji magnetofonowej, zaczynając od gatunków najmniejszych – sóweczki, następnie włośchatki, a na końcu puszczyka uralskiego. Każdy z gatunków stymulowany od 1 do 2 minut po czym przez 1 minutę prowadzony nasłuch. Prowadzenie kontroli od godzin wieczornych do północy. Notowanie i nanoszenie na mapy wszystkich stwierdzeń, bacznie zwracając uwagę na stwierdzenia jednoczesne. Dokumentowanie wszystkich stwierdzonych stanowisk gatunków oraz tras przejścia i punktów liczeń, należy dokonać z użyciem urządzeń GPS.</p> <p>W przypadku sóweczki zaleca się zastosować dodatkową kontrolę w kwietniu, ale w nieco innych godzinach doby. Sóweczka jest gatunkiem, który największą aktywność przejawia w późnych godzinach popołudniowych i wieczornych. Ograniczenie monitoringu tylko do czasu podanego wyżej (czyli w okresie od wieczora do północy) może skutkować tym, że wiele rewirów zostanie niewykrytych. Sóweczka często odpowiada na wabienie nawet podczas całkowitych ciemności, kilka godzin po zmroku, jednak z uwagi że lepiej niż w nocy widzi ona w dzień, warto intensywniej szukać jej właśnie w tym czasie. Zwiększy to jej wykrywalność oraz dodatkowo ochroni przed atakami większych sów, które w nocy mogłyby próbować upolować odzywającą się (a niewiele wtedy widzącą) sóweczkę.</p> <p>Zaleca się, w czasie od 2 godzin przed zmrokiem do godziny po zachodzie słońca, przeprowadzić kontrolę z wabieniem na całej powierzchni monitoringowej. Różnice w metodyce (w porównaniu z opisaną wyżej) powinny polegać na skróconym czasie postoju na jednym punkcie do maksymalnie 3 minut. Po przybyciu na punkt obserwator przez minutę nasłuchuje ptaków odzywających się samoczynnie. Jeśli nie odnotowuje w tym czasie żadnych głosów przez kolejną minutę stosuje stymulację magnetofonową, po czy przez następną minutę nasłuchuje odpowiadających ptaków. Po tym czasie udaje się na kolejny punkt, oddalony o około 500 metrów. Aby zwiększyć szanse na objęcie całej powierzchni pełną kontrolą w tak krótkim czasie, należy liczyć ptaki najlepiej w kilku zespołach (każdy dysponujący własnym autem do szybkiego przemieszczania się), i podzieleniu terenu między siebie. Także podczas liczeń wszystkich gatunków sów w nocy taki podział prac będzie najwygodniejszy.</p>

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Przedmiot monitoringu	Miejsce monitoringu	Czas i intensywność monitoringu	Opis zasad monitoringu
8	Trzmiełojad	Cały obszar Natura 2000 PLC180001 Bieszczady (z wyłączeniem BdPN)	Co 3 lata co najmniej 4 kontrole wyznaczonych punktów: 1) druga połowa maja – pierwsza połowa czerwca, 2) trzecia dekada czerwca, 3) pierwsza połowa lipca, 4) pierwsza-druga dekada lipca.	<p>Zgodnie z metodyką Państwowego Monitoringu Środowiska (zasady określone w publikacji „Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią”. GIOŚ, Warszawa, 2009.</p> <p>Metoda polega na ustalaniu liczby rewirów poprzez obserwacje z punktów widokowych pokrywających reprezentatywną część obszaru. Jako punkty obserwacyjne wyznaczone niezalesione wzniesienia z rozległym widokiem na okolicę, rozmieszczone względnie równomiernie na całej powierzchni.</p> <p>Punkty, z których liczone będą ptaki, znajdują się w dołączonej do Operatu warstwie geometrycznej „PTAKI_MONIT_PFT”. Ważną sprawą jest stosowanie tych samych technik liczenia w kolejnych latach realizacji monitoringu. Raz wytypowane punkty nie mogą być zmieniane, a termin i czas liczenia zawsze powinien być ten sam. Zaleca się, żeby czas poświęcony na obserwację z jednego punktu nie był krótszy niż 2 godziny. Trzmiełojad gniazduje głównie w rozległych, co najmniej 80-letnich drzewostanach, raczej unikając siedlisk borowych. Określenie rzeczywistej liczebności trzmiełojada wymaga wykonania co najmniej czterech kontroli: pierwsza kontrola: druga połowa maja – pierwsza połowa czerwca, stwierdzenie obecności ptaków w odpowiednim środowisku; druga kontrola: druga – trzecia dekada czerwca, sprawdzanie znanych gniazd w celu potwierdzenia zajęcia któregoś z nich; trzecia kontrola: pierwsza połowa lipca, obserwacja ptaków dorosłych noszących pokarm w rewirach z nieznanym gniazdem oraz kontrola gniazd zajętych; czwarta kontrola: pierwsza – druga dekada sierpnia, kontrola sukcesu lęgowego oraz wyszukiwanie nie odnalezionych wcześniej gniazd na podstawie obserwacji podlotów w miejscach odwiedzanych przez ptaki dorosłe z pokarmem. Od drugiej dekady czerwca następuje szczyt aktywności trzmiełojada. Wówczas jest najłatwiej zauważalny nosi bowiem pokarm i często tokuje. Obserwacje z punktów można rozpoczynać od ok. godziny 7.00 (czas letni). Kontrole powinno się prowadzić w pogodne i ciepłe dni, z lekkim wiatrem i niewielkim zachmurzeniem.</p> <p>Dokumentowanie wszystkich stwierdzonych stanowisk gatunków oraz tras przejścia i punktów liczeń, należy dokonać z użyciem urządzeń GPS.</p> <p>Więcej szczegółów na temat prowadzenia prac znajduje się w opisanej na wstępie publikacji.</p>

Mapa nr 2. Mapa monitoringu ptaków

OBSZAR NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY
MAPA MONITORINGU PTAKÓW

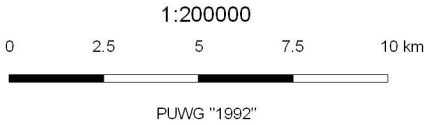
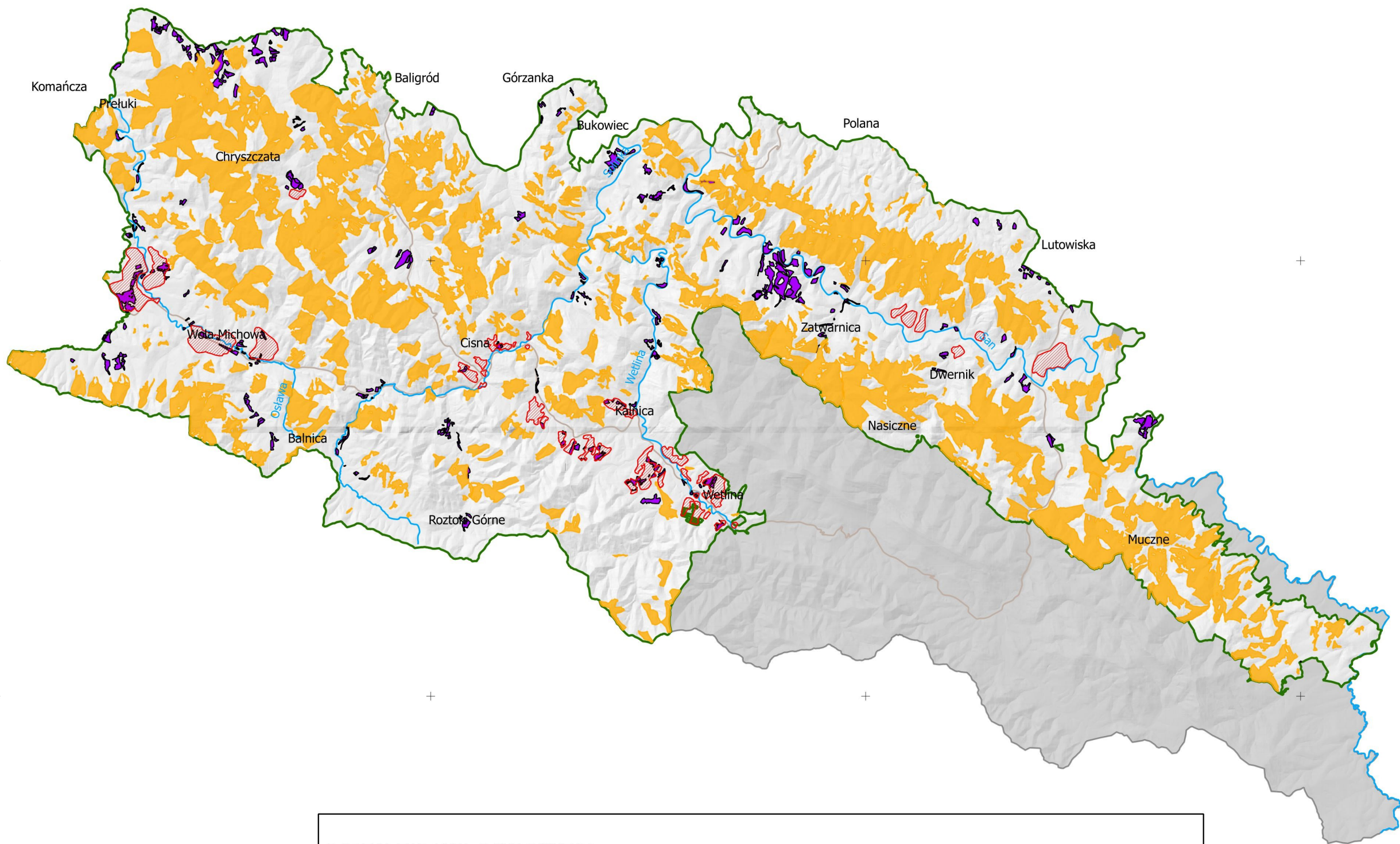
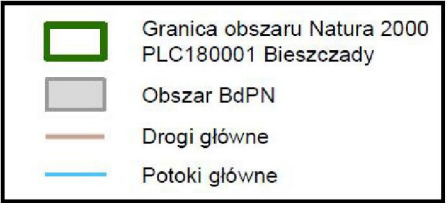
2. Zadania ochronne

Zaprojektowanie zadania ochronne wynikają bezpośrednio z koncepcji ochrony ptaków obszaru i dotyczą głównie ekosystemów leśnych i łąkowych, w których bytują również gatunki „naturowe”. Celem wykonania działań ochronnych jest eliminacja lub ograniczenie zagrożeń dla fauny ptaków „naturowych”. Podstawowe zadania wiążą się z ograniczeniem gospodarki leśnej w okresie lęgowym ptaków, oraz z utrzymaniem tradycyjnego użytkowania łąk.

Poniższa mapa przedstawia wybrane zadania ochronne - przywrócenie tradycyjnego użytkowania - koszenia i/lub wypasu (kolor zielony) oraz opracowanie planu zagospodarowania obszaru sprzyjającego zachowaniu trwałości żerowisk ptaków (kolor pomarańczowy).

Mapa nr 3. Mapa zadań ochronnych dla ptaków

OBSZAR NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY
MAPA ZADAŃ OCHRONNYCH DLA PTAKÓW

RODZAJ ZADANIA OCHRONNEGO:

- Ograniczenie prac leśnych na obszarach drzewostanów starszych klas wieku (≥ 105 lat)
- Opracowanie planu zagospodarowania obszaru sprzyjającego zachowaniu trwałości żerowisk ptaków
- Przywrócenie tradycyjnego użytkowania - koszenia i/lub wypasu

Tabela nr 44. Zestawienie zadań ochronnych

Lp.	Rodzaj zadania ochronnego	Gatunki ptaków, których dotyczy zadanie	Lokalizacja zadania ochronnego	Zakres zadania ochronnego – czas wykonania zadania ochronnego	Zakres zadania ochronnego – sposób wykonania zadania ochronnego	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania ochronnego
1	Ograniczenie prac leśnych na obszarach drzewostanów starszych klas wieku (≥ 105 lat)	Wszystkie gatunki „naturowe” (będące przedmiotami ochrony) gniazdujące w lasach	Płaty drzewostanów wyznaczone na podstawie Operatu Ochrony Siedlisk	Cały okres obowiązywania Planu, w okresach od początku marca do końca sierpnia	<p>Ograniczenie pozyskania drewna w drzewostanach starszych klas wieku, w sezonie lęgowym ptaków. Drzewostany takie należą do najcenniejszych dla awifauny. Są bogate w różnego rodzaju dziuple, tak chętnie zamieszkiwane przez ptaki (a także inne zwierzęta np. ssaki lub owady). Najstarsze klasowo lasy to także bogate źródło martwego drewna (leżącego i stojącego), będącego doskonałym żerowiskiem np. dla dzięciołów.</p> <p>Należy pamiętać także o tym, aby w cięciach sanitarnych nie usuwać drzew zahubionych (stanowiących potencjalne miejsce powstawania dziupli).</p> <p>Należy zadbać, aby zasoby martwego drewna w lesie odzwierciedlały zróżnicowanie żywej części drzewostanu pod względem struktury gatunkowej i wymiarowej, oraz by zapewniona była ciągłość „dostarczania”, martwego drewna, zwłaszcza grubowymiarowego. Szczególnie ważne jest, by pozostawiać w lesie martwe drzewa o średnicy powyżej 40 cm, pełnią bowiem one kluczową rolę dla wielu organizmów bezkręgowych, które z kolei stanowią źródło pożywienia dla wielu gatunków ptaków.</p> <p>Redukcja pozyskania drewna powinna odbywać się w miesiącach od początku marca do końca sierpnia. W tym okresie, w drzewostanach starszych klas wieku wstrzymanie wszelkich prac polegających na ścinie drzew.</p> <p>Poza wskazanym okresem ograniczenia prac, ważne jest aby także w pozostałych miesiącach, w drzewostanach takich zwracać uwagę na dziuplaste drzewa i w miarę możliwości pozostawiać je. Najlepsze byłoby pozostawienie wszystkich na danym placie, jednak w praktyce nie zawsze daje się je wyszukać.</p> <p>Obszar objęty zadaniem wynosi 21403 ha (został wyznaczony na podstawie Operatu Ochrony Siedlisk).</p>	RDLP Krosno

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Rodzaj zadania ochronnego	Gatunki ptaków, których dotyczy zadanie	Lokalizacja zadania ochronnego	Zakres zadania ochronnego – czas wykonania zadania ochronnego	Zakres zadania ochronnego – sposób wykonania zadania ochronnego	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania ochronnego
2	Ograniczenie tworzenia nowych dróg leśnych	Wszystkie gatunki „naturowe” (będące przedmiotami ochrony) gniazdujące w lasach	Cały obszar leśny na terenie Natura 2000 PLC180001 Bieszczady	Cały okres obowiązywania Planu	<p>Ograniczenie tworzenia nowych dróg leśnych, szczególnie stokowych, które powodują nadmierną fragmentację siedlisk. Szczególnie ważne jest to w sezonie lęgowym, w terminach od początku kwietnia do końca sierpnia, a na terenach znanych legowisk orla przedniego w okresie od początku marca do końca sierpnia.</p> <p>Na wszystkich terenach wyznaczonych do eksploatacji drewna wykorzystywanie w możliwie największym stopniu już istniejących dróg, tworząc stałe trasy wywózki drewna, bez ciągłej rozbudowy sieci dróg.</p> <p>Planowanie nowych dróg w taki sposób aby omijały tereny szczególnie ważne dla ochrony ptaków (istniejące i planowane rezerваты, strefy ochrony wokół gniazd rzadkich ptaków drapieżnych i sów, łęgi, buczyny starszych klas wieku).</p> <p>Budowa nowych dróg w sposób jak najmniej ingerujący w siedliska (bez szerokiego pasa pobocza, ogołoconego z wszelkiej roślinności krzewiastej i drzewiastej).</p>	RDLP Krosno
3	Opracowanie planu zagospodarowania obszaru sprzyjającego zachowaniu trwałości żerowisk ptaków	Dzienne ptaki drapieżne, sowy, derkacz	Wszystkie tereny nieleśne na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady, ze szczególnym uwzględnieniem okolicy Cisnej i Wetliny	Cały okres obowiązywania Planu	<p>Przygotowanie i przede wszystkim przestrzeganie przepisów eliminujących możliwość powstawania zabudowy rozproszonej.</p> <p>Wyznaczenie w planach zagospodarowania poszczególnych gmin terenów pod przyszłe inwestycje, znajdujących się w najbliższym sąsiedztwie istniejącej, zwartej zabudowy. Należy przy tym pamiętać aby nie dopuścić do odwrotnego działania, czyli wykorzystania zasady łatwego pozwolenia na budowę w sąsiedztwie już istniejących budynków. Doprowadziłoby to z czasem do zabudowania całego terenu. Obszar pod inwestycje budowlane musi być z góry wyznaczony i musi mieć stałe granice, bez przesuwania ich z czasem, w miarę rozbudowy. Dany teren powinien mieć zaplanowaną i dokładnie określoną (planem zagospodarowania przestrzennego) maksymalną dopuszczoną liczbę i rozkład przyszłych budynków.</p> <p>Wprowadzenie przepisów niedopuszczających do powstawania nowych budowli na eksponowanych miejscach takich jak m.in. szczyty wzniesień, centralne części rozległych łąk.</p>	Wszystkie gminy na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady

C. OCHRONA PTAKÓW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTAMI OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 PLC180001 BIESZCZADY

Lp.	Rodzaj zadania ochronnego	Gatunki ptaków, których dotyczy zadanie	Lokalizacja zadania ochronnego	Zakres zadania ochronnego – czas wykonania zadania ochronnego	Zakres zadania ochronnego – sposób wykonania zadania ochronnego	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania ochronnego
4	Przywrócenie tradycyjnego użytkowania - koszenia i/lub wypasu	Dzienne ptaki drapieżne, sowy, derkacz	Wszystkie zarastające łąki na obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady. Lokalizacje znajdują się na mapie oraz dołączonej do operatu warstwie geometrycznej.	Cały okres obowiązywania Planu	<p>Ma gruntach prywatnych koszenie 1 raz na dwa lata lub prowadzenie wypasu naprzemiennie z koszeniem. Koszenie mechaniczne z usuwaniem skoszonej biomasy. Na obszarach cennych siedlisk przyrodniczych stosowanie kosiarek z wysoko ustawionymi elementami tnącymi (wskazane jest stosowanie kosiarek listwowych). Na pozostałych obszarach, użytkowanych przez osoby prywatne, dopuszczalne koszenie kosiarkami rotacyjnymi jednak należy dążyć do wyeliminowania kosiarek bijakowych, które niszczą doszczętnie roślinność do samej ziemi.</p> <p>Prowadzenie wypasu tradycyjnego. Zadanie ochronne w miarę możliwości na gruntach prywatnych. Rozwijanie wypasu poprzez np. uświadamianie i zachęcanie rolników do korzystania ze funduszy unijnych przeznaczonych na ten cel.</p> <p>Na gruntach lasów państwowych prowadzenie koszenia z zasadami podanymi w pierwszym akapicie.</p>	Wypas tradycyjny i koszenie na gruntach prywatnych - RDOŚ w Rzeszowie Koszenie na terenie lasów państwowych - RDLP Krosno
5	Wprowadzenie do dokumentów planistycznych ograniczenia regulacji cieków	Bocian czarny	Cieki na całym obszarze Natura 2000 PLC180001 Bieszczady	Cały okres obowiązywania Planu	Wprowadzenie i przestrzeganie ograniczenia prac mających na celu regulację cieków wodnych, budowy progów, pogłębiania koryta, wycinki przybrzeżnych drzew itp. W wyjątkowych przypadkach odstępstwa od zakazów, ale tylko w nagłych sytuacjach takich jak np. zagrożenie podmycia drogi (lecz wtedy prace takie powinny być wykonane na możliwie najkrótszym odcinku).	RDOŚ w Rzeszowie
6	Budowa ciągów kanalizacyjnych odprowadzających ścieki do oczyszczalni ścieków	Bocian czarny	Obiekty na terenie obszaru i w BdPN, które generują ścieki bytowe	Cały okres obowiązywania Planu	Budowa ciągów kanalizacyjnych odprowadzających ścieki do oczyszczalni ścieków. Usprawnianie istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku wykorzystania najnowszych technologii oczyszczania ścieków i zwiększenia ich wydajności. Utworzenie stref buforowych wokół potoków wolnych od urbanizacji na całej powierzchni terasy zalewowej.	Gminy: Baligród, Cisna, Czarna, Komańcza, Lutowiska, Solina, Zagórz.

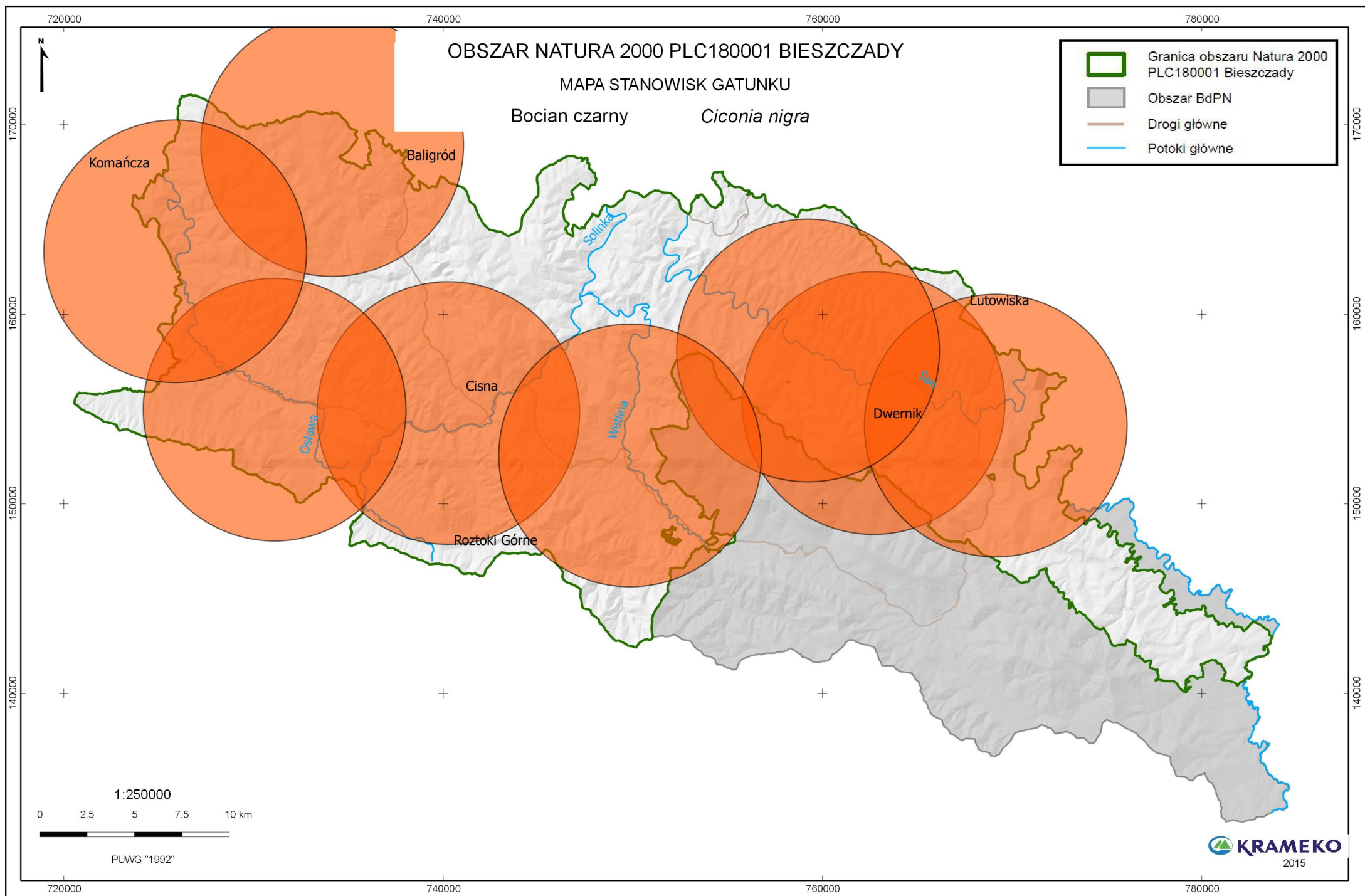
D. ZAŁĄCZNIKI

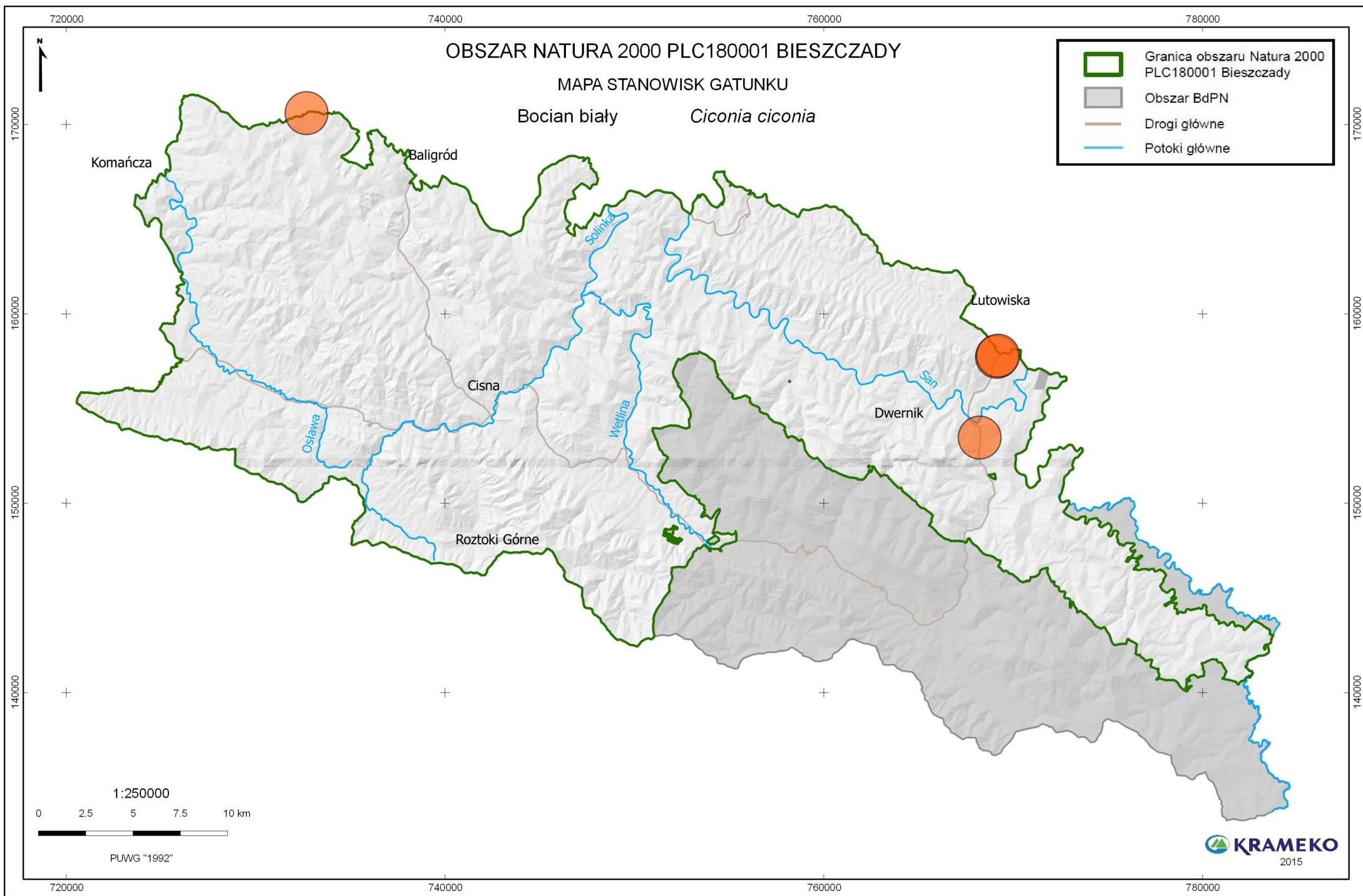
1. Mapy

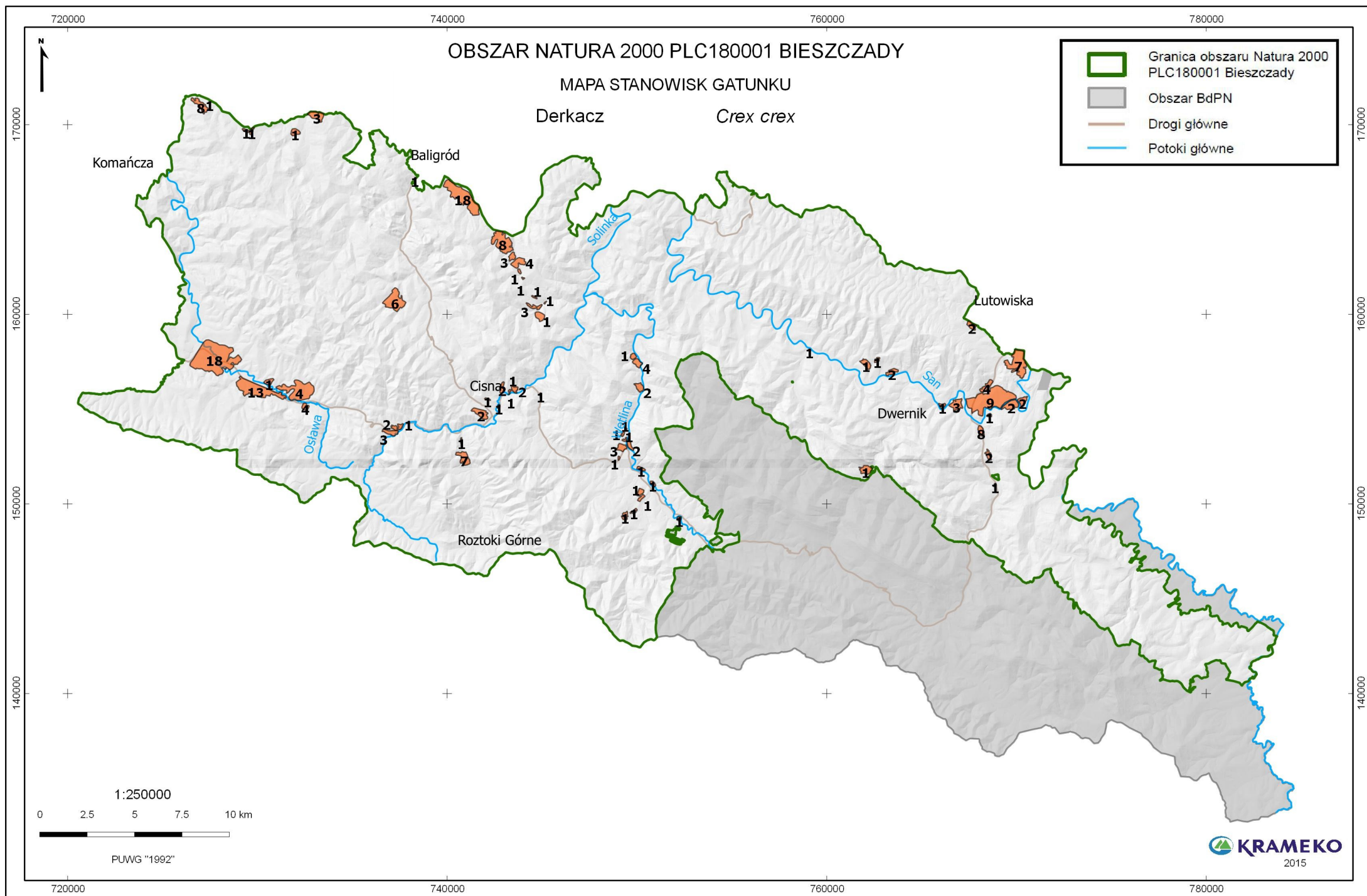
- Mapa nr 4. Mapa stanowisk gatunku bocian czarny
- Mapa nr 5. Mapa stanowisk gatunku bocian biały
- Mapa nr 6. Mapa stanowisk gatunku derkacz
- Mapa nr 7. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł białogrzbiety
- Mapa nr 8. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł czarny
- Mapa nr 9. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł trójpalczasty
- Mapa nr 10. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł średni
- Mapa nr 11. Mapa stanowisk gatunku dzięcioł zielonosiwy
- Mapa nr 12. Mapa stanowisk gatunku gąsiorek
- Mapa nr 13. Mapa stanowisk gatunku jarząbek
- Mapa nr 14. Mapa stanowisk gatunku jarzębatka
- Mapa nr 15. Mapa stanowisk gatunku mucholówka mała
- Mapa nr 16. Mapa stanowisk gatunku mucholówka białoszyja
- Mapa nr 17. Mapa stanowisk gatunku orzeł przedni
- Mapa nr 18. Mapa stanowisk gatunku orlik krzykliwy
- Mapa nr 19. Mapa stanowisk gatunku podróżniczek
- Mapa nr 20. Mapa stanowisk gatunku puszczyk uralski
- Mapa nr 21. Mapa stanowisk gatunku sóweczka
- Mapa nr 22. Mapa stanowisk gatunku trzmielojad
- Mapa nr 23. Mapa stanowisk gatunku włochatka
- Mapa nr 24. Mapa stanowisk gatunku zimorodek

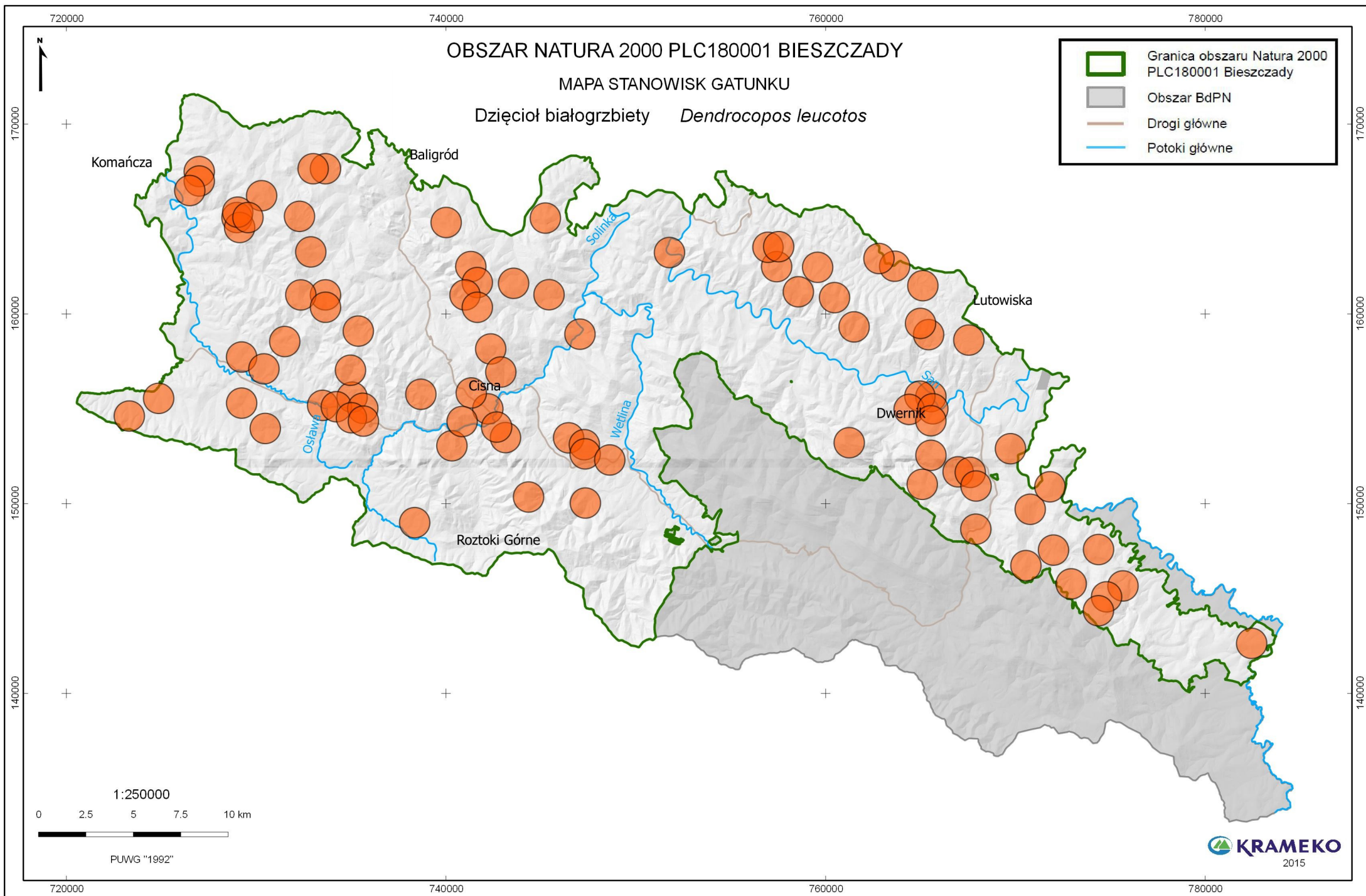
2. Warstwy geometryczne

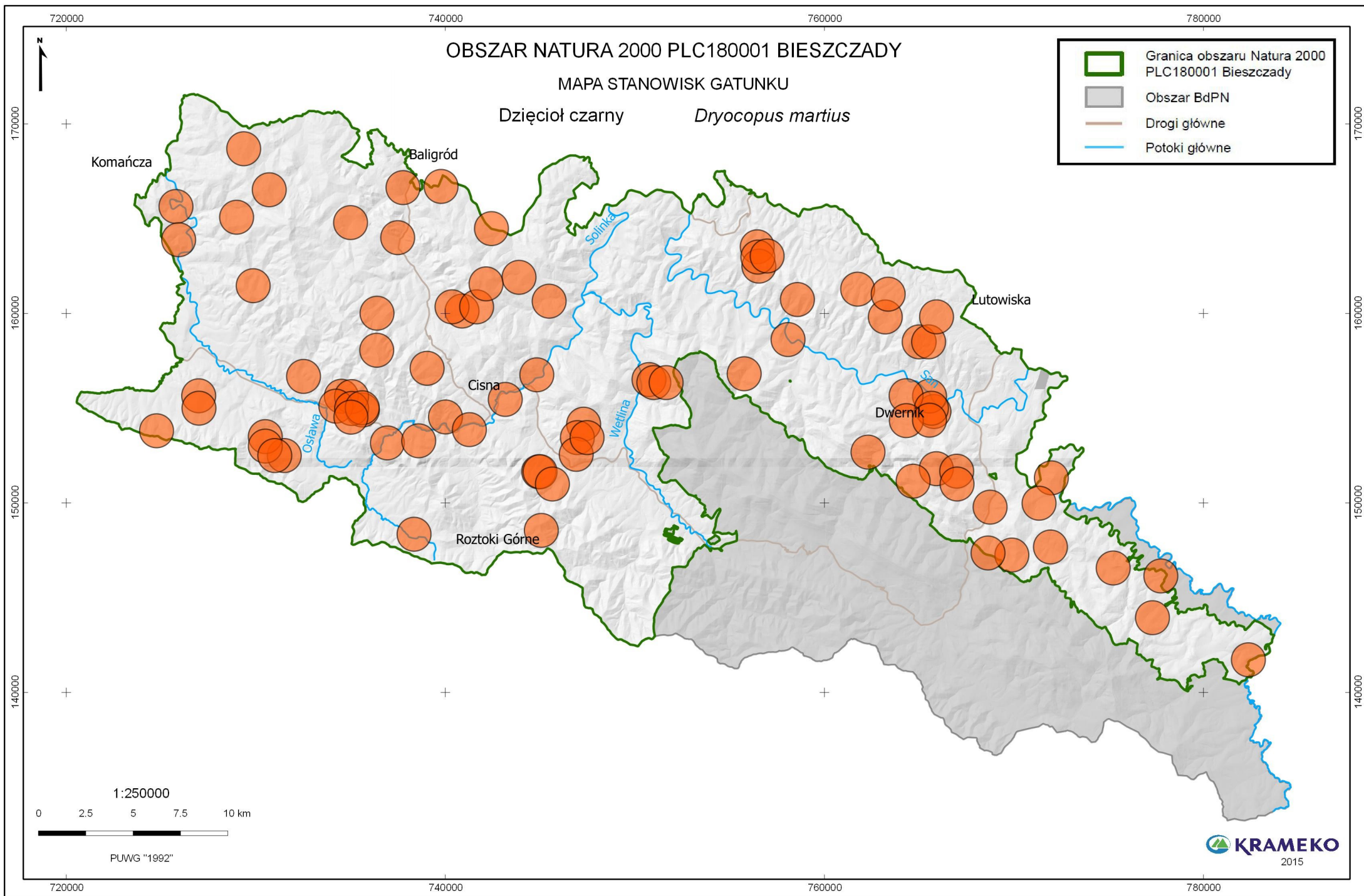
- Warstwa nr 1. Warstwa - Inwentaryzacja ptaków - stwierdzenia (PTAKI_INW_STWIER_PFT)
- Warstwa nr 2. Warstwa - Inwentaryzacja stanowisk ptaków (PTAKI_INW_STAN_AFT)
- Warstwa nr 3. Warstwa – Fotografie (PTAKI_FOTO)
- Warstwa nr 4. Warstwa (ptak_pft)
- Tabela nr 5. Tabela (ptak_TABELA_zagr)
- Tabela nr 6. Tabela (ptak_TABELA_wska)
- Tabela nr 7. Tabela (ptak_TABELA_obse)
- Tabela nr 8. Tabela (ptak_TABELA_dziaochr)

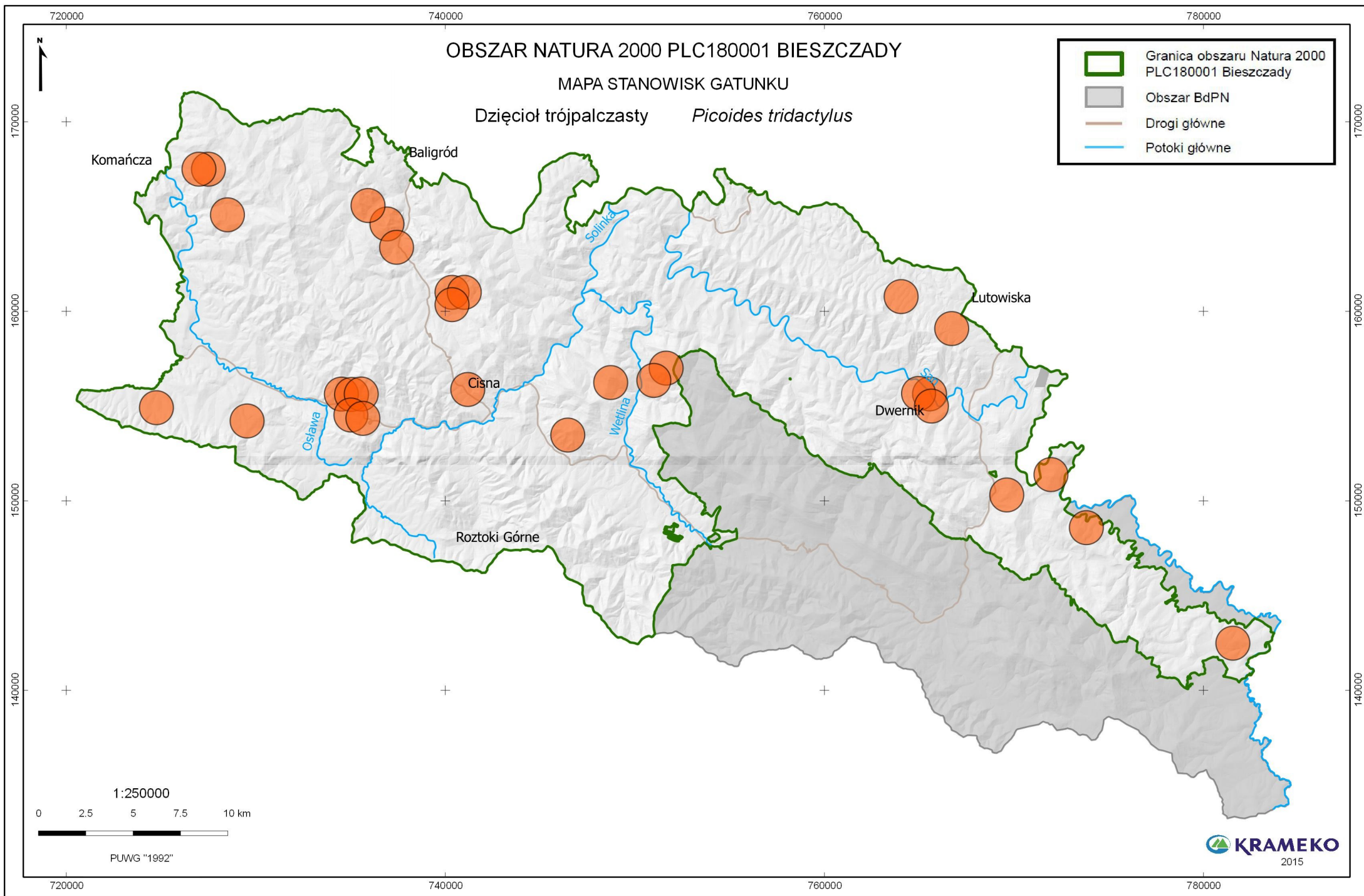

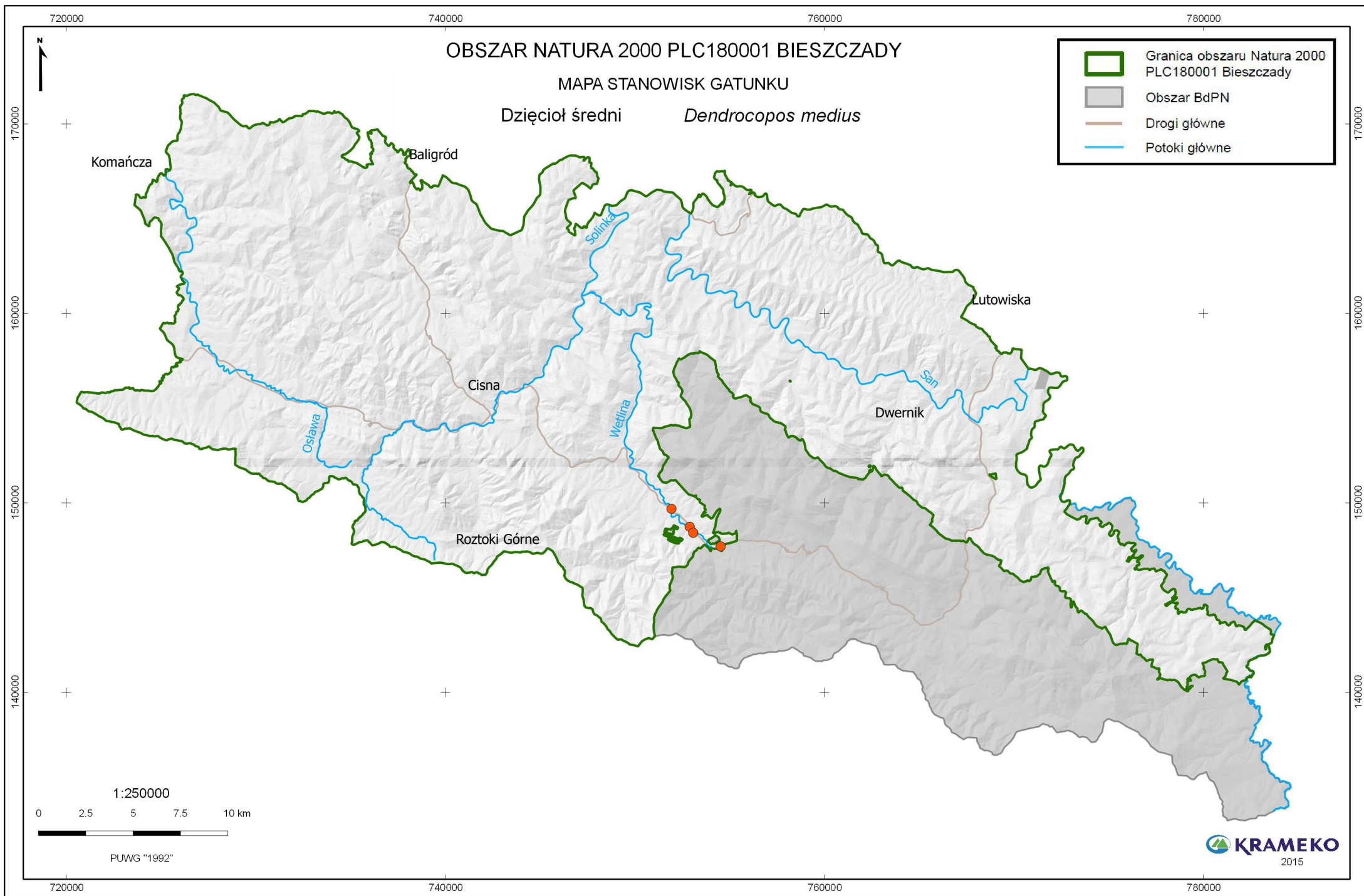

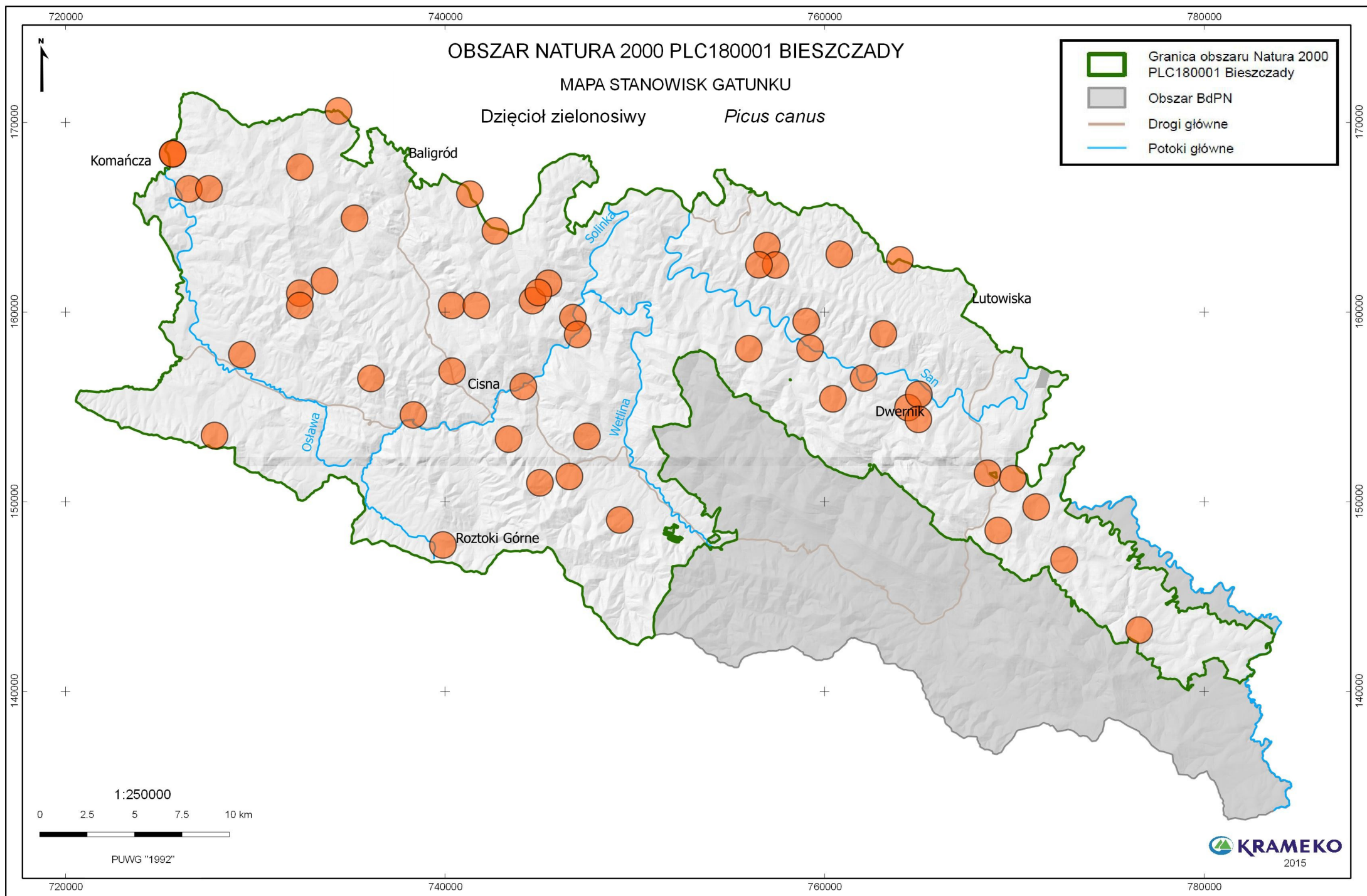

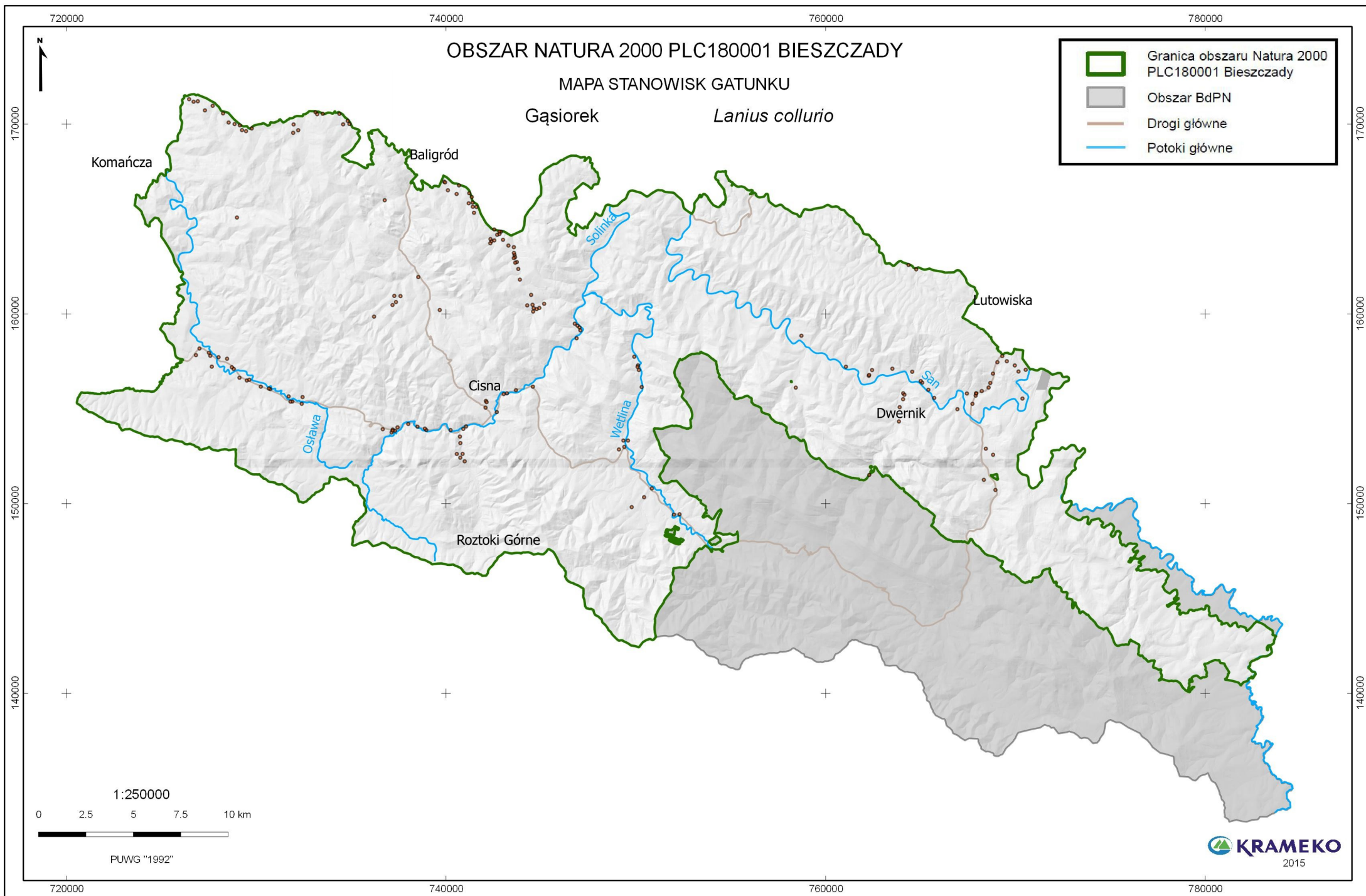

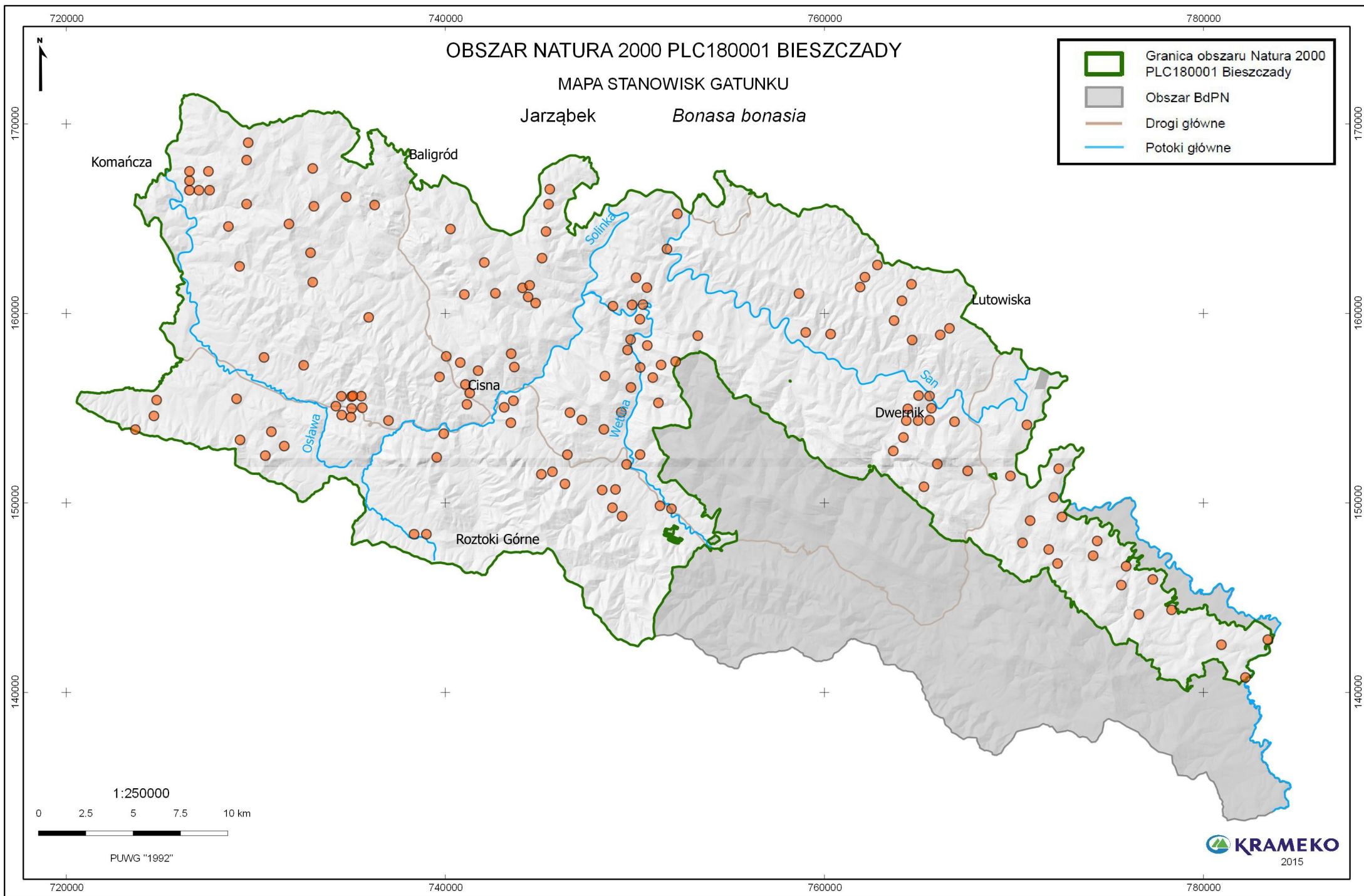

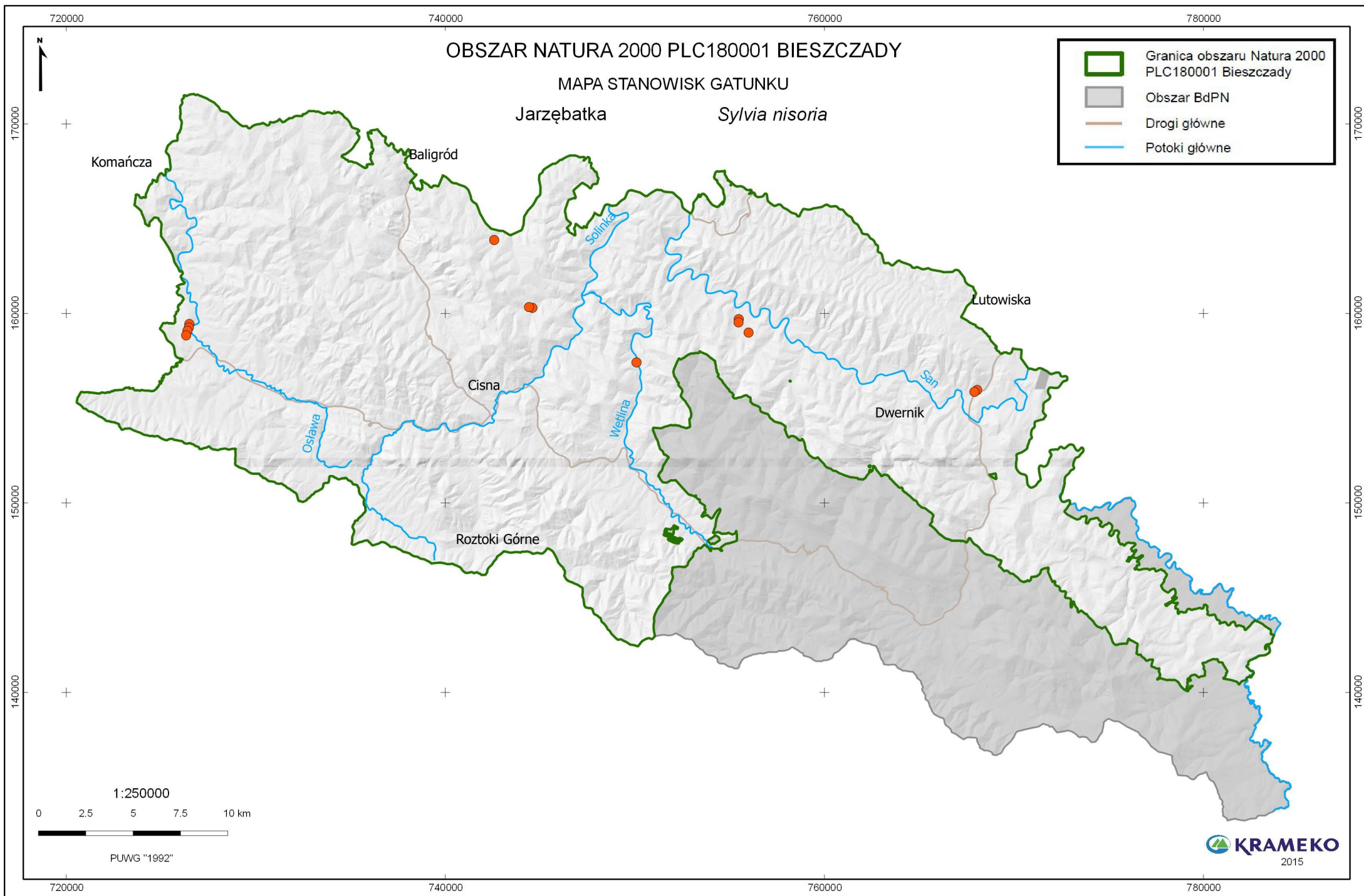

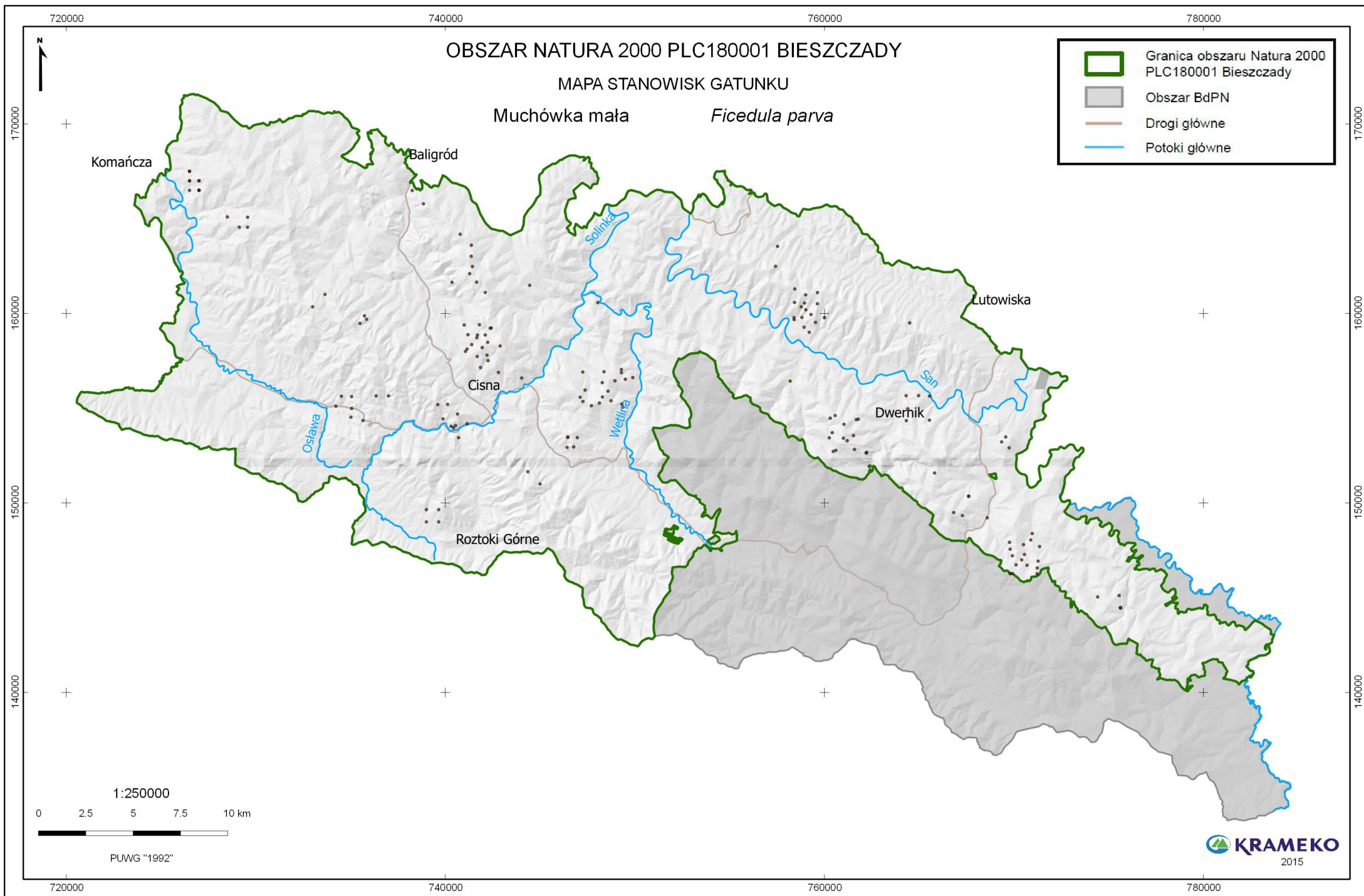

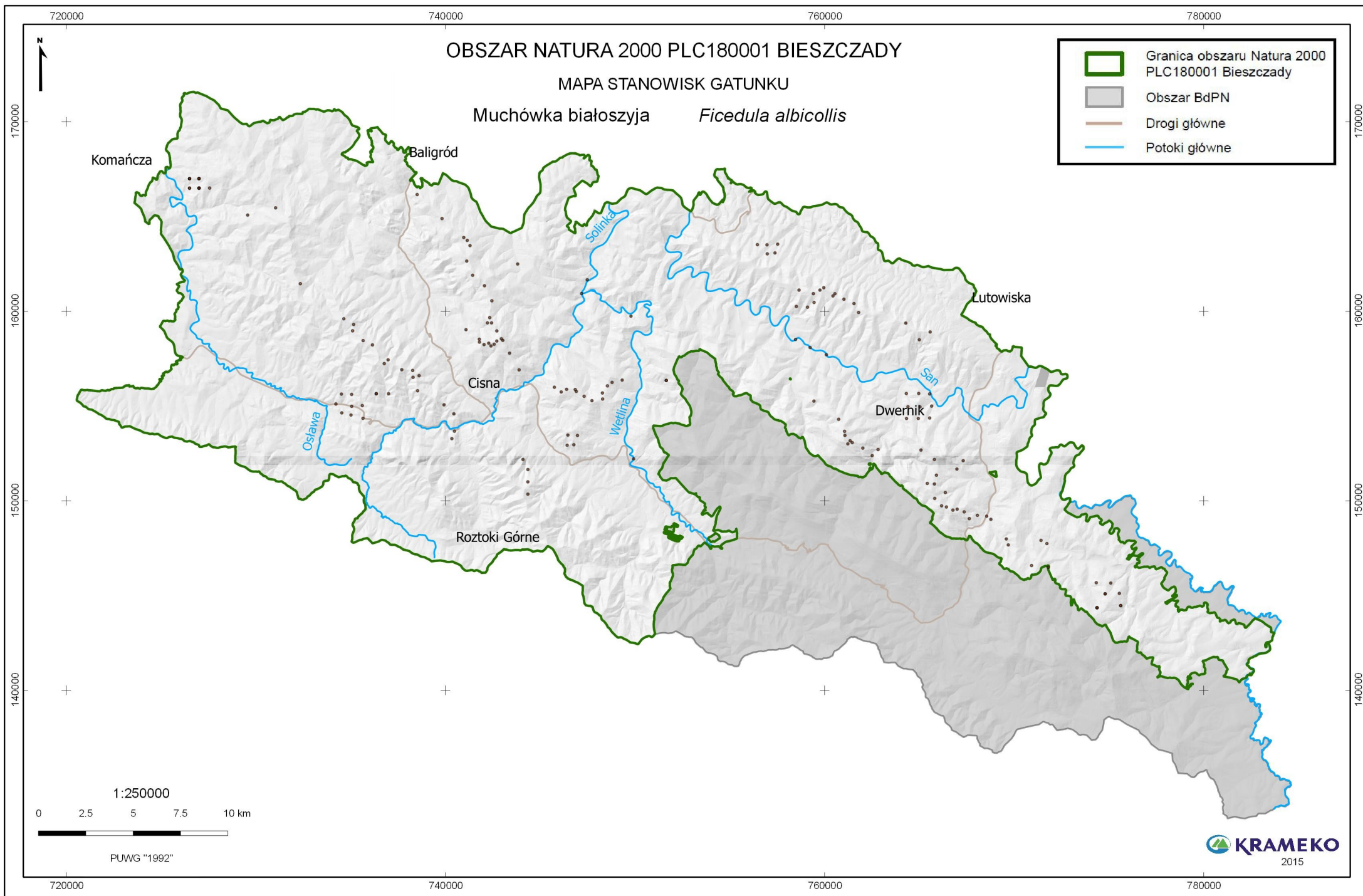

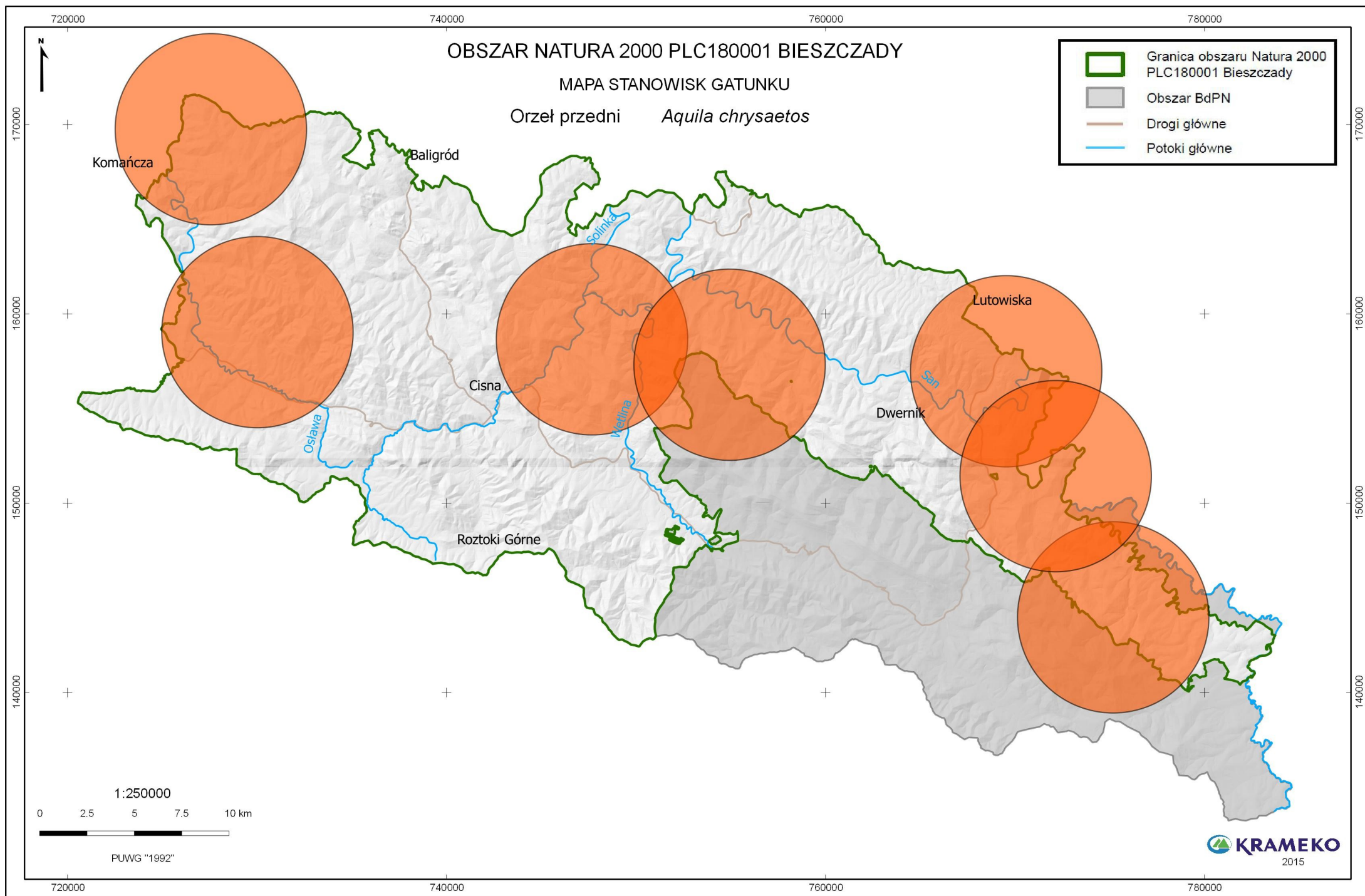

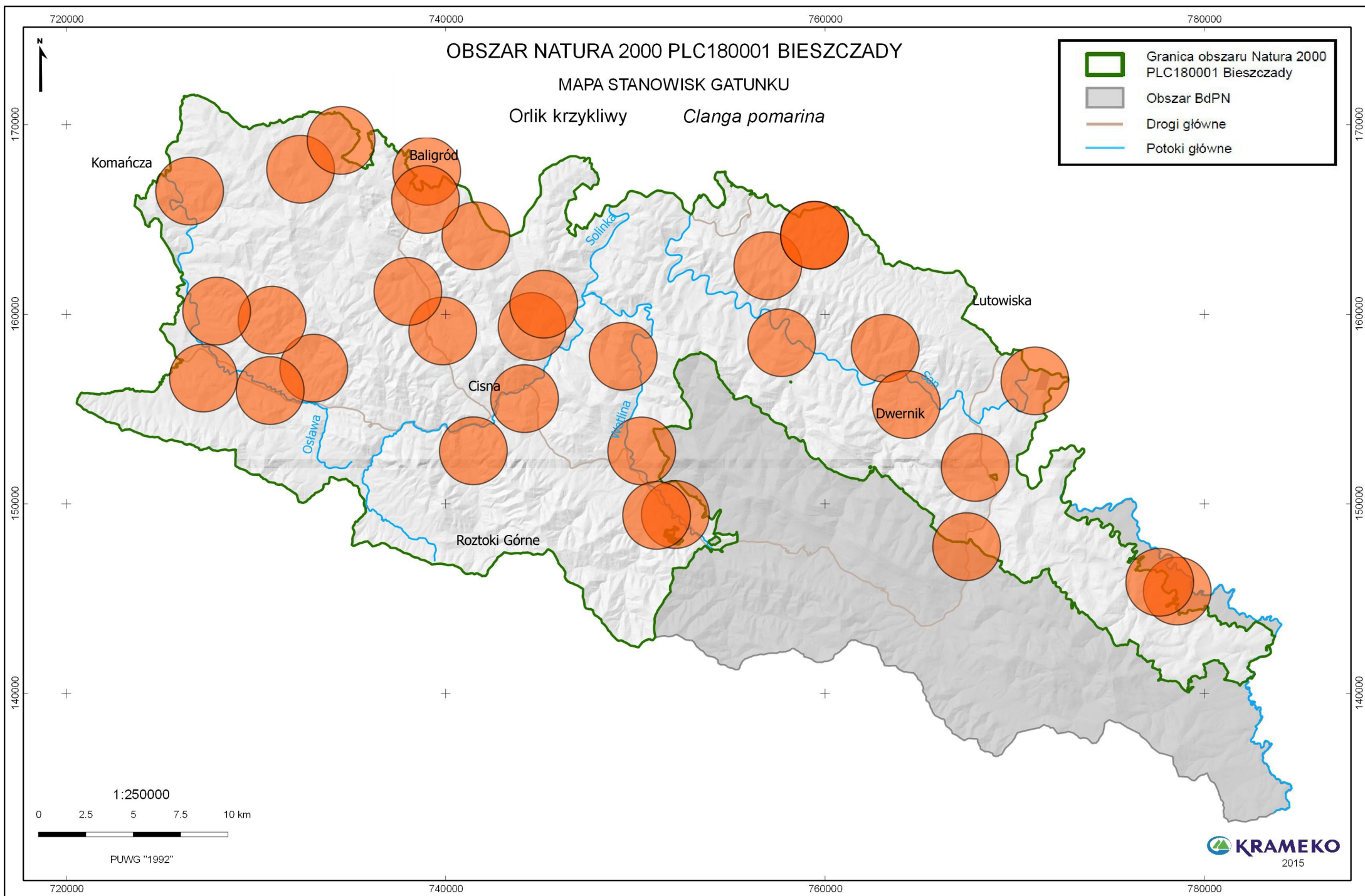

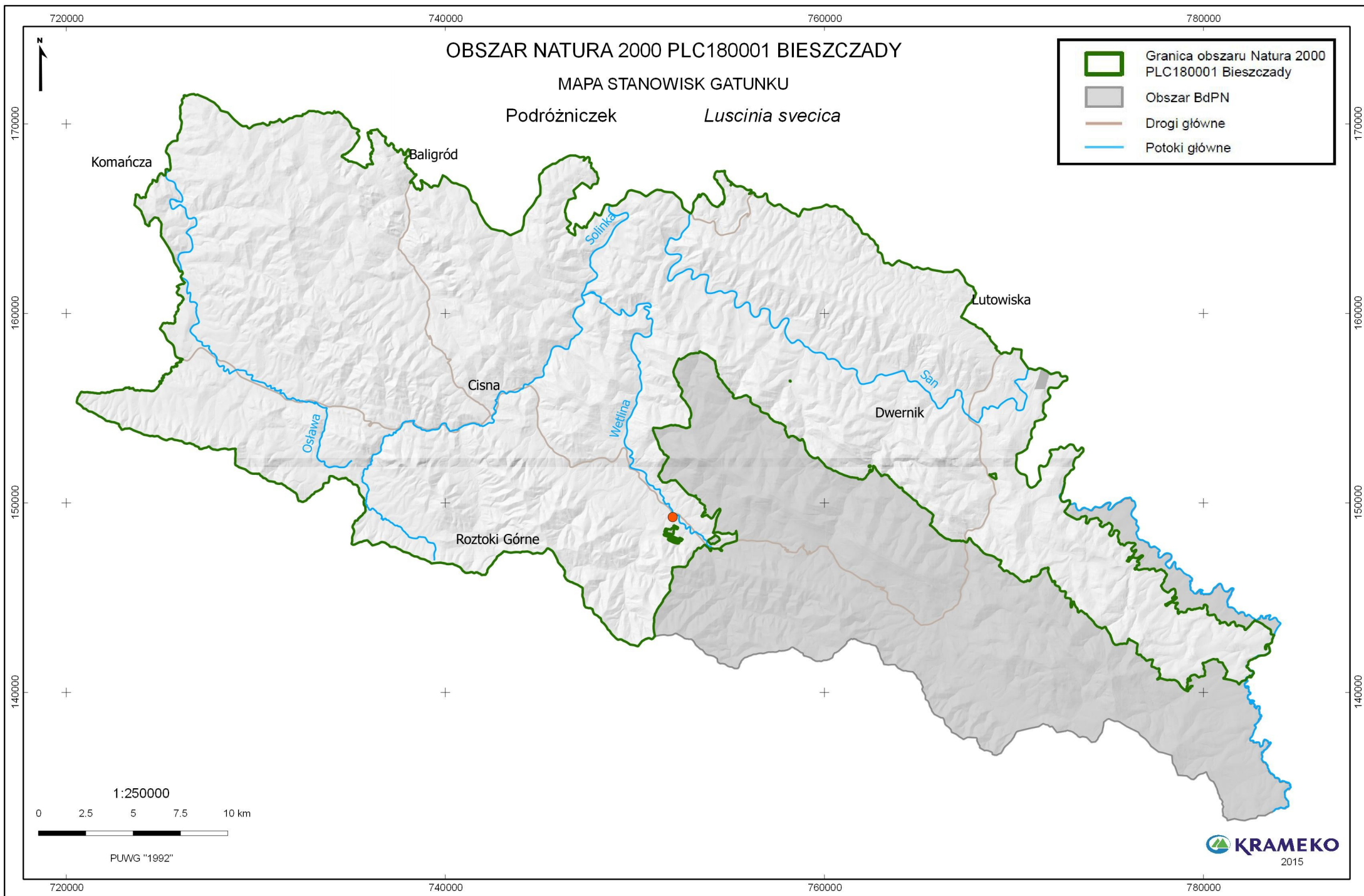

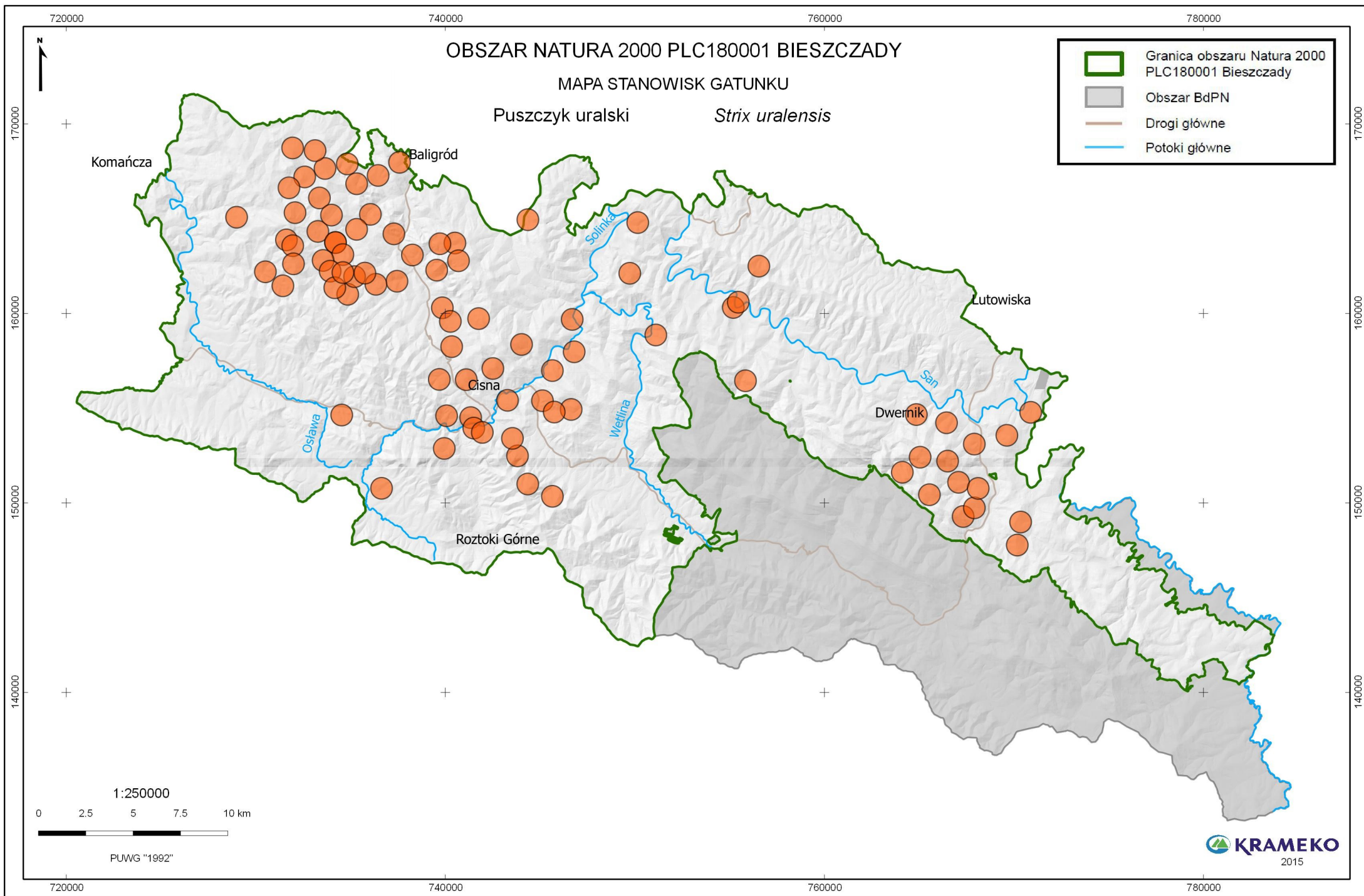

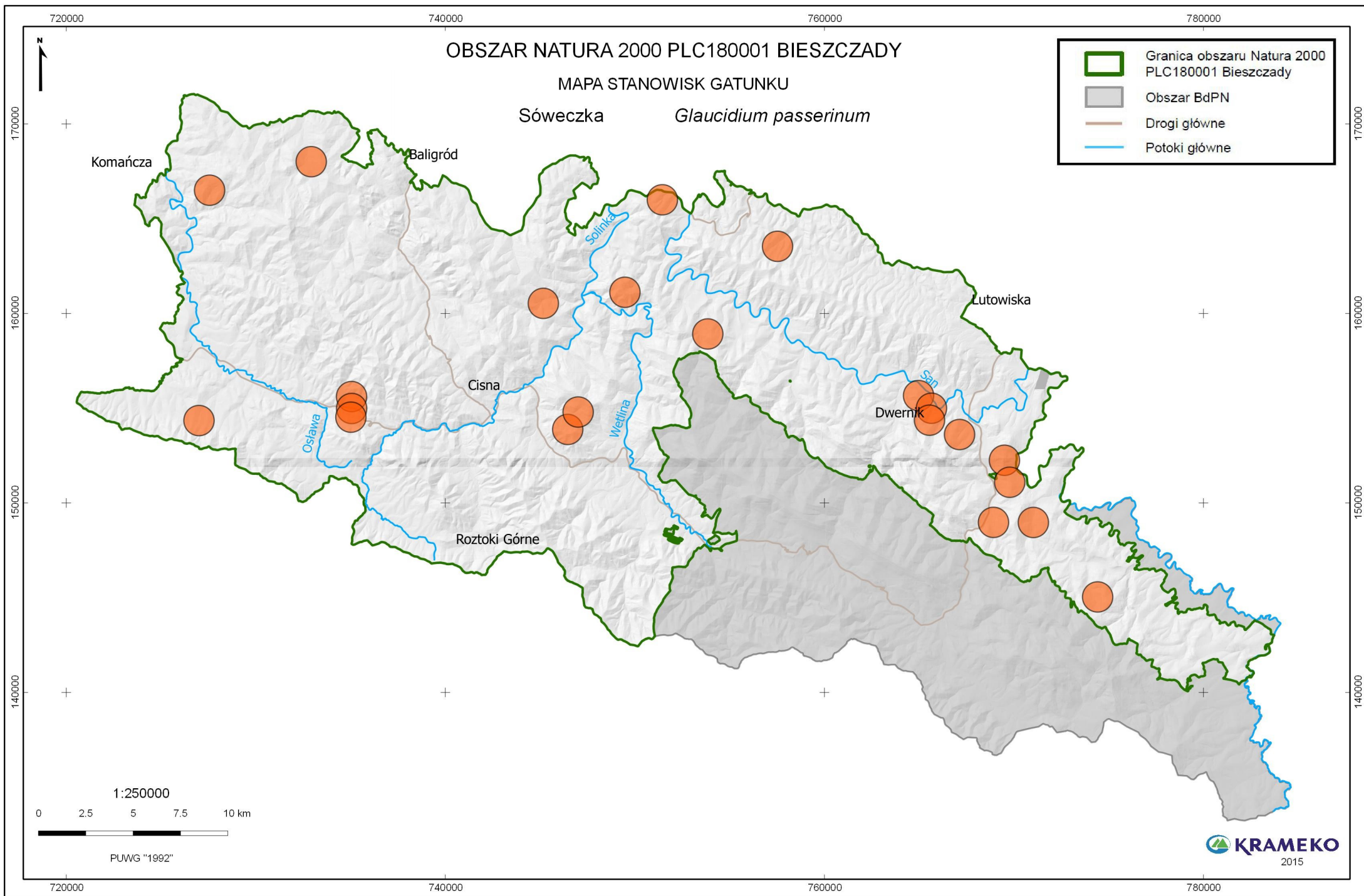

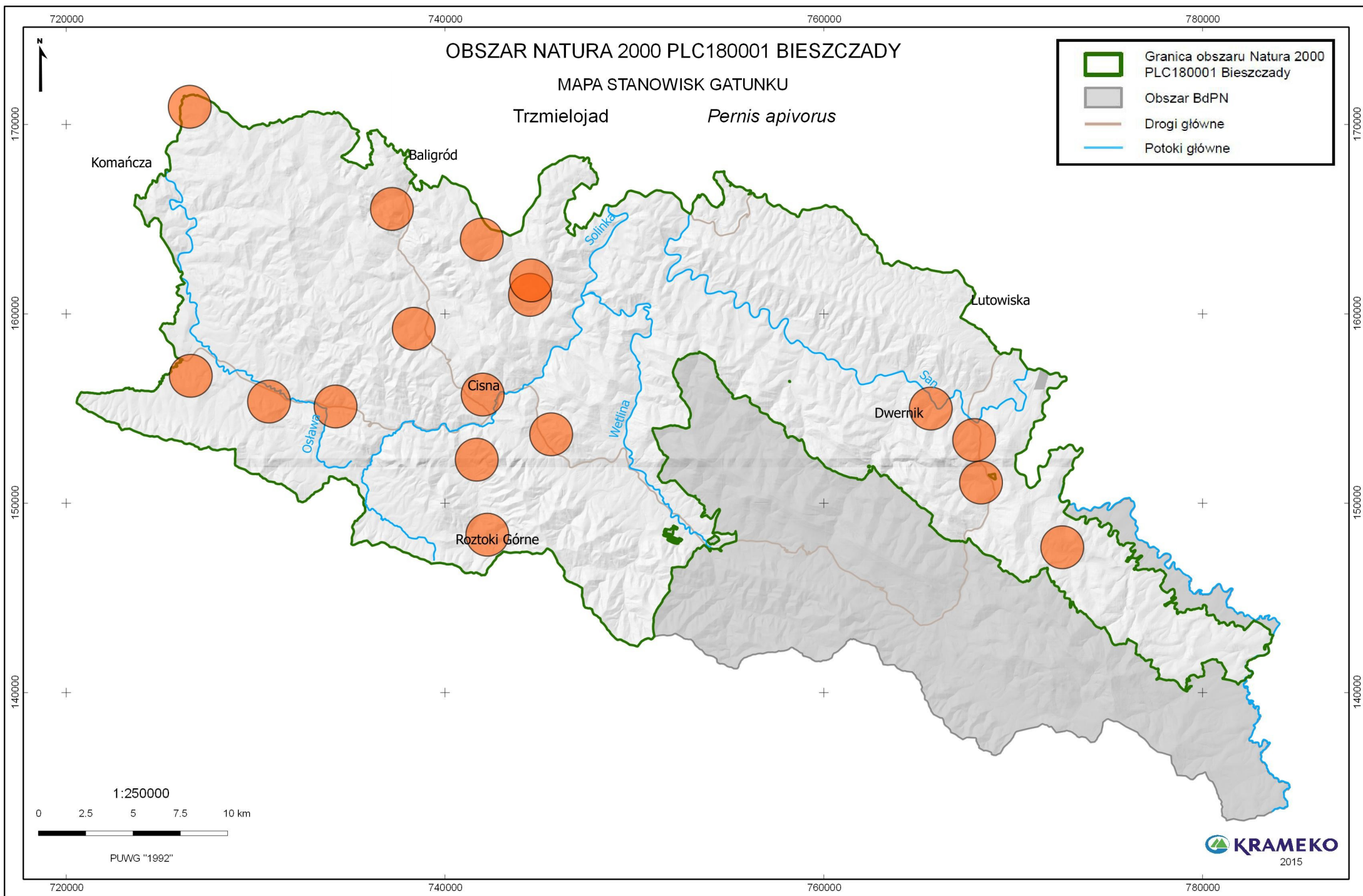

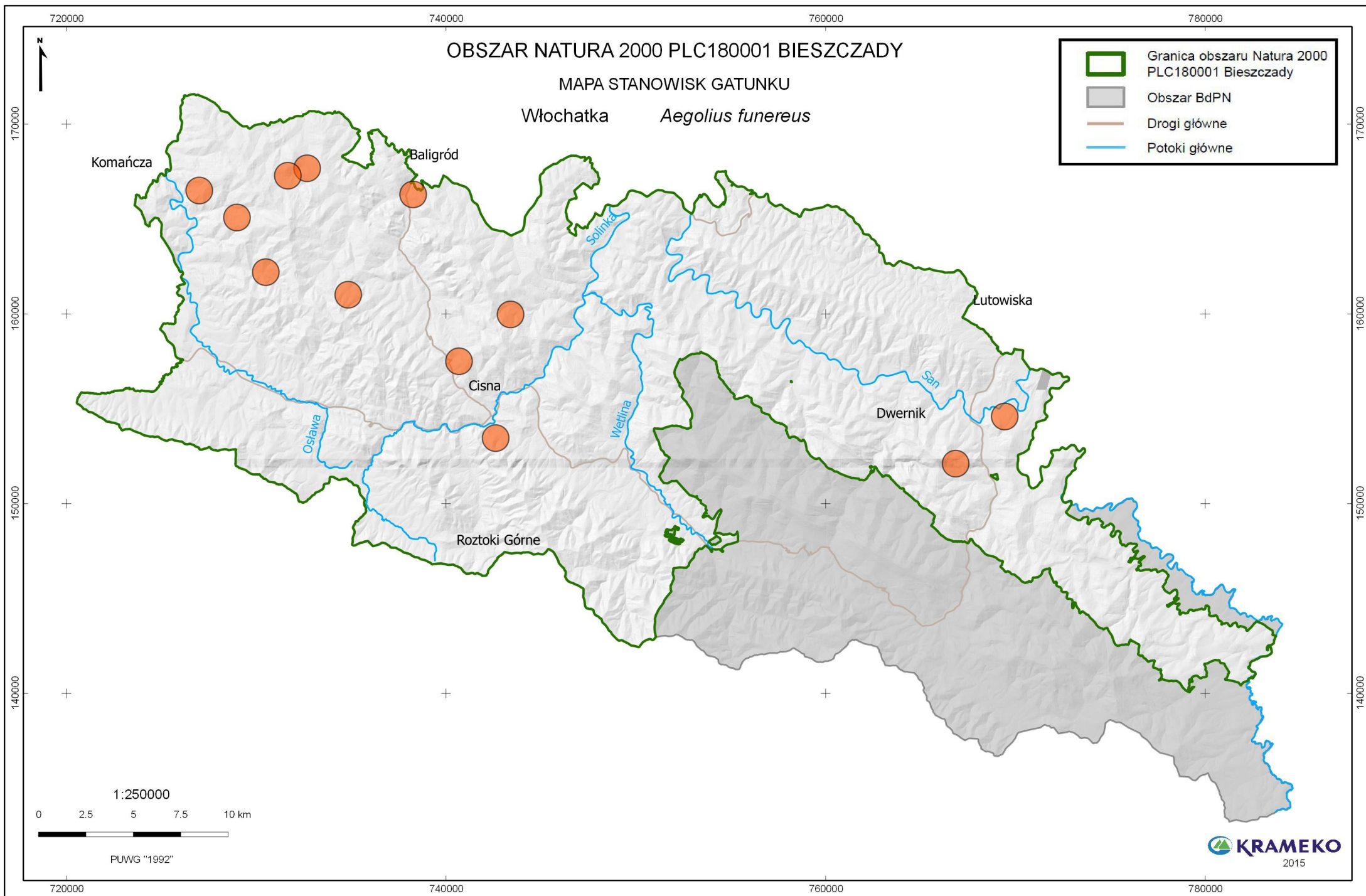

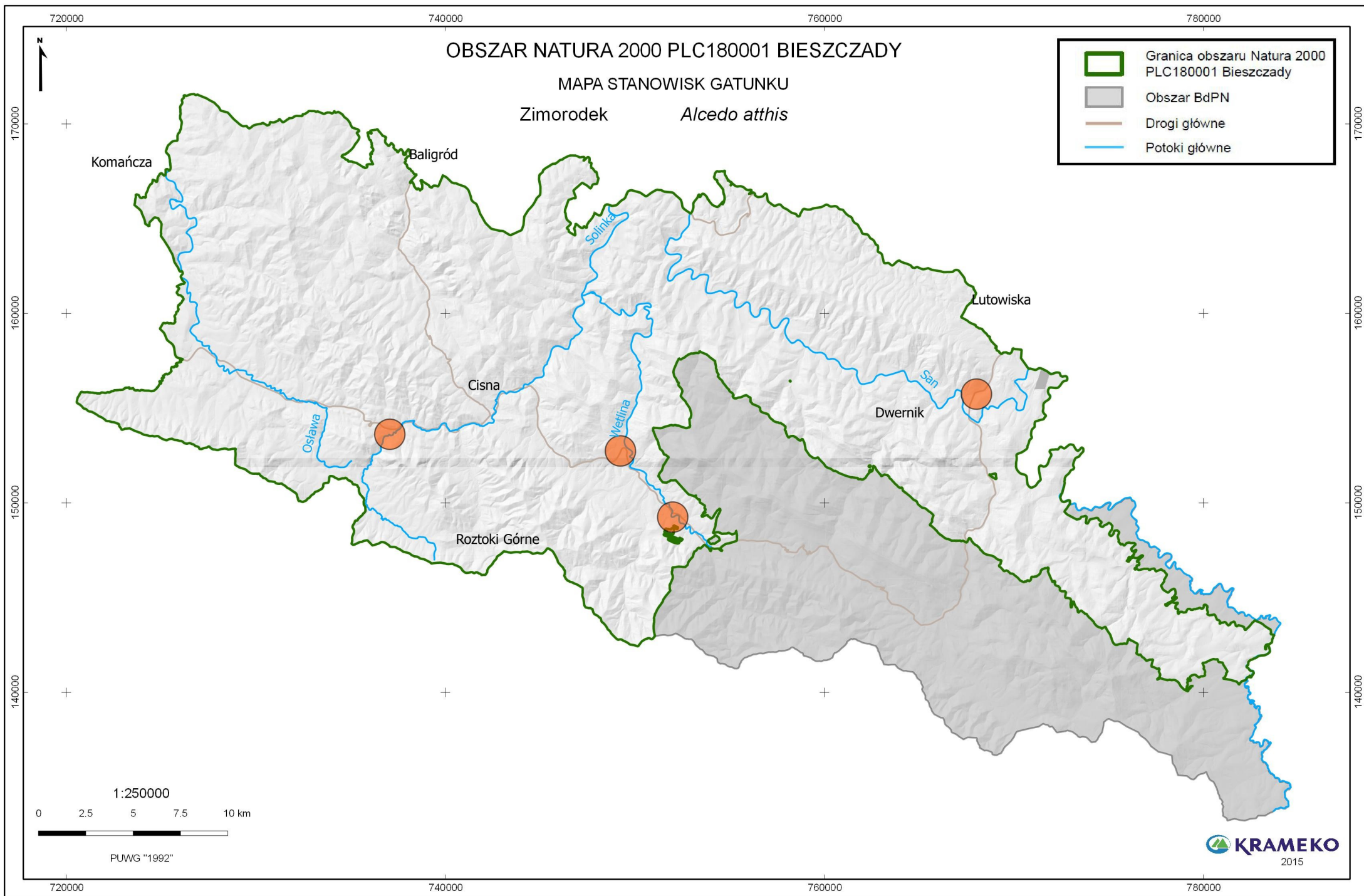

OPERAT OCHRONY PTAKÓW

Recenzja:

mgr inż. Damian Nowak (MPN)

Wykonał zespół w składzie:

mgr inż. Grzegorz Szewczyk (KRAMEKO sp. z o.o.) – opracowanie merytoryczne, inwentaryzacja terenowa
dr Marian Stój (KOO) - inwentaryzacja terenowa

dr hab. Profus Piotr, prof. IOP PAN – opracowanie merytoryczne, inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Marcin Czerny (KRAMEKO sp. z o.o.) – opracowanie wzoru operatu

dr Marcin Bielecki (KRAMEKO sp. z o.o.) – inwentaryzacja terenowa

mgr inż. Tomasz Kanclerski (KRAMEKO sp. z o.o.) – inwentaryzacja terenowa

Opracowanie techniczne:

mgr inż. Grzegorz Szewczyk (KRAMEKO sp. z o.o.) – skład tekstu

mgr inż. Marcin Czerny (KRAMEKO sp. z o.o.) – skład tekstu

mgr inż. Ryszard Pedrycz (KRAMEKO sp. z o.o.) – opracowanie informatyczne

mgr inż. Karol Mordka (KRAMEKO sp. z o.o.) – opracowanie GIS

mgr inż. Aleksandra Wilczyńska (KRAMEKO sp. z o.o.) – opracowanie GIS, opracowanie kartograficzne

Wszelkie prawa autorskie do niniejszego wzoru są zastrzeżone na podstawie i w trybie Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 1994 r. Nr 24, poz. 83 z późn. zm.)

KRAMEKO sp. z o.o.

30-023 Kraków, ul. Mazowiecka 108

e-mail: sekretariat@krameko.com.pl tel: +48(12) 294-52-22

fax: +48(12) 376-73-94

KRAMEKO sp. z o.o. opracowuje:

1. Plany ochrony dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, pomników przyrody i obszarów Natura 2000.
2. Plany urządzania lasu i uproszczone plany urządzania lasu, opracowania glebowo-siedliskowe i fitosocjologiczne.
3. Strategiczne oceny przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
4. Dokumentacje ekofizjograficzne.
5. Dokumentacje dla zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

KRAMEKO sp. z o.o. :

Projektuje i wdraża programy GIS: Mapan LAS, Mapan M Las, KoMar, Linie i poligony,
Analiza przestrzenna, Analiza zrzutów GPS, Sklejanie w arstwach, Konfigurator SWDE,
ePowiat, Moduł DREWNO

Wykonuje analizy gleb oraz materiałów roślinnych we własnym laboratorium
Kadrę stanow i ponad 60 pracowników z wykształceniem uniwersyteckim, w tym czterech
z tytułem doktora nauk przyrodniczych